

LA INDÚSTRIA TÈXTIL AL PONT D'ARMENTERA DURANT EL SEGLE XV. NOTES PER AL SEU ESTUDI. (II)

Manuel Maria Fuentes i Gasó

1. EL MONESTIR DE SANTES CREUS I LA INDÚSTRIA TÈXTIL DEL PONT D'ARMENTERA

El monestir de Santes Creus, com a senyor alodial que era del Pont d'Armentera i d'altres poblacions, castells i termes, n'arrendava les rendes al millor postor. Entre aquestes es trobaven els censos i altres drets que el cenobi percebia pels molins bladers o drapers que havia establert al llarg dels anys. Així, l'1 de maig de 1408, l'abat Fra Bernat Dalmau (1404-1412) arrendava a Guillem Pinyana, un pontorri benestant, durant tres anys que començaven el primer de maig i acabaven el mateix dia de 1411, “omnes redditus, emolumentis, exitus, proventus, censos, censualia, tasches, taschalia, quartos, quintos, molendinos, vel et jure molendinaria, tam bladorum, vini, denariorum, safranorum, pullorum, gallinarum, truginorum et medietatum tertiorum vendicionem et ementium, et generaliter aliarum quaruncunque rerum (...) que dictus Monasterius Sanctarum Crucum habet et percipit et habere et percipere debet et est asuetum percipere quolibet anno in et super villa, seu loco, et eius termino Pontis Armentarie, et in Plana vocata de Sent Pera de Guayani, usque ad crucem de pedra que discurrit in divisione vocorum de dicto Monasterio ad villa de Cabra, et in termino et castri de Ramonet, in termino se populle dels Guayans, et in termino, seu habitacione de les Pobles et del manso d'en Jacme Johan, et de mansibus de la Romagera, et in loco, seu termino, de Fontibuscalidis” per la quantitat de 9.000 sous barcelonesos, 3.000 cada any.¹

2. MÉS SOBRE EL TINTORER GUILLEM SCARLATA

Hem de començar reconeixent que ens havíem precipitat al considerar-lo mort entre els anys 1410-1411. Una lectura ràpida ens féu afirmar això en l'article precedent.² De fet, la

documentació consultada en aquesta ocasió ens permet de resseguir-ne el rastre fins a l'any 1418. La seva fallida econòmica li va fer perdre l'obrador del tint, que tenia des de 1372, i segurament el forçà a marxar del Pont d'Armentera. Aquest fet explicaria que a partir d'aquest any Guillem Scarlata desaparegui sobtadament de la documentació notarial.

Guillem Scarlata, veí de Perpinyà, que s'havia casat l'any 1377 amb Blanquina Vila, de Santa Coloma de Queralt, va contraure segones núpcies amb una tal Francesquina o Francesca, també vídua. El 19 de setembre de 1402, Francesquina nomenava procurador general seu el seu marit Guillem Scarlata.³ El 20 de setembre de 1404 signava una carta d'esponsalici amb la seva nova muller, Francesca, on reconeixia que havien rebut 500 sous de Ramon Ferrer, fill del difunt Pere Ferrer, veí de Sarral, en concepte de dot del seu primer matrimoni amb Bernat Monseny, fill del difunt Arnau Monseny, de Sarral.⁴ El 22 del mateix mes Francesca, d'acord amb el seu marit, rebia del seu cunyat Jaume Monseny la quantitat de 200 sous, pel preu d'una mitgera de forment de seixa pagadora anualment en la festa de l'Assumpció de la Mare de Déu —15 d'agost—, que li havia venut el seu sogre Arnau Monseny.⁵

La documentació és pobra a l'hora de donar gaire referències sobre la seva família. El 30 de setembre de 1400 localitzem un “Johannes Scarlata, scolaris”, que segurament era un fill de Guillem Scarlata.⁶ Aquest mateix Joan el trobem l'any 1403 quan juntament amb el seu pare i la seva segona dona rebia 1.700 sous de mans dels jurats de la vila.⁷ El 17 de febrer de 1408 la cort del batlle del Pont d'Armentera nomenava al tintorer tutor i curador de la seva néta Francesquina, “et açò és a requesta dels amichs de la dita néta”.⁸ I encara, el 17 de gener de 1418 trobem un “Francischus Scarlata, tintorerius habitatore loci de la Riba”, segurament fill d'en Guillem, que en nom d'aquest presenta una protesta davant la universitat del Pont d'Armentera, perquè aquesta li havia pres els seus béns.⁹

Durant els primers anys del segle XV sembla que el prestigi personal i social de Guillem Scarlata dins la vila del Pont d'Armentera s'havia consolidat definitivament. Així, per exemple, l'any 1401 el trobem exercint com a prohom de la vila. L'11 de març el seu nom figura en primer lloc encapçalant el llistat dels prohoms locals. Aleshores, la universitat

---

¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 17. (1404-1425) 68v. 1-V-1408. Els pagaments foren determinats de la forma següent: l'agost de 1408 pagaria 1.000 sous; el desembre de 1408 altres 1.000 sous, i i l'abril de 1409 els darrers 1.000 sous.

² FUENTES I GASÓ, Manuel M. La indústria tèxtil al Pont d'Armentera durant el segle XIV. Notes per al seu estudi (I), dins *La Resclosa*, núm. 5 (Vila-rodona, 2001) 64-68.

³ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 16. (1401-1403) 54v-55r, 19-IX-1402.

⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 17. (1404-1425) 8r. 20-IX-1404.

⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 8r. 22-IX-1404.

⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 16. (1401-1403) 3v. 30-IX-1400.

⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 17. (1404-1425) 5r. 5-VIII-1403.

⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 76v. 17-II-1408.

⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 49r. 27-I-1418.

□ Talla de la Mare de Déu, del segle XIV (fotografia: Biblioteca de Catalunya. *El Pont d'Armentera*, Viena & Columna, © Viena, SL. 1998)

□ Carrer de la Vila-closa (cedida per Jaume Ferrando per a l'obra *El Pont d'Armentera*, Viena & Columna, © Viena, SL. 1998)

del Pont d'Armentera es reuní en consell general per tal de lluir i redimir uns censals que pagaven a la viles d'Alcover i de la Selva del Camp. Els prohoms, amb el permís de Bernat Bagà, batlle per fra Bernat de Rochamora, paborde de la vila del Pont d'Armentera, nomenaren Bernat Roquosens síndic de la universitat. Hom l'autoritzà a esmerçar fins a 24.000 sous de capital per aconseguir la cobejada redempció.¹⁰ I el 21 de novembre del mateix any es reunien novament en consell general perquè molts dels veïns no disposaven de llavor per sembrar.¹¹ Els prohoms determinaren vendre un censal per poder comprar la llavor necessària per sembrar els camps del terme. Altrament els més pobres no podien sembrar i per tant no collien res a l'estiu i no podien fer front a les contribucions. De tot això se'n seguia l'empobriment demogràfic i econòmic del Pont d'Armentera. Així doncs, determinaren vendre un censal mort a mossèn Pere Amill, beneficiat a la capella de Sant Salvador del castell de Barberà de la Conca, no com a clergue sinó privatament, pel preu de 20 lliures barceloneses i amb la pensió anyal de 33 sous i 4 diners pagadors per Sant Climent —novembre—. La venda del censal mort es féu amb el permís de l'abat Fra Andreu Porta (1379-1404) i del paborde de la vila, Fra Bernat de Rochamora. El 1402 també fou elegit jurat del Pont d'Armentera. Així, el 9 de juliol, juntament amb Esteve Çafont, l'altre jurat d'aquell any, i amb el consentiment dels prohoms de la vila, nomenaven Joan de Cortadelles procurador seu. El motiu era la recuperació de diverses rendes pertanyents a l'església parroquial de Santa Maria Magdalena. Per una banda, Ramon Pellicer, del lloc dels Gaians, parròquia de Montagut, devia 3 quarteres de forment que el difunt Berenguer Pellicer havia llegat a Nostre Senyor Jesucrist, a Santa Maria Magdalena i a tots els sants perquè es bastís un cloquer o campanar on hi posessin una campana que toqués a l'alçar Déu.¹²

---

¹⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 16. (1401-1403) 20v-22v. 11-III-1401. “fuit convocata et congregata super infrascriptis universitas loci Pontis Armentarie in ecclesia dicti loci ad sonum squille prout ipsa universitas consilium generale est asueta convocari congregari in dicto loco. Et ad dictum consilium et inger fuerunt, videlicet, Guilermus Scarlata, Johannes Cortadeles, Jacobus Tuxent, Guilermus Pinyana, Petrus Farer, Bernardus Domingo, Petrus Farnós, Stephanus Çafont, Bartolomeus Ginebret, Guilermus Texidor, minor dierum, Guilermus Valbona, Guilermus Gostantí, Antonius Pinyana, Antonius Valbona, Gueraldus del grau, Berengarius Çapera, Guilermus Vidall, Jacobus Stela, Raymundus Cenrés, Petrus Ponç, Jacobus Vidall, Petrus Barba et Arnaldus Gratapalles, probi homines”.

¹¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 42r-44v. 21-XI-1401. “congregati in ecclesiam dicti loci ad vocem Petri Gratapalles, sagionis et preconis dicti loci, ad sonum campanam prout universitas dicti loci assueta est congregari pro consilio tenendo et pro tractando negocia universitas predicti loci et singularium de eadem omnes predicti. Attendentes et considerantes quod plures singulares de dicta universitate non habunt semina cum seminent agros quos habent pacatos et cultos ad seminandum”.

¹² AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 49v-50v. “quos Bernardus Pelicer, loci de Remonet, parochie ecclesie Monteacuti, dedit et concessit ab reverenciam Domini Nostri Jesu Christi, beate

Per altra banda, la seva activitat econòmica semblava normal. Intentava cobrar el que li devien. El 28 de juny de 1401 rebia en diversos pagaments la quantitat que Francesc Castell i Jaume Dorpí, de Querol, li devien “ratione tintorie”.¹³ El dia 30 del mateix mes rebia de mans de Berenguer Pellicer, del terme de Montagut, les pensions que li devia del violari que aquell li prestava amb una pensió anyal de 23 sous.¹⁴ El 16 d'octubre reconeixia haver rebut de mans de Fra Andreu Porta, abat de Santes Creus, en diverses pagues la quantitat de 44 lliures i 8 sous barcelonesos que l'abat li devia “ratione tintorie de parell rauparum”.¹⁵ Sovint s'ajudava de la justícia per perseguir els seus creditors. El 6 de maig de 1406 el batlle del Pont d'Armentera demanava al seu homòleg de Vila-rodona que obligués Antoni Viladeures a pagar-li els 24 sous i 9 diners que li devia per “un statg de drap de oliveta, lo qual té en Guillem Scarlata, tintorer de dit loch”.¹⁶ Per altra banda, Guillem Scarlata continuava fent alguna nova inversió. El 9 d'octubre de 1401 comprava a Berenguer Miquel, a Sibília, la seva muller, i a Joan de Cortadelles i a la seva esposa, Maria, tots veïns del Pont d'Armentera, un tros de terra, rostell i garriga “in loco vocato Riudespets” pel preu de 22 sous barcelonesos.¹⁷

Malgrat que Scarlata aviat hauria de deixar en mans del batlle del Pont d'Armentera els seus béns en penyora per pagar als seus creditors, pràcticament no trobem cap deute seu documentat. El 18 de juny de 1403, el notari Nicolau Robert, com a procurador dels mercaders cerverins, Pere Gilabert i Miquel Morell, reclamava a Scarlata la suma de 17 lliures i 10 sous barcelonesos, que ja feia temps havia d'haver satisfet.¹⁸ El 5 d'agost de 1403 juntament amb Francesquina, la seva segona dona, i el seu fill Joan rebia de mans dels jurats en dipòsit la quantitat de 1.700 sous. Trobem un primer senyal d'alarma, car els jurats li deixaren aquests diners que havien pres en censal per tal d'ajudar-lo a mantenir l'obrador del tint.¹⁹ El 26 d'agost de 1408, la cort del batlle l'obligava judicialment a pagar 200 sous barcelonesos a Pere Ansóval, de Vallespinosa, a Berenguer Guinovart, de Tremp, i a Joan Cortadelles, del Pont d'Armentera. L'1 de desembre el darrer reconeixia haver rebut els diners.²⁰

Li coneixem dos criats, que potser per causa seva, acabaren a la presó comuna de la vila. El 13 de febrer de 1413 un tal Bartomeu, “famulus” de Scarlata hi era per haver-se discutit

---

Marie Magdalene et omnium Sanctorum ad faciendum unum cloquerium in quo existat esquilla que pulsatur ad elevacionem Corporis Christi”. El 24 d'agost de 1399 Berenguer Pellicer féu aital donació davant mossèn Berenguer Oller, notari pel rector Gençà de Montagut.

¹³ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 1r. 28-VI-1400. vid. Ap. doc. núm. 2.

¹⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 1r. 30-VI-1400. vid. Ap. doc. núm. 3.

¹⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 5v. 16-X-1400. vid. Ap. doc. núm. 4.

¹⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, solt. 8-V-1406. vid. Ap. doc. núm. 6.

¹⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 40r-40v. 9-X-1401.

¹⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 17. (1404-1425) 5v. 18-VI-1403.

¹⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 5r. 5-VIII-1403. vid. Ap. doc. núm. 5.

²⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 88v. 1-XII-1408.

amb Francesc Gil, peraire de Miralles. I el 16 de desembre de 1415 el “macip” Francesc Vilella, de la ciutat de València, també hi era per haver-se barallat amb Ramon Teixidor.²¹

3. LA UNIVERSITAT DEL PONT D'ARMENTERA ADQUIREIX L'OBRADOR DEL TINT I ELS MOLINS DRAPERS

L'any 1410 les dificultats econòmiques i la gran quantitat de creditors portaren el tintorer Guillem Scarlata a la fallida. Posteriorment, l'any 1418, els jurats explicaven la situació dient que Scarlata havia fet lliurement i voluntària “loch e cessió de béns e liurant les claus al batle del dit loch del Pont, qui llavors era. Requirint-lo ab tota instància, que com lo dit Guillem Scarlata no fos bastant a satisfer a diversos creados, als quals era tengut en diverses e grans quantitats de moneda, que pujaven en quatre parts més que los béns del dit Scarla. No volien, ni podien ésser stimats; lo qual batle rebé les dites claus, e tots los béns sients e mobles per lo dit Guillem Scarlata a ell offerts, faent inventari de aquells per satisfer al voler e requesta del dit Guillem Scarlata, e per aministrar justícia als creados, als quals lo dit Guillem era tengut e obligat”.²²

Així, doncs, el batle Guillem Constantí hauria rebut i emparat els béns que lliurement i espontàniament Guillem Scarlata li havia lliurat. Al posar-se sota protecció de la justícia local, el tintorer intentava fugir de les pitjors conseqüències legals que podia reportar la seva mala situació econòmica. Per altra banda, d'acord amb el procediment judicial habitual, el batle va posar els béns d'Scarlata sota la cura d'un administrador. En Bernat Bagà fou l'elegit com a curador dels dits béns. L'execució legal dels béns de Guillem Scarlata es féu el 18 de juny de 1410.

Tanmateix, el dilluns 23 de gener de 1411, l'administrador Bernat Bagà, no trobat altra forma de fer front a les peticions insistents i airades dels creditors, es decidí a vendre al millor postor els béns que administrava. La venda fou concedida a Jaume Estela i a Guillem Vallbona, jurats del Pont d'Armentera, i a la universitat d'aquella vila pel preu de 4.620 sous barcelonesos.²³

Els béns de Guillem Scarlata venuts per Bernat Bagà foren els següents:

a. Els dos molins drapers. Scarlata els havia adquirit a Santes Creus l'any 1372. Llindaven: “ab una parte cum orto Johannis Cortadelles et cum via publica qua itur ad molendinum dicti domini Abbatis, et cum fflumine de Gayà”.²⁴ De cens havien de pagar anualment al cenobi 10 sous barcelonesos i un parell de perdius el dia de Nadal. A més, per les feixes

---

²¹ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417), 13r i 23r. 13-II-1413 i 16-XII-1415. vid. Ap. doc. núms. 12 i 22.

²² AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 21. (1414-1429) 50r. 27-I-1418.

²³ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 21r-22r. 23-I-1411. vid. Ap. doc. núm. 7.

²⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibidem.

de terra que hi havia al seu costat, “que affrontat cum via publica et cum torrente de Riudespes”, 2 diners, pagadors el mateix dia.

b. L'obrador del tint. El tintorer l'havia adquirit al monestir el mateix any. Llindava: “ab una parte cum hospicio Guillelmi Vitale, et ab alia parte cum via qua iteratur in dictum operatorium, et cum cequia molendinorum, et cum via qua itur ad molendum Guillelmi Pinyana”.²⁵ El cens que els jurats havien de pagar cada any per Nadal a Santes Creus era de 100 sous.

c. La casa i el pati d'en Roma. Hom també venia als jurats una casa i pati que foren d'en Roma. Estaven ubicats: “Et affrontatur cum via publica, cum ovili, sive corralli Guillelmi Piyana, cum honoribus et possessionibus Geralde, uxori Petri Gratapalles quondam, habitatore eiusdem loci, et cum cequia que discurrit per infrasdictum locum Pontis Armentarie”.²⁶ De cens havien de donar a Santes Creus altres 2 sous per Nadal.

Per altra banda, alguns dels béns d'Scarlata estaven gravats per censos que aleshores percebia el jurat Jaume Estela:

d. L'hort de l'Arbonès. Comprat pel tintorer a Elisenda, vídua de Joan Arbonès i situat al costat de l'obrador del tint. Llindava: “cum orto, qui ffuit Petri Lanera, et cum cequia molendinorum, et ab alia parte cum fluvio de Gayà, et ex parte altera cum quadam carrerono quo itur als tirados”.²⁷ El cens que havien de pagar-li anyalment per la festa de Nadal eren 6 gallines.

e. L'hort d'en Miró. Guillem Escarlata l'havia adquirit a Guillem Miró i a Gerarda, la seva difunta esposa. Llindava: “ab una parte cum cequia molendinorum, et ab alia parte cum orto Johannis Cortadelles, et ex alia parte cum patio dels tirados, et ex parte alia cum dicto carrerona”.²⁸ I per ell pagarien 3 gallines més cada any el mateix dia.

f. Una casa o botiga. Scarlata l'havia comprada al ferrer difunt Berenguer Cases i pagava per Nadal a dit Estela 4 diners. Llindada: “de duabus partibus cum hospico Stephani Çaffont, et ab alia parte cum vico publico et parte alia cum alio vico quo itur ad ecclesiam dicti loci”.²⁹

Aquell mateix dia l'administrador Bernat Bagà, davant de mossèn Francesc Mora, vicari i notari públic de la vila en nom del rector Joan Castelló, i dels testimonis Guillem de Vingrau i Bartomeu Vinader, ambdós de Sarral, i del pontorrí Ramon Teixidor, donà possessió al jurat Guillem Vallbona, com a representant de la universitat del Pont d'Armentera, dels béns del tintorer Scarlata que els havia venut.³⁰ Com era costum, el jurat entrà en els molins drapers i en l'obrador del tint i en senyal de possessió obrí i tancà les

---

²⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem.

²⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem.

²⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem.

²⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem.

²⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem.

³⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibidem, 23r. 23-I-1411. vid. Ap. doc. núm. 8.

portes. El dissabte 24 de gener es formalitzà l'acte de possessió tot fent inventari dels béns que hi havia. L'inventari s'efectuà a instància del jurat Guillem Vallbona davant del notari mossèn Mora, del monjo fra Joan Alanyà, doctor en lleis i representant del monestir de Santes Creus, i del peraire Bertran Gllella.³¹

El diumenge dia 25 de gener de 1411, per manament de Guillem Constantí, batlle per l'abat Bernat Dalmau, s'aplegà com era costum a l'església parroquial, al so de campana, el consell general de la universitat del Pont d'Armentera. El motiu era fer front als 6.200 sous barcelonesos que devien a diversos creditors pels diners que en altre temps havien manllevat per ajudar econòmicament a Scarlata.³² Com en altres ocasions l'única solució fou vendre un censal mort pel preu de 6.200 sous. Aleshores la universitat nomenà síndics seus als jurats Guillem Vallbona i Jaume Estela, perquè aconseguissin vendre el censal mort que necessitaven. El sindicat fou aprovat per Fra Joan Rovira, prior del monestir de Santes Creus, perquè l'abat Dalmau es trobava “absente et extra Principatu Catalonie in remotis agente”.³³ El 29 de gener els jurats, en nom de tota la universitat del Pont d'Armentera, van vendre a Ramon Pellicer, veí de Vilabella del Camp, un censal de preu de 4.620 sous i de

---

³¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 23v-24r. 24-I-1411. vid. Ap. doc. núm. 9.

³² AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 25r-27v. 25-I-1411. “Attendentes quod cum Guillelmus Scarlata, tintorero olim habitator dicti loci Pontis Armentarie, esset dicte universitati et eius singularibus in diversis peccunie quantitatibus obligatus quas pro eo jurati et singulares universitatis dicti loci manulevaverunt ad censuale mortuum et alias mutando sibi dictas peccunie quantitates pro sustinendo ipsum et bona sua et de bonis dicti Guillelmi Scarlata tam sedentibus quam mobilibus fuerit facta execucio ad instanciam et requisicionem diversorum creditorum quibus ipse et bona sua diversi mode erant obligata et fuerit in dictis bonis sententia lata et creditoris collocati et graduati in eadem sententia et dicta universitas, seu jurati ipsius universitatis, qui nomine et vice ipsius universitatis et singularium de eadem dicta execucioni se opposuerunt dando suam petitionem et denunciaciōnem super dictis peccunie quantitatibus quas pro eo manulevaverant et pro quibus dictum Guillelmum Scarlata et eius bona obligata habebant collocati in dicta sententia post aliquos credidores in tali videlicet gradu et loco quod dictas quantitates per dictam universitatem et eius singulares ut pretangitur manulevatam per modum predictum tactum non potant habere nec consequi propter que erant in totali desolacione intantum que patenterunt magnum et maximum detrimentum nisi bona predicta dicti Guillelmi Scarlata que ratione dictae execucionis vendebantur emerent et omnia bona tam mobilia quam sedencia que dictus Guilelmus Scarlata habebat et possidebat in dicto loco et eius terminis emerint signantur operatorum del tint et hospicium cum omnibus appartenitis suis et molendinis et aliis possessionibus eiusdem precio sex milium et ducentorum solidorum, monete barchinone de terno, et de dicta quantitate habeant facere depositum realiter et de facto in posse venerabile bajuli et curie dicti loci. Qui dicta bona in encatu publico fecit vendi et distrahi et no habeant ad presens pecunias de quibus possint facere dictum depositum prefate quantitatis quod habet fieri pro satisfaciendo creditoribus predictis dicti Guillelmi Scarlata sedem graduacionem sue nisi dictam peccunie quantitate manulevent et sit magis comodo suum et utile ipsi universitati et eius singularibus dictam peccunie quantitatatem dictorum sex milium et ducentorum solidorum manulevant et pro eadem facere vendicionem censualis mortui quam alio modo manulevare ad usuras nec ad alios malos usus et barats”.

pensió de 308 sous pagadors cada any el dia de la Candelera —1 de febrer—. La venda fou evidentment autoritzada pel prior de Santes Creus.³⁴

4. **L'OPOSICIÓ DE GUILLEM SCARLATA.** Tanmateix, les dificultats engendrades per la venda dels béns de Guillem Scarlata no acabaren pas aquí. Els diners resultants de la venda dels béns i del censal feren anar de bòlit la universitat del Pont d'Armentera. El 12 de març de 1412, Guillem Pinyana presentà una requesta contra el monjo Fra Joan Alanyà, doctor en lleis i assessor del batlle Guillem Constantí, que es troava absent, qui l'acusava d'haver malversat els diners.³⁵ Per altra banda, el 19 de desembre de 1412, els jurats Esteve Çafont i Guillem Vidal, amb la intenció d'obtenir rendibilitat de l'adquisició que havien fet, llogaren a Bernat Gomar per un any “quandam boticam, que olim fuit Guillelmi Scarlata, tintorerii”.³⁶ Aleshores alguns creditors aprofitaren per cobrar els deutes. El 2 de maig de 1413, a instància de Fra Joan Esteve, síndic i procurador de Santes Creus, fou lliurat al notari Bernat dez Vall la quantitat de 60 lliures barceloneses que Scarlata devia a uns mercaders de Cervera.³⁷ El dia 25 del mateix mes, el notari cerverí reconeixia haver

---

³³ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 27v. “Nos ffrater Johannes Rovira, prior Monasterii Sanctarum Crucum, in spiritualibus habens regimen et administracionem ipsius Monasterii Domino Abbe absente et in remotis agente predicta laudamus et firmamus salvo jure et dominio dicti Domini Abbatis et Monasterii manu propria subscriptentes”.

³⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 30r-36v. 29-I-1411.

³⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 19. (1411-1414) 24r-24v. 12-III-1412. “Sit omnibus notum. Quod die sabatti, qua computabatur XIIa. dies mensis marci anno a Nativitate Domini Millesimo CCCCº. XIIº, in presencia mei notarii infrascripti et testes etiam infrascriptorum, venerabile et discretus ffrater Johannes Alayani, legum doctor, monachus Monasterii Sanctarum Crucum, assessor venerabile Guillelmi Gostantí, bajuli et curie loci Pontis Armentarie pro Reverendo Domino Abbate eius dictum Monasterii, tanquam locumtenens dicti bajuli, ipso bajulo absente, personaliter constitutus i cimiterio ecclesie dicti loci, presentavit, et per me notario infrascriptum legi et intimari feci Guillemo Pinyana, habitator sepe dicti loci, ibidem existenti, quandam cedulam papiream scriptam tenor sequentis: Com nos en Guillem Pinyana, habitador del loch del Pont d'Armentera, tenguats en pura comanda de l'onrat en Guillem Gostantí, batlle e cort del loch del Pont d'Armentera per lo Reverent Senyor Abat de Sentes Creus, certa quantitat de moneda dels preus dels béns sients e mobles que són aguts, los quals foren d'en Guillem Scarlata. Per çò com ffrare Johan Alayà, assessor de part del dit batlle e de la dita cort, nos requer que la dita quantitat tornés en poder del dit batlle e de la dita cort per satisfet als creedos del dit Guillem Scarlata qui demanen pagua. En altra manera proteste contra vos e vostres béns de tots dons e missions e dapnatges, que per aquesta rahó se pogessen segui. Los quals puxe aver e recobrar de vos e de bostres béns en son loch e cas e temps. E de les dites coses requer lo dit ffrarer Johan en lo nom desusdit ésser feyta carta pública per nos notari. Que fuerunt acta die et anno et loco supra continentis. Presentibus Bernardus Baguà, Bartholomeo Ginebret, habitatores loci Pontis Armentarie, et Berengario Pellicer, habitator termini loci dels Gayans, testibus ad predicta vocatis”.

³⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 10r-10v. 19-XII-1412. vid. Ap. doc. núm. 10.

³⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 20v. 2-V-1413. vid. Ap. doc. núm. 13.

rebut del batlle Guillem Constantí la quantitat de 41 sous i 8 diners de pensions d'un censal que el tintorer li prestava.³⁸

Tanmateix, ja que no podien administrar els béns directament, cediren a les peticions dels amics de Guillem Scarlata i li encarregaren en nom seu l'administració de l'obrador del tint. Així ho reconeixien l'any 1418, quan Scarlata al·legaria encara tenir-hi certs drets per aquest motiu:

*“aprés que los dits jurats e prohomens hagueren comprats los dits molins drapés, tint, possessions, béns mobles, semimovents et sients, contractaren en si matevos que haguessen metre, qui fos altre de fer lo exercici en los dits molins e tint necessari e acustumat. Los qualis jurats e prohomes foren pregats per alguns amichs del dit Guillem Scarlata, que lo dit Guillem pogués haver los dits moli e tint, ell donant de loger aytant com negú altre hi volgués dar. Als jurats e prohomes plach, e convenguts de la quantitat per any, lo dit Guillem se obligà de pagar e per rata de la quantitat del preu”.*³⁹

Guillem Scarlata, amb la intenció de refer la seva economia, féu tot el possible per cobrar el que li devien alguns clients. Així, el 13 de febrer de 1413 arribava a un acord amb Pere Giner, peraire de Tous, que li devia certa quantitat “ratione per de apparell pannorum in suo operatorio paratorum, seu tintorerie, seu tinyerie”.⁴⁰ També mirava de fer algun que altre negoci. El 8 d'octubre d'aquell any, Jaume Fàbregas, del mas del Grau, reconeixia deure-li 4 florins “ratione vini et logerii vinariorum”.⁴¹ El 15 de gener de 1416, Pere Cervera, peraire veí de Cervera, reconeixia deure-li 7 lliures 2 sous i 2 diners barcelonesos “per rahó del tint e d'aperell de draps”. I aquell mateix dia Martí Mascaró, perarie de Tàrrega, també reconeixia deure-li 94 sous i 6 diners barcelonesos pel mateix motiu.⁴² D'altres vegades era el mateix Scarlata qui havia d'afrontar antics deutes. El 26 de novembre de 1415 Pere Playà demanava al batlle que li emparés “.IIII alnes de burell, que en Guillem Scarlata tenia per baxar” i que eren del seu difunt fill.⁴³ I l'1 d'abril de 1416 Ramon Fuster, sotsveguer de Montblanc, li reclamava 100 sous del terç d'un antic deute de 300 sous que havia contret amb el difunt montblanquí Miquel Canut.⁴⁴ Novament Pere

---

³⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 19. (1411-1414) 90r-90v. 25-V-1413. El 19 de novembre de 1379 el difunt Guillem Lambert, veí de Cervera, havia venut a Scarlata un censal de 400 sous pagadors cada any per Nadal. El 26 de setembre de 1384 el mateix Lambert sobre 60 lliures havia venut al notari Bernat dez Valls un altre censal de 100 sous pagadors el dia 26 de setembre de cada any. Al fer-ho Guillem Lambert obligava tots els seus béns i entre ells el censal que li pagava Guillem Scarlata.

³⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 49r-50v. 27-I-1418.

⁴⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417), 13r. vid. Ap. doc. núm. 11.

⁴¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 27v. 8-X-1413. vid. Ap. doc. núm. 14.

⁴² AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 59v. 15-I-1416. vid. Ap. doc. núms. 23 i 24.

⁴³ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 56v. 26-XI-1415.

⁴⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 63v. 1-IV-1416.

Playà, el 27 de juliol del mateix any pregava al batlle que li emparés “los draps apperellats, que són dins l’obrador del tint, los quals en Guillem Scarlata ha aperellats”, car aquest li adeutava 7 sous i 6 diners “per rahó del drap de lí que li ha texit”. I també el ferrer Pere Serra li feia emparar draps per eixugar el deute que tenia amb ell d’una lliura.⁴⁵

Malgrat que l’acció dels jurats havia impedit que Guillem Scarlata s’enfonsés definitivament, aquest mai no acabà d’acceptar-la. Així, el 29 d’octubre de 1415 demandava davant la justícia a Guillem Constantí i a Guillem Vallbona i Jaume Estela, antics batlle i jurats, respectivament, per la seva actuació en aquell afer.⁴⁶ Una prova de la seva actitud fou que el 10 de juliol de 1416 va llogar l’obrador del tint a Joan Forçor sense el permís de la universitat del Pont d’Armentera. A canvi de l’arrendament, Forçor s’havia compromès a pagar 25 lliures barceloneses. Els jurats, considerant vulnerats els seus drets, li reclamaren el pagament de dita quantitat. Joan Forçor va respondre que les 25 lliures les hi havia emparat el batlle de Valls per pagar un antic deute seu amb el montblanquí Pere Trilla. Aleshores Berenguer Joan, batlle del Pont d’Armentera, en nom de la universitat instà el seu col·lega vallenc a què les retornés, car de cap manera no eren pas seves.⁴⁷ Malgrat la reclamació dels jurats, el dia 28 del mateix mes Scarlata pactava amb Forçor “que si algunes obres o reparacions necessàries feyen affer, adobar o reparar, durant lo dit temps, en los dits alberch, tint e obrador, o en altres lochs, que sien pertinències del dit alberch, que aquelles obres, adops o reparacions puscha fer lo dit Johan Forçor a ssa conexença e coneguda. E de aytant com hi metrà e li costarà, que li serà pagat o près en comte del preu, o lloger, que.n paga, en dóna. E açò plau e és agradable al dit Guillem Scarlata”.⁴⁸ La reacció dels jurats arribà el 7 d’agost de 1417. Aquest dia hom imposà a Joan Forçor la pena de 25 lliures barceloneses perquè no pagués res a Scarlata, sinó que lliurés els diners a la universitat.⁴⁹

L’última acció intentada per Guillem Scarlata que hem pogut documentar, l’efectuà el mes de gener de 1418. En ella acusava a la universitat de posseir il·licitament els seus béns. El dia 28 d’aquell mes, els jurats del Pont d’Armentera, malgrat que sabien que la llei els emparava, decidiren oposar-se aferrissadament a les pretensions de l’antic tintorer.⁵⁰ El 30 de maig els jurats es veien novament obligats a imposar a Joan Forçor una pena de 50 lliures barceloneses si lliurava el preu del lloguer a Scarlata.⁵¹ Així semblava acabar el llarg contenciós entre Guillem Scarlata i la universitat del Pont d’Armentera.

---

⁴⁵ AHAT-El Pont d’Armentera. Ibídem, 69r. 27-VII-1416.

⁴⁶ AHAT-El Pont d’Armentera. Ibídem, 23r. 29-X-1415. vid. Ap. doc. núms. 18 i 19.

⁴⁷ AHAT-El Pont d’Armentera. Ibídem, 68v. 10-VII-1416.

⁴⁸ AHAT-El Pont d’Armentera. Ibídem, 69r. 18-VII-1416.vid. Ap. doc. núm. 30.

⁴⁹ AHAT-El Pont d’Armentera. Ibídem, s.f. 7-VIII-1417. vid. Ap. doc. núm. 34.

⁵⁰ AHAT-El Pont d’Armentera. Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 49r-50v. 28-I-1418. vid. Ap. doc. núm. 36.

⁵¹ AHAT-El Pont d’Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 35. (1376-1426) s.f. 30-V-1418. vid. Ap. doc. núm. 37.

5. EL TINTORER ANTONI MESTRE COMPRA ELS MOLINS DRAPERS I L'OBRAJOR DEL TINT

El documentem per primera vegada com a tintorer l'onze de gener de 1418, quan signà com a testimoni en l'àpoca d'una venda d'una terra efectuada per Joan Requesens a Joan Llobregat, ambdós veïns de Fontscaldes.⁵² El tintorer Antoni Mestre era originari del castell de Montoliu, situat dins el bisbat de Vic.⁵³ El documentem fins a 1445.⁵⁴

El tintorer Antoni Mestre es va casar amb Clareta Rovira, filla de Marc Rovira i de la seva muller Marcona, veïns de Valls. En els capitols matrimonials els pares dotaren Clareta amb la quantitat de 600 sous barcelonesos. El 15 d'agost de 1424 el mateix Mestre en virtut de la seva virginitat li donava 300 sous més com a escreix i altres 90 sous en concepte d'esposalici.⁵⁵ El 4 de juny de 1431 Antoni Mestre reconeixia haver rebut de mans de Marc Rovira i de Marcona, abans veïns de Valls i aleshores de Tamarit, els 600 sous del dot de la seva esposa.⁵⁶

La seva bona situació econòmica la trobem reflectida en la documentació notarial. El 26 d'abril de 1453, Ramon Cendrós i Elisenda, la seva espresa, venien a Antoni Mestre i la seva muller Clareta unes cases que tenien "in villa clausa" per la quantitat de 110 sous.⁵⁷ El mateix dia Mestre i la seva dona venien a Ramon Cendrós i a Elisenda una casa "vocatam botiga" situada "in carreria vocata lo cantó" pel preu de 20 sous barcelonesos.⁵⁸

El 30 de maig de 1445, Antoni Mestre va atorgar el seu últim testament en el qual nomenava marmessors a Berenguer Bagà, Pere Vidal i a la seva espresa Clareta. Llegava 50 sous per al compliment de les funcions religioses i llegats piadosos acostumats. Per altra banda, llegava 100 sous a cadascun dels seus fills Bernat, Cosme, Damià i Marc, que el seu hereu havia de lliurar-los a l'hora de contraure matrimoni. En cas que algun d'ells no arribés a percebre'l deixava en mans de la seva mare el posterior repartiment entre els supervivents. A la seva muller Clareta la convertia en usufructuària de tots els seus béns i la dotava amb 35 sous i "unum lectum in quo ego jaceo quod est inquaxatum cum unum travesser

---

⁵² AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 21. (1414-1420) , 21r. 11-I-1418. "Anthonius Mestre, tintorerius, et Gabriel Guda, habitatores loci Pontis Armentarie".

⁵³ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibidem, 111r. 8-VII-1420. "Anthonio Magistri, tintorero, oriundo castri de Monte olivo, diocesis vicensis".

⁵⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 22. (1419-1435) 72, 92, 160, 163, 164, 182-183 i 183-184. 15-VIII-1424, 20-XI-1424, 16-II-1430, 29-X-1430, 29-V-1432, 26-IV-1435; Lib. not. núm. 41b. (1428-1436) 7r, 18r, 25v, 29r-29v, 39r, 40v, 71r. 17-VIII-1428, 29-V-1429, 16-II-1430, 23-IV-1430, 2-III-1431, 4-VI-1431, 26-IV-1435; Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 83v-84r. 7-VIII-1443.

⁵⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 22. (1419-1435) 72. 15-VIII-1424.

⁵⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Man. not. núm. 41b. (1428-1436) 40v. 4-VI-1431. "quos vos constituitis et dare primitistis in dotem seu pro dote aut nomine dotis Clarete, filie vestre, uxorque mee tempore nupciarum suorum et meorum".

⁵⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 22. (1419-1435) 182-183. 26-IV-1435.

⁵⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibidem, 183-184. 26-IV-1435.

et duos lançols e tres flaçadas".⁵⁹ Nomenava hereu universal el seu fill Antoni Joan. Unes valies de la vila, elaborades a finals del segle XV, avaluaven el patrimoni d'Antoni Joan Mestre en la no menyspreable quantitat de 3.520 sous.

El 8 de juliol de 1420, s'aplegaven com a universitat Jaume Stela i Guillem Alió, jurats del Pont d'Armentera, juntament amb Guillem Vidal, Antoni Vall, Guillem Alamany, Bernat Domingo, Pere Farnós, Ramon Tuxent, Ramon Cendrós, Bernat Bagà, Berenguer Bagà, Esteve Çafont, Berenguer Joan, Antoni Pinyana, Pere Figuera, Pere Playà, Bernat Recasens, Bernat Recasens, fill de l'anterior, Pere Serra, Bernat Teixidor, Bartomeu Ginebret, Guillem Vallbona, Pere Constantí, Ramon Teixidor, Bernat Ginebret, Guillem Constantí i Berenguer Constantí, fill de l'anterior, tots veïns de la vila, amb la intenció de fer front a la mala situació econòmica que patia la universitat del Pont. La vila estava afeixugada pel pagament anual de les pensions de dos censals morts que sumaven la quantitat de 1.280 sous, és a dir, de 64 lliures barceloneses.⁶⁰ Aleshores la universitat del Pont d'Armentera, amb el desig de lluir i quitar dits censals, va acordar arrendar els dos molins drapers i l'obrador del tint que posseïa la vila per haver-los comprat als curadors dels béns de Guillem Scarlata i que tenien sota alou del monestir de Santes Creus.⁶¹

La venda o establiment fou pregonat a les ciutats de Tarragona, Barcelona, Valls, Cervera, Montblanc, Sant Peredor i a Sant Joan de les Abadesses. L'únic que es va presentar fou el tintorer Antoni Mestre que va oferir 5.500 sous barcelonesos per l'arrendament. Els jurats li "venien" perpètuament:

"totum ipsum hospicium cum solo et suis hedificiis una cum vasis vinariis suis et cum duobus molendinis draperie ibidem constructis cum rodis, maçes et allis apparamentis, aqueductibus, alveis, resclosis, trastalladoribus et cum omnibus aliis juribus eiusdem pertinentibus cum omnibus etiam honoribus et possessionibus domibus retrocortalibus, ortis, ortaliciis, vineis, sciliçet, et aliis terris, tam cultis quam heremis in montibus et planis, etc., per omnia loca et cum arboribus diversorum generorum et cum introitibus et exitibus et

⁵⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 27. (1440-1456) 85r-85v. Testament de 30-V-1445.

⁶⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 110v-113v. Per la Candelera pagaven a Ramon Pellicer, veí de Vila-rodona, 308 sous de pensió per un capital de 4.620 sous; 70 sous de pensió el dia 3 de juny a Mn. Guillem Gardia, beneficiat del benefici de sant Tomàs de l'església de Montblanc fundat per Jaumeta, vídua de Jaume de Bordell, per un capital de 900 sous.

⁶¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 110v-113v. Ap. doc. núm. 45. "Exposuimus venale totum hospicium cum solo et suis hedificiis una cum vasis vinariis et cum duobus molendinis draperie, et cum omnibus honoribus et possessionibus suis et etiam totum illud hospicium sive operatorium del tint, sive tinyeria, cum omnibus juribus et pertinciis eiusdem tintorie et precito operatorio pertinentibus et pertinere debentibus, quos quas et que dicta universitas et eius singulares habent et possident et habere et possidere debent in dicto loco Pontis Armentarie, titulo empionis per dictam universitate et eius singulares olim factam a curatoribus bonorum Guillelmi Scarlata, tintorierii, olim habitatore sepe dicti loci".

omnibus aliis juribus et pertinenciis suis quod quas et que nos et dicta universitas et eius singulares habemus et possidemus et tenemus sub dominio et alodio Monasterii Sanctorum Crucum, et sui Reverendi Domini Abbatis nomine eiusdem, in loco et termino predicti loci Pontis Armentarie. Et terminatur predictum hospicium quod vobis vendimus ab una parte cum orto Johannis Cortadelles et cum via publica qua itur ad molendinum dicti Domini Abbatis, et cum flumine de Gayano. Item, ulterius vendimus vobis et vestris et quibus velitis perpetuo totum illus hospicium sive operatorium del tint, sive tinteria, videlicet, cum caldera, sive perol, tines, torn, tirados, et cum universis aliis apparamentis eiusdem operatorio tintorie pertinentibus una cum duobus molendinis draperie ibidem constructis cum quadam perol, rodes, maçes et aliis diversis instrumentis, sive bascoles eiusdem molendinis pertinentibus, et cum aque ductibus canalibus trastelladors, et cum introitibus et exitibus, et omnibus aliis juribus et pertinenciis suis quod nos et universitatis predicta habemus, tenemus et possidemus sub dominio et alodio dicti Monasterii, et sui Reverendi Domini Abbatis nomine eiusdem, in predicto loco Pontis Armentarie. Et terminatur predictum hospicium, sive operatorium tintorie, ab una parte cum hospicio Guillelmi Vitalis, et ab alia parte cum via publica qua intrat in dictum operatorium, et cum cequia molendinorum, et cum via qua itur ad molendinum bladerium Guillelmi Pinyana, quondam⁶².

La venda la feien tenint present els drets de domini, firma, fadiga de trenta dies, empara, retroterç i signatura de documents de què gaudia el monestir de Santes Creus, com a senyor alodial del lloc. Els molins drapers i l'obrador del tint estaven gravats amb un cens de 10 sous barcelonesos i dues perdius que Antoni Mestre havia de pagar cada any el dia de Nadal a Santes Creus. Per les feixes de terra que hi havia al costat de l'obrador havien de pagar al monestir 2 diners anyalment. Com a cens per l'obrador del tint, l'arrendatari havia de pagar cada any al cenobi 100 sous el mateix dia de Nadal. Endemés la universitat aprofitava l'ocasió per gravar Antoni Mestre amb altres petits censals que aquella feia a Jaume Estela. Així, li venien el censos de sis gallines pagadores el dia de Nadal per un hort que fou d'Elisenda, vídua de Joan Arbonès; 3 gallines pagadores el mateix dia per un altre hort que havia estat dels difunts Guillem Miró i de la seva esposa Gerarda, i 4 diners més per una casa o botiga que fou del difunt ferrer Berenguer Cases.

El 14 de juliol de 1420, Antoni Mestre signava una àpoca, on reconeixia deure a la universitat del Pont d'Armentera els 5.500 sous de la venda i es comprometia en un període de cinc anys a redimir els censals —tant les pensions com el capital— que la gravaven. En cas d'incompliment, s'imposava una pena de 40 sous barcelonesos i donava com a fiadors seus Berenguer Gratapalles i Guillem Hulugia, veïns del castell de Selmella, Arnau Jover i Gerard dez Grau, veïns dels Gaians, Jaume Pinyana i el seu fill de Fontscaldes, i Mn. Berenguer Pinyana, beneficiat del Pont d'Armentera.⁶³

---

⁶² AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 111r-111v.

⁶³ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibidem, 115r-118v. 14-VII-1420.

El dimecres 17 de juliol els jurats Jaume Estela i Guillem Alió, en presència de Mn. Bernat Vallbona, rector i notari públic de la vila, i dels testimonis Germanet Bonmatí, peraire del Pont d'Armentera, i dels germans Jaume i Bernat Colomet, peraires de Sarral, donaren a Antoni Mestre possessió dels molins drapers i de la tinyeria.⁶⁴

El 23 d'abril de 1430, Antoni Mestre signà un document d'indemnitat als seus fiadors pels 500 florins amb els quals va comprar “quoddam hospicium en lo tint e en los molins drapés” i també per les 100 lliures barceloneses preu d'aquells 100 sous de pensió de censal que ell també va vendre a na Palau, veïna de Constantí. Els fiadors obtenien del tintorer el compromís de poder vendre immediatament els molins drapers i la tinyeria en cas que haguessin de fer front als seus deutes.⁶⁵

6. ELS PROFESSIONALS DE LA INDÚSTRIA TÈXTIL

Els professionals del tèxtil del segle XV, com ja havíem comprovat durant el segle XIV, continuen essent forasters que miren d'instal·lar-se al Pont d'Armentera a la recerca de treball. La documentació notarial ens permet descobrir un origen o procedència molt variats: Sarral, l'Arboç, Miralles, Querol, Santa Coloma de Queralt, Guimerà, Tàrrega, Cabra del Camp, la Llacuna, Conesa, Vila-rodona, Puigtinyós, Alcover, Vilafranca del Penedès, Riudoms, Montblanc, Savallà, Valls, Prades, Ripoll i, fins i tot, de València, Alcanyiç i Saragossa. No obstant això, la compra de cases i terres a la vila prova el seu interès, no solament per invertir part dels seus guanys, sinó també el desig d'arrelar allà on treballaven i vivien.

Les desavinences personals i professionals els afectaven com als altres veïns. Així trobem com el 14 de febrer de 1413, foren presentats davant del batlle del Pont d'Armentera, en Fancesc Gil, del castell de Miralles, i Bartomeu, criat del tintorer Guillem Scarlata, ambdós peraires, que es trobaven a la “presó cumuna” de la vila acusats d'haver-se insultat mútuament.⁶⁶ I el 20 de gener de 1416 en Jaume de Vilaroja, peraire de Saragossa, i en Joan de Saya, peraire veí de Vila-rodona, també es presentaven davant Berenguer Joan, batlle de la vila, pel mateix motiu. En ambdós casos els acusats prestaven “sagrament e homenatge, de mans e de bocha (...) que no farà mal ne.l tratarà en neguna manera (...) ans si sabia que negú lo li degués fer que li.n dira o li.n farà dir. E si lo contrari feya, que sie encorregut en lo dit sagrament e homenatge. E per les coses damunt dites obliga si e tots sos béns”.⁶⁷

Un altre problema força comú era l’“empara de draps”. Amb aquest nom es coneixia l'embargament dels teixits de tintorers, peraires i teixidors quan aquests no podien fer

⁶⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 114r-114v, 17-VII-1420.

⁶⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Man. not. núm. 41b. (1428-1436) 29r-29v. 23-IV-1430. Ap. doc. núm. 55.

⁶⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 13r. 14-II-1413. Ap. doc. núm. 12.

⁶⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 60v. 20-I-1416. vid. Ap. doc. núm. 25.

front al seus deutes. Així, per exemple, el 12 d'abril de 1413, Jaume Ballester, del terme del castell de Querol, feia emparar “uno estog de drap de burell” d'Antoni Ferrer, que aquest guardava a la casa de Guillem Scarlata, perquè Ferrer li devia una quartera i mitja de forment mestallós.⁶⁸ El 23 de gener de 1417 era Bernat Burgueres, peraire de Vila-rodona, qui feia emparar “tots draps e robes” que eren del peraire vilafranquí Joan Ripoll, car aquest li adeutava 6 florins.⁶⁹ I el dia 26 del mateix mes, Ramon Cendrós feia emparar “tots draps e altres robes e béns que fossen d'en Martí Masquerell, de Terraga e tengués en Johan Forçor en son obrador”.⁷⁰

Finalment, sembla que, com acostuma a passar habitualment, malgrat que la indústria tèxtil creava riquesa, també tenia els seus detractors. Així hem d'interpretar la intervenció de la justícia en un contenció que enfocava alguns veïns del Pont d'Armentera. El 21 de juliol de 1416, Bernat Domènch, veí de la plaça de la vila, es presentà davant Mn. Bernat Vallbona, rector i notari públic, i es queixà d'Antoni Pinyana, Bernat Ginabret, Pere Francesc, Pere Constantí i altres, perquè “Jo us he ja dit que no fermeu estaques ni sogues en lo meu tarrat ni en les tàpies del meu alberch, que no u vull doncs me feu gran despeses. E no m par que us en vullau estar, encare vos ho torn dir davant lo notari, que ací és present, que no u façau ni m'entreu en mon tarrat ni en res del meu, que no u vull”. Segurament els veïns buscaven nous estenedors per a la roba que teixien i tintaven. Tanmateix, sembla que Bernat Domingo tenia una altra opinió.⁷¹

Unes valies de la vila del Pont d'Armentera,⁷² que podem datar a la segona meitat del segle XV, ens permeten avaluar el poder econòmic d'alguns dels professionals de la indústria tèxtil. Els hem ordenat de major a menor contribuent. Això ens permet de copsar comparativament el poder econòmic relatiu de cadascun. La quantitat total que oferim és el resultat de sumar la riquesa immoble amb la moble.

1. Berenguer Constantí. La seva riquesa patrimonial el situava al capdavant dels contribuents pontorrins amb 612 lliures i 6 diners (= 12.252 sous). Tenia: “Item, torn, e cardes, e pintes, e tesores de tonre bestiar, cardots” que valien 12 sous.⁷³

2. Pere Vidal. Era el segon contribuent amb una riquesa total de 525 lliures i 15 sous (= 10.487 sous). Tenia: “Item, cardas, pintas de pentinàs e .I. torn” avaluades en 10 sous.⁷⁴

3. Berenguer Joan. Era el tercer contribuent amb la no menyspreable quantitat de 458 lliures i 5 sous (= 9.145 sous). Tenia: “Item, talers de lana e de lí ab pintes” que valien 120 sous. I a més, “Item, un torn e .I. semal” estimats en 10 sous.⁷⁵

---

⁶⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 19v. 12-IV-1413.

⁶⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 77r. 23-I-1417. vid. Ap. doc. núm. 31.

⁷⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 77r. 23-I-1417.

⁷¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 37r. 21-VII-1416.

⁷² Esperem estudiar-les amb més detall, si Déu vol, en un altre article.

⁷³ AHAT-El Pont d'Armentera. Valies de la vila del Pont d'Armentera (s. XV), 21r.

⁷⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 8r.

4. Antoni Joan Mestre. Era el quart contribuent amb una riquesa total estimada en 401 lliures (= 8.020 sous). Gaudia: "Item, tesores de baxar, e premsa, e taulels, e una mola per amolar las tesores ab sos arreos, e taulas, e banchs, e pastera", que valien 110 sous. I també tenia: "Item, tines, e parols, e tiraços, e romana, e aynas, e lo tirador ab lo barro, e corriolas" estimats en 380 sous. I disposava també: "Item, cardo, e bosts, e .I. parell de portadoras" valuades en 13 sous. I finalment, tenia també "Item, un torn, cardas, e pintas de pentinar", que valien 10 sous més.⁷⁶ Aquest era sens dubte el professional que tenia més diners invertits en instruments i utilitatge de la indústria tèxtil. Era un dels fills del tintorer Antoni Mestre.

5. Antoni Soler. Es tractava del cinquè contribuent amb una riquesa valuada en 364 lliures (= 7.280 sous). Disposava: "Item, tesoras de baxar, e lo taulell, e tirador, barro, premsa, e caldera, e taulels de prempsal" que valien 160 sous. I, a més, "Item, cardas, pintas, e cardo, e dos sellas, e frens, e basts, e dos gerrals ollieras, e un coç", entre tot valia 46 sous.⁷⁷ Fou l'arrendatari de l'obrador del tint després del tintorer Antoni Mestre.

6. Pere Estela. Era el sisè contribuent estimant-se la seva riquesa en 308 lliures i 6 sous (= 6.172 sous). Tenia "Item, cardas, pintes, cardaduças, torn", avalats en 30 sous.⁷⁸ A partir d'aquest, la diferència econòmica entre els contribuents era més gran.

7. Guillem Alió. Hom valuava la seva riquesa total en 213 lliures i 5 sous (= 4.245 sous). Tenia: "Item, torn, pintes, cardes" estimades en 10 sous.⁷⁹

8. Bernat Requesens. Gaudia d'una renda total estimada en 173 lliures i 15 sous (= 3.447 sous). Tenia: "Item, torn, pintes, e cardes, cardots" tot valuat en 10 sous.⁸⁰

9. Berenguer Tous. Hom estimà la seva riquesa total en 150 lliures i 7 sous (= 3.014 sous). Disposava: "Item, pintas de pentinar lana, e torn" que valien 8 sous.⁸¹

10. Bernat Coloma. La seva riquesa contributiva sumava la quantitat de 140 lliures i 15 sous (= 2.739 sous). Tenia: "Item, tesoras, taulell, palmas" tot estimat en 120 sous. I també, "Item, torn, cardes, cardots, pintes, carduças", que valien 26 sous.⁸²

11. Antoni Teixidor. Hom estimava la seva riquesa total en 74 lliures i 15 sous (= 1.483 sous). Gaudia: "Item, talers, ordidor, e pintes" estimades en 60 sous. I també: "Item, torn, pintes", que valien altres 10 sous.⁸³

---

⁷⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 14r.

⁷⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 10r.

⁷⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 10v.

⁷⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 16r.

⁷⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 15r.

⁸⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 22v.

⁸¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 18r.

⁸² AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 23r.

⁸³ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 24r.

12. Antoni Ferrer. Era l'últim contribuent que hem pogut relacionar amb la indústria tèxtil pontorrina. La seva riquesa es comptava en 58 lliures i 5 sous (= 1.170 sous). Tenia: "Item, torn, e cardas, e puat" que valien només 5 sous.⁸⁴

7. TEIXIDORS, PERAIRES I TINTORERS

Seguidament ens fixem en alguns dels professionals de la indústria tèxtil pontorrina, tot indicant algunes de les notícies que sobre ells hem pogut documentar.

- Pere Playà. Era fill de Ramon Playà i d'Antònia, la seva esposa, veïns de Sarral. El 13 de novembre de 1401 els seus pares, amb motiu del seu matrimoni, li van fer donació de tots els seus béns, reservant-se l'usdefruit mentre visquessin i el dret a testar lliurement la quantitat de 50 sous barcelonesos.⁸⁵ Es va casar amb Angelina Requesens, filla de Bernat Requesens i de la seva muller Sibília, veïns del Pont d'Armentera. Aquesta aportà una dot de 500 sous, dels quals 200 sous els pagà a l'acte i la resta en pagaments de 50 sous fins a l'extinció del deute.⁸⁶

El 23 de gener de 1407 Ramon Torrella, Romia, la seva esposa i Guillem, el seu fill, tots del lloc de Cabra del Camp, venien a Pere Playà i a la seva muller, Angelina, pel preu de 110 sous barcelonesos unes cases que tenien a la vila del Pont d'Armentera "in carraria vocata lo canto". La propietat pagava un cens anual al monestir de Santes Creus de 6 sous el dia de Nadal. A més, Pere Playà es comprometia a lluir i quitar el censal que Ramon Torrella pagava als jurats del Pont d'Armentera, que corresponia al que ells pagaven a Mn. Francesc Pellicer, beneficiat del castell de Querol, i que representava 25 sous i 15 diners barcelonesos.⁸⁷ La situació econòmica de Pere Playà no debia pas ésser dolenta, car va continuar comprant cases. Així, el 24 d'agost de 1411, Fra Bernat Dalmau, abat de Santes Creus, li establia una altra casa, en gran part descoberta, que el monestir posseïa a la vila del Pont d'Armentera. L'edifici llindava "ab una parte cum domibus nostris, seu hospitalerii dicti Monasterii nostre, ab alia parte cum muro dicti loci (...) ex alia parte cum vico publico". L'abat Dalmau fixava el lliurament de quatre parells de pollastres com a "entrada" de l'establiment emfitèutic, i assenyalava la quantitat de 3 sous barcelonesos com a cens anual. Per altra banda, Pere Playà i els seus successors esdevenien vassalls de Santes Creus. Així, ho confessava el teixidor: "erimus homines propri solidi habitantes et affocati vestri et vestrorum in dicto Monasterio successorum, scilicet ad fidelitatem vestri et vestrorum".⁸⁸ El documentem com a teixidor entre els anys 1401-1416.

---

⁸⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 17v.

⁸⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 16. (1401-1403) 40v-41r. 13-XI-1401.

⁸⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 41r-41v. 13-XI-1401.

⁸⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 17. (1404-1425) 45v-46v. 23-I-1407.

⁸⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 60v-61r. 24-VIII-1411.

- Bernat de Vilasobirana. El teixidor Bernat de Vilasobirana era originari de la vila de Ripoll.⁸⁹ El documentem com a teixidor entre els anys 1410-1413.

El desig d'arrelar al Pont d'Armentera el portà a vendre algunes de les propietats que tenia a Ripoll. Així, el 4 de gener de 1412 venia al seu cunyat Ramon Mallol, tintorer, casat amb la seva germana Antònia, pel preu de 266 sous barceloneses la casa que hi tenia “prope plateam vocatam del Mercadal” sota el domini del monjo celler del monestir de Santa Maria de Ripoll.⁹⁰ Simultàniament Vilasobirana adquirí algunes propietats al Pont d'Armentera. El 19 de novembre de 1410 Jaume Vidal i Elisenda, la seva esposa, establien a Bernat de Vilasobirana amb l’”entrada” de 5 sous una vinya “sita en la roca del Fitor”. La finca estava gravada amb un cens anual de 5 sous pagadors el dia de l’Assumpció de la Mare de Déu.⁹¹ El 29 de novembre de 1411 Antoni Pinyana, el seu fill Antoni i la seva nora Maria, venien al teixidor Bernat de Vilasobirana pel preu de 38 sous i 6 diners barcelonesos una casa que posseïen a la vila del Pont d'Armentera i que llindava, entre altres, amb el vall de la muralla i amb la casa del també teixidor Pere Playà.⁹²

Malgrat l’interès, el mateix any 1412 Bernat de Vilasobirana sembla batre’s en retirada. Possiblement problemes econòmics relacionats amb la seva feina el迫caren a deixar la vila. De fet, a partir d’aleshores el seu nom ja no deixa rastre a la documentació notarial local. El 23 de juliol de 1412 venia a Mateu Guinovart la vinya que tenia a la “roca del Fitor” pel preu d’onze sous barcelonesos.⁹³ I el 5 de març de 1413 venia a Pere de Vilafranca, que aleshores vivia al monestir de Santes Creus, pel preu de 24 sous barcelonesos la casa que havia comprat.⁹⁴

- Berenguer Joan. El 15 de gener de 1411 el documentem per primera vegada com a teixidor. Aleshores estava casat amb Maria Çapera, filla del difunt Berenguer Çapera i d’Elisenda, la seva muller. Aquest mateix dia el seu germà fra Joan Çapera, monjo de Santes Creus, renunciava a tots els drets que podia tenir sobre l’herència paterna, reservant-se solament la quantitat de 100 sous barcelonesos.⁹⁵ El 26 de gener del mateix any la seva sogra Elisenda i la seva esposa Maria el nomenaven procurador seu perquè recuperés els béns del difunt Berenguer Çapera.⁹⁶

Berenguer Joan fou batlle de la vila del Pont d'Armentera per l’abat Fra Pere Serraixó (1413-1418), si més no entre els anys 1415-1416⁹⁷ i fou lloctinent del batlle Guillem Pinyana l’any 1416.⁹⁸

---

⁸⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 19. (1411-1414) 8v. 29-XI-1411. “Bernardo de Villa sobirana, tectori, oriundo ville Rivipulli, nuch comoranti in preffato loco Pontis Armentarie”.

⁹⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 16r-17v. 4-I-1412.

⁹¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 8r-8v. 19-XI-1410.

⁹² AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 19. (1411-1414) 8v-9v. 29-XI-1411.

⁹³ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 48v-49r. 23-VII-1412.

⁹⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 83r-84r. 5-III-1413.

⁹⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 20r-20v. 15-I-1411. “Berengario Johannis, textoris habitator loco predicti Pontis Armentarie”.

⁹⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 27v-28v. 26-I-1411.

El 13 de febrer de 1413, Berenguer Joan establia a Berenguer Traginer, veí del Pont d'Armentera, un tros de terra de regadiu que posseïa al terme dels Gaians, dins la quadra del castell de Pinyana, al lloc conegut com “lo torrent del roure”. Li establia amb la condició que cada any per la festa de l'Assumpció de la Mare de Déu —el 15 d'agost— li lliurés 4 punyeros de forment. L’“entrada” assenyalada fou de 3 sous barcelonesos.⁹⁹ El 22 de febrer de 1414, juntament amb la seva muller Maria venien a Bernat Ginebret, veí del Pont d'Armentera, pel preu de 18 sous barcelonesos una vinya que tenien a la partida nomenada “les Parellades” i que llindava amb el riu Gaià. La finca estava gravada amb un cens de 5 sous que cada any per Nadal havia de lliurar a Bernat Recasens i als seus.¹⁰⁰

Com en tants d'altres casos, Berenguer Joan també hagué d'enfrontar-se amb clients morosos. Així, per exemple, el 8 d'abril de 1415, quan ja era batlle del Pont d'Armentera, apel·là a la justícia contra el sastre jueu Samuel, de la vila de Mager. Samuel li devia 16 florins i 9 sous per “resta de draps que li ha venunts”, com a penyora li havia lliurat “.I. drap cruu de burell, e .Ia. correga d'argent” i havien acordat un termini per al pagament. Tanmateix, com aquell ja havia passat amb escreix, demanava al batlle i a la cort de la vila de Mager que l'obliguessin a pagar, o bé es quedaria amb les penyores.¹⁰¹

- Antoni Soler. Dos fets són realment expressius de la seva rellevant posició socio-econòmica dins la vila del Pont d'Armentera. Per una banda, la possessió d'un esclau. Així, el 7 d'agost de 1443 fra Tomàs Gibert, prior del monestir de Santes Creus, li venia pel preu de 1.260 sous, és a dir, de 63 lliures barceloneses, un esclau rus de nom Iacobo d'entre 15 i 16 anys d'edat.¹⁰² I per l'altra, l'adquisició l'any 1482 dels molins drapers i de l'obrador del tint de mans d'Antoni Joan Mestre, fill del tintorer difunt Antoni Mestre.¹⁰³

- Pere Orpí. El 1483 Pere Orpí, peraire de llana, estava casat amb una tal Tecla. El seu germà Gabriel, també peraire, estava mullerat amb una Candia.¹⁰⁴ Gabriel Orpí, fill de Pere Orpí i de Tecla, es va casar amb Càndia Calaf, filla de Joan Calaf i de la difunta Antònia. El 24 de maig de 1479 els seus pares en el moment del seu matrimoni li donaven 10 lliures, mentre que Joan Calaf dotava la seva filla amb 25 lliures barceloneses, 20 lliures

---

⁹⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*. núm. 34. (1412-1417) 48r i 71r. 23-III-1415 i 2-X-1416.

⁹⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 74v. 1-XII-1416.

⁹⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 19. (1411-1414) 77v-78r. 13-II-1413.

¹⁰⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 137-138r. 22-II-1414.

¹⁰¹ Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 48v. 8-IV-1415. vid. Ap. doc. núm. 16.

¹⁰² AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 83v-84r. 7-VIII-1443. “un servum et captuum meum album, vocatum Iacobo, de nacione russorum”, etatis quindecim vel sexdecim annorum”.

¹⁰³ AHAT-El Pont d'Armentera. Documents sobre molins drapers, núm. 44. 2-V-1482. vid. Ap. doc. núm. 59.

¹⁰⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 23. (1476-1535) 30v. 8-X-1483.

en moneda i les altres 5 en robes.¹⁰⁵ Per altra banda, el 19 de novembre de 1481 trobem Pere Orpí, qui com a jurat exercia de patró del benefici de Sant Miquel, fundat a l'església parroquial del Pont d'Armentera.¹⁰⁶

8. LA REPRESA DESPRÉS DE LA GUERRA CIVIL CATALANA

El mes de maig de 1462 començava la Guerra Civil Catalana (1462-1472), que enfrontà el rei Joan II amb la Diputació del General de Catalunya. Ben aviat el monestir de Santes Creus com gran part del Principat en patiria les conseqüències. El mes d'agost, l'abat Fra Bernat Abellar (1457-1462) comunicava als diputats que el rei Joan II havia autoritzat el saqueig del cenobi. El 2 de novembre de 1462, després de la mort de Fra Abellar —ocorreguda el 9 de setembre— sembla que era imposat pel rei com a nou abat Fra Pere Blanc (1462-1479). El dia 9 del mateix mes, els diputats el declaraven “enemic de la terra” juntament amb el prior Fra Pere Valls i el monjo fra Palmer. El seu abadiat estiguí totalment immers en la contesa. A meitat de desembre de 1462, Santes Creus passà novament a mans del Principat i l'abat Fra Blanc fugí abandonant el monestir. El 4 de maig de 1463 el lloctinent d'Enric I demanà al papa Pius II que nomenés el bisbe de Vic administrador del monestir de Santes Creus. El nomenament no el féu efectiu el rei Pere IV de Portugal fins al 29 de març de 1464. El monestir de Santes Creus passà novament a les mans de Joan II el mes de setembre de 1465, amb la caiguda de Vila-rodona. El 18 de febrer de 1466 Fra Pere Blanc era reconegut definitivament com a abat de Santes Creus. Sembla que ja no va canviar de bàndol fins al final de la guerra. Com és de suposar, durant tot aquest període —guerra i postguerra— la situació econòmica del cenobi fou molt precària.

El 20 de novembre de 1475, per manament del batlle del Pont d'Armentera, Jaume Capera, el missatger jurat de la seva cort féu una crida en nom de la senyoria. La preocupació mostrada per l'abat Fra Pere Blanc en el restabliment dels molins i masos rònecs explica el seu interès pel redreçament de la demografia i economia dels seus feus. És, doncs, en el context de redreçament econòmic impulsat després de la guerra, que hem de situar la crida ordenada l'any 1475 per Fra Pere Blanc. Hom adreçava la crida a aquells “que ajen o pretenguen aver dret en les heretats o cases, molins drapers o fariners situats, o situades dins los termens e quadres següents, çò és, dins lo terme del Pont d'Armentera, Ramonet, els Guayans e les Ordes, e Pobles, e dins lo terme del Monestir de Sanctes Creus, e dins les quadres situades dins los termens de Querol, de Montegut e de Pinyana, e les heretats que son en la quadra de Fonscaldes, dins lo terme de Çalmella, e en la granja d'Aguamúrcia”.¹⁰⁷ El monestir els donava trenta dies de temps perquè presentessin els títols que acreditaven els seus drets a posseir les cases, terres i molins, passats els quals es

---

¹⁰⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 31v-32v. 24-v-1479 i 22-IX-1481.

¹⁰⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 26v-27r. 19-XII-1481.

¹⁰⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 35. (1376-1426) s.f. Ap. doc. núm.

reserva el dret a fer nous establiments emfitèutics. L'administració de les propietats que calia millorar eren: "Primo, la casa e heretat d'en Miquel Pinyana; los molins, cases e terras d'en Soler, quondam; la casa e heretat d'en Johan Farrer que ere d'en Rovira; les cases e terras de na Cenrosa; les terras e casa d'en Pere Farrer, quondam; les cases e béns de na Amilla, o d'en Ripoll; les cases de n'Anguera; la casa e terras d'en Guillem Pons; les casas e terras d'en Miquel Granera a Ramonet; les cases e heretat d'en Lar; lo mas de n'Alamany, de la Romaguera; lo mas d'en Pasqual, de la Romaguera; lo mas del Bosch; los masos de les Pobles; la casa e heretat d'en Granera a Fonscaldes; la casa e heretat d'en Cendra; la casa e heretat d'en Foguet; lo Grau en lo terme de Pinyana; lo mas d'en Jover; lo mas d'en Calaf".¹⁰⁸

De fet, el motiu de la crida era evidentment redreçar l'economia malmesa del cenobi. Hom recordava que, "com dites heretats no solament agen hun any e hun dia que vaguen, más les més d'elles depuys passada la Guerra han passat dos anys e mesos, de les quals los dessusdits Reverent Senyor Abbat e son venerable convent han perdudes e perden los delmes e censos e altres servituts que ditas heretats son tengudes".¹⁰⁹ Una altra sèrie de mesures vetllaven sobre la recta administració econòmica i el perfecte rendiment de les propietats. Es prohibia tenir les terres ermes, tallar arbres indiscriminadament, s'obligava els emfiteutes a plantar o empeltar cada any deu plançons de tota mena d'arbres fruiters i vinya, a plantar els horts d'hortalisses; es prohibia l'entrada a les finques sense el permís exprés del propietari i, finalment, s'ordenava la neteja i manteniment dels camins.

Tanmateix, el redreçament de la vida després del conflicte bèl·lic suposava també el canvi d'actituds i de mentalitats. Així, es prohibia portar armes dins la vila del Pont d'Armentera, sota pena d'ésser requisades per l'autoritat senyorial; de jugar a qualsevol mena de joc, sota pena de pagar 60 sous; de blasfemar de qualsevol manera contra Déu, la Mare de Déu i els Sants, sota pena d'ésser assotat i cosir-li la llengua, i de jurar en nom de Déu, de la Mare de Déu o dels Sants, sota pena de 60 sous cada vegada.

Després de la guerra, com ja hem indicat, el monestir de Sant Creu s'esforçà especialment en la recuperació de rendes que eren de difícil percepció. Així, per exemple, l'any 1482 Antoni Joan Mestre, fill del tintorer difunt Antoni Mestre, va vendre a Antoni Soler "la casa e molins dejus se pertanyarien al dit Monastir". La venda l'efectuà amb el cens de 50 sous, 10 sous, un parell de perdius i 2 diners pagadors al monestir cada any per la festa de Nadal. Aleshores, Fra Carnicer, síndic de Sant Creu, intentà de percebre'ls a més dels 100 sous, amb els quals l'any 1372 el cenobi havia establert els molins drapers i l'obrador del tint a Guillem Scarlata. Així, doncs, el 2 de maig de 1482, Antoni Joan Mestre, que considerava lesionats els seus drets, presentà davant el batlle Bernat Capera i el jurat Bernat Calaf una cèdula en la qual sol·licitava la protecció de la universitat enfront de la senyoria. Al fer-ho al·legava el compromís acceptat l'any 1420 per la vila del Pont

---

¹⁰⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem.

¹⁰⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem.

d'Armentera amb el seu pare, el tintorer Antoni Mestre, quan aquella va establir-li els molins drapers i l'obrador del tint.¹¹⁰

9. L'AIGUA FONT DE RIQUESA I DE DIPUTES

Les baralles ocasionades pel control de l'aigua, que hem pogut documentar, són prou il·lustratives de la font de riquesa que aquesta representava a la riba del Gaià. Així, per exemple, el gener de 1400 s'encengué una agra discussió entre Arnau Jover i Berenguer Pellicer d'una banda, i Antoni Pinyana de l'altra, sobre el dret d'aquest darrer a continuar regant de l'aigua del Gaià que es recollia en una bassa que es troava sobre els masos de Jover i Pellicer. El dia 15 del mateix mes la disputa porta a les parts a sol·licitar l'arbitratge de Fra Bernat de Rochamora, paborde del Pont d'Armentera. Aquest reconegué l'antic dret de regatge de què gaudia Antoni Pinyana, però el limità a l'ús agrícola tot negant-li altres usos i el dret a vendre o alienar l'aigua que li corresponia. L'incompliment per part de les parts o dels seus successors, de la sentència, comportava el pagament d'una pena de 500 sous.¹¹¹ Una segona controvèrsia la documentem el 20 d'abril de 1407. Aquell diumenge es presentaren davant l'abat Fra Bernat Dalmau (1407-1412) cercant justícia, en Guillem Macià, conegut com a Solanes, del mas dit d'en Macià, del terme dels Gaians, d'una banda, i Guillem de Santgenís, Pere Constantí, Ramon Pellicer, Gerard Guinovart i altres homes del lloc dels Gaians, d'altra. Macià assegurava que els altres no tenien pas dret a regar amb l'aigua de la font que hi havia al seu hort. Evidentment els homes dels Gaians al·legaven el contrari tot recordant antics usos i costums.¹¹² L'abat Dalmau reconegué el dret dels homes dels Gaians i dels seus successors a servir-se de l'aigua de la font d'en Guillem Macià. Tanmateix, també sentencià que en el cas que aquells a l'anar a cercar aigua a dita font prenguessin fruits de l'hort d'en Macià estiguessin obligats a compensar-li la pèrdua.¹¹³

Tanmateix, Santes Creus no esdevenia solament jutge en les controvèrsies que els seus vassalls tenien per la possessió i control de l'aigua. De vegades el cenobi intervenia tot vetllant pels seus interessos senyoriais al Pont d'Armentera. Així, el gener de 1407 el trencament fortuit del rec que portava l'aigua als molins bladers “in loco vocato la Balç, sive lo pas de Querol” ocasionà abundants pèrdues econòmiques al monestir de Santes Creus. El dia 25 d'aquell mes, l'abat Fra Bernat Dalmau convocà consell general a la universitat de la vila del Pont d'Armentera amb la intenció que l'ajudessin a reparar-lo. Els jurats Jaume Stela i Guillem Constantí van prometre a l'abat en nom de la universitat i dels veïns del Pont donar-li un ajut o “ad iutorium ad reparacionem sive aptacionem dicte cequie, usque ad numeum centum et quinquaginta hominum”. Mentre prometien a l'abat Dalmau l'ajut de 150 homes per al redreç de la sèquia, feien constar que ho feien lliurement i no pas perquè hi estiguessin obligats. Els jurats ho recordaven dient que “ad hec non essent

---

¹¹⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Documents sobre molins drapers, núm. 44. 2-V-1482. Ap. doc. núm. 59.

astricti nec omni soliquo obligati ad faciendo sive perficiendum et abtandum dictum opus".¹¹⁴ Així, doncs, ni Dalmau ni els seus successors podrien al·legar mai cap dret que els permetés forçar els pontorrins a participar en la reparació del rec senyorial.

10. L'ORT DEL TINT"

Un capítol a banda mereix l'"ort del tint". El 13 d'octubre de 1434 Pere Farnós, com a procurador de Dalmau Ginebret, arrendava durant tres anys a Bartomeu Alegret, del castell de Pax, "quoddam hospicium et unum ortum, vocatur del tint, cum suis affrontacionibus et quamdam vineam ad locum dictum lo Raffol, cus suis affrontacionibus et cum vasiis vinaris, qui sunt in dicto hospicio". L'arrendament s'efectuà per la quantitat de 108 sous barcelonesos pagadors mitjançant pagues anuals de 36 sous el dia de Nadal.¹¹⁵ El 20 de febrer de l'any següent el mateix Farnós l'arrendà novament a Guerau dez Grau per altres tres anys per 105 sous.¹¹⁶

11. ELS MOLINS BLADERS

No podríem pas acabar aquest article sense fer algunes referències als molins bladers, que el monestir de Santes Creus també posseïa a la vila del Pont d'Armentera. Així, el 28 d'agost

---

¹¹¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 15. (1398-1400) 18r-18v. Fragments. Ap. doc. núm. 1. "super illa aquam qua decendit dels Gayans quam congregant in illa lacuna sive basa que est super eorum mansum dicti Berengari Pelicer et Arnaldum Jover, de qua dicta lacuna sive bassa dicti Arnaldi Jover et Berengario Pelicer et Anthonius Pinyana acustumant et sunt asueti de rigare orti eorum".

¹¹² AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 17. (1403-1423) 58r-58v. "seu occasione cuiusdam aque seu fontis discurrentis set orientis in quodam orto dicti Guillelmi Mathie dicebat eius et affirmabat ditus Guillelmus Macia dictos homines habitatoris dels Gayans nec aliquem eorum de dicta aqua non debere accipere ad rigandum nec bibendum nec ad aliquem alium usum suum faciendum, sine eius propria voluntate et licencia, dicti vero homines habitatori prefati loci contrarium asserebant, dicentes eosdem et suos antecessores habitatores in prefato loco dels Gayans esse in antiquissima possessione accipiendi dictam aquam vel de dicta aqua ad rigandumque bibendum nec non et ad quemvis alium usum faciendum sine contradiccione et inpedimento alicuius persone".

¹¹³ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem. "dixit declaravit ac sentenciavit,, pronunciavit que dicti homines dicti loci predicti dels Gayans et eorum heredes et successores possit et valeant accipere dictam aquam ad rigandum, bibendum et ad quodlibet aliud servicium suum faciendum sine contradiccione et inpedimento dicti Guillelmi Macia et heredum successorum suorum. Ulterius dixit, declaravit et pronunciavit dictus dominus Abbas, quod si forsan dicti homines habitatores preffati loci dels Gayans aut eorum aliquis in accipiendo dictam aquam vel de dicta aqua aliquod dapnum in penderent vel inpedenteret dicto Guilelmo Macia aut suis, videlicet in accipiendo de fructibus existentibus in dicto orto, aut si importando de dicta aqua eorum animalia comedenter de fructibus vel spletis in eodem orto seminatis quod in huiusmodi casibus dicti homines dels Gayans teneant emendam restitucionem dictorum dampnorum face dicto Guilelmo Macia et suis".

¹¹⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 17. (1403-1423) 51r-51v.

¹¹⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Man. not. núm. 41b. (1428-1436) 66v-67r. 13-X-1434.

¹¹⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 70r. 20-II-1435. vid. Ap. doc. núm.

de 1347 Pere Girona i la seva esposa, Arsèndis venien a Fra Francesc Miró (1335-1347), abat de Santes Creus, per 70 sous barcelonesos un molí blader propietat del monestir, que en nom seu posseïen al Pont d'Armentera, al costat del “valle ville close”.¹¹⁷ El 30 d'agost en donaven possessió a Fra Joan Ferrer, prior del monestir de Santes Creus.¹¹⁸ El 15 de febrer de 1399 Fra Bernat de Rocamora, com a paborde del Pont d'Armentera, estableix o arrendava els “casuale molendinorum bladorum” de dita vila al tintorer Guillem Scarlata. Aquell mateix dia en prenia possessió i feia inventari del que hi havia. El mal estat en què es troba el liber notularum no ens permet dissotradament de conèixer-ne els detalls.¹¹⁹ I l'1 d'agost de 1413 Fra Bernat Mallol, regent del monestir de Santes Creus,¹²⁰ arrendava al pontorri Bernat Bagà els “molendinorum in dicto loco constructorum” per la quantitat de 130 florins d'or d'Aragó. El pagament havia d'efectuar-lo en diverses pagues al llarg de l'any 1414.¹²¹ El dissabte 19 d'agost hom procedí a fer l'obligat inventari dels molins bladers.¹²² Amb el pas del temps, l'arrendament del molí blader deixà de fer-lo directament el monestir i passà a mans de l'arrendador de les rendes senyoriales. El 28 de febrer de 1499 Mn. Climent d'Almenara, arrendador de les rendes de la vila del Pont d'Armentera per l'abat Pere de Mendoça (1479-1519), arrendava el molí fariner de Santes Creus a Guillem Pujades. L'arrendament començava aquest mateix dia i acabava el dia 10 d'agost, festa de sant Llorenç, de 1501. L'import assenyalat de l'arrendament fou de 62 quarteres de blat, comprometent-se a pagar-ne 6 quarteres i 3 quartans cada trimestre.¹²³

---

¹¹⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 1. (1347-1348) 6v. 5 kal.-IX-1347. “quoddam molendinum nostrum quod habemus et tenemus in dicto loco de Ponte pro vobis et dicto monasterio vestro sub tercia parte et decima vobis seu monasterio predicto, franchise et libere pertinere. Afrontat aut dictum molendinum cum valle ville close et cum Guillelmo Balaguer, sicut afrontatur, et cum aqua aqueductibus, alveis, resclosis, trastalatoribus, ingressibus et agressibus, et cum omnibus aliis juribus et pertinentiis ad dictum moleninum spectantibus sive pertinentibus quocumque nomine censseantur pro precio septingentorum solidorum barchinonensis de terno...”

¹¹⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 7v. 3 kal.-IX-1347. “cuiusdam molendini bladerii quod ipse Petrus Girona et uxor eius Arssendis vendiderant reverendo in Christo domino fratri Francischio, Dei gratia abbati monasterii predicti...”

¹¹⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 15. (1398-1400) 7v. 15-II-1399. Fragments.

¹²⁰ L'abat Bernat Dalmau va morir el mes de febrer de 1412. Per interessos del papa Benet XIII el seu successor, no fou com de costum un monjo de la comunitat de Santes Creus, sinó l'abat del monestir de Benifassar, Pere Serraixó (1413-1418). Aquest el 10 d'abril de 1413 va renunciar a Benifassar per a pendre possessió de Santes Creus.

¹²¹ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 22v. 2-VIII-1413. Hom assenyala les pagues següents: 1a. setmana VIII-1413.. 10 flor; 2a. setmana VIII-1413... 10 fols.; 3era. setmana VIII...10 flor.; Neixement de la Mare de Déu (8-IX) ... 20 flor.; sant Andreu (30-XI) ... 30 flor.; III-1414 ... 30 flor.; VII-1414... 20 flor.

¹²² AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 23r. 19-VIII-1413. vid. Ap. doc. núm. 14.

¹²³ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 23. (1476-1535) 50v. 28-II-1499.

□ El Pont del Molí. Construït al segle XIII, comunicava el barri de la Planeta amb el poble (fotografia: arxiu Albert Bastardes. *El Pont d'Armentera*, Viena & Columna, © Viena, SL. 1998)

Per altra banda, durant la segona meitat del segle XV documentem l'existència de molins fariners en mans privades. El 29 de desembre de 1478 Joana, vídua de Bartomeu Balenyà, i Antoni Balenyà, el seu fill, venien a Joan Calaf per la quantitat de 4 lliures barceloneses “quoddam molendinum quod nos bonis justis et legittimus titulis habemus et possidemus in termino dicti loci. Confrontatum, ab una parte cum molendinis, nominatis del Senyor, et cum fluvio de Gayano, et cum Rivo del Pets”. Els Balenyà el tenien sota domini i alou del monestir de Santes Creus a qui pagaven un cens anyal d'una quartera d'ordi i 5 punyeros de forment. Suposem que es tractava d'un molí blader. Les valies de la vila del Pont d'Armentera de finals del segle XV ens assabenten de l'existència d'altres molins, segurament bladers o fariners, en mans privades. Així, al parlar dels béns immobles de Guillem Alió hom parla de l'hort que “ha prop lo molí d'en Vidal”, i d’“un ort que és prop los molins que comprà d'en Ginabret”, i també que Pere Estela tenia un hort “que ha prop lo molí d'en Pinyana”. També ens diuen que Pere Farnós gaudia de “la franquesa que ha del molí” i que hom valuava en 100 sous.¹²⁴

---

¹²⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Valies de la vila del Pont d'Armentera (s. XV) 2r., 2v, 3r.

APÈNDIX DOCUMENTAL I

LLISTAT DE TINTORERS

Bertran (1415)¹²⁵

Joan Forçor (1416-1418)¹²⁶

Francesc Scarlata (1418)

Antoni Mestre (1418-1445)¹²⁷

Antoni Soler (1482)¹²⁹

LLISTAT DE PERAIRES

Bertran Glella (1411)¹³⁰

Romeu Mascarell (1412-1442)¹³¹

Francesc Gil (1413)¹³²

Bartomeu N.N. (1413)¹³³

Jaume d'Orpí (1413)¹³⁴

Pere Orpí (1413)¹³⁵

Bernat Maymó (1413)¹³⁶

Pere Brú (1414)¹³⁷

Martí Mascaró (1414-1416)¹³⁸

Guillem de Vingrau o Guillem de Vingrau (1411-1415)¹³⁹

Berenguer Veya (1415-1420)¹⁴⁰

---

¹²⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 51v. 31-VIII-1415. “Bertrandi, tintorerius”.

¹²⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 68v. 10-VII-1416; *Llibre de la Cort*, núm. 35. (1376-1426), s.f. 7-VIII-1417, 24-IX-1418 i 13-XI-1418.

¹²⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 49r. 27-I-1418. “Ffrancischus Scarlata, tintorerius habitator loci de oa Riba”.

¹²⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 21r. 11-I-1418; Lib. not. núm. 27. (1440-1456) 85r-85v. Testament de 30-V-1445.

¹²⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Documents sobre molins drapers, núm. 44. 2-V-1482.

¹³⁰ AHAT-El Pont d'Armentera, Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 23r i 23v. 23-I-1411 i 24-I-1411. “Bertrando Glella, perator pannorum habitator dicti loci”. “Bertrandis Glella, perotoris pannorum habitator loci Pontis Armentarie”.

¹³¹ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 10v. 21-XII-1412. “Romeus Mascarell, perator pannorum, habitator ville de l'Arboç” deu a Pere Giner, veí del castell de Tous 15 florins i mig per una mula de pel de rata que li va comprar; Lib. not. núm. 27. (1440-1456) 17v. 7-V-1442.

¹³² AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 13r. 14-II-1413. “Ffrancischus Gil, parator pannorum oriundus castri de Miralles, nuch comorans in villa castri de vila de la Lecuna”.

¹³³ HAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 13r. 14-II-1413. “Bartholomeus N. N., parator pannorum, famulus Guilelmi Scarlata”.

¹³⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 25v-26r. 25-IX-1413. “Jacme d'Orpí, perayre” de Querol.

¹³⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 19. (1411-1414) 90v. “Petrus Orpi, perator pannorum, habitator castri de Querolio”.

¹³⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 85r. “Bernardus Maymo, perator pannorum, habitator ville Sancte Columbe de Queralto”.

¹³⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 31r. 30-XII-1414. “Petro Brú, peratori pannorum habitator loci de Guimerano”. El pontorrí Ramon Teixidor li debia 3 florins i mig d'or d'aragó per un ase de pel negre que Brú li havia venut.

Peyrot (1415) ¹⁴¹	Joan Ripoll (1417) ¹⁴⁸
Francesc Vilella (1415) ¹⁴²	Joan Miravet (1417) ¹⁴⁹
Pere Cervera (1416) ¹⁴³	Matheu Guinovart (1418) ¹⁵⁰
Jaume de Vilaroja (1416) ¹⁴⁴	Gerard Carbonell (1418) ¹⁵¹
Joan de Sayes o Joan de Saya (1416-1417) ¹⁴⁵	Pere Blanch (1418) ¹⁵²
Pere Romeu (1417) ¹⁴⁶	Johan Doms (1418-1446) ¹⁵³
Bernat Burgueres (1417) ¹⁴⁷	Germanet de Bonmatí (1420) ¹⁵⁴

¹³⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 43r i 59v. 11-X-1414 i 15-I-1416 “Martinus Mascaró, perator pannorum habitator loci de Capra”. “Martí Mascharó, perayre de la vila de Terraga”.

¹³⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 23r i 23v. 23-I-1411 i 24-I-1411. “Guillelmi de Vingrau, habitator villde Regali” i “Guillelmi de Vingrau, peratoris pannorum habitator ville de Regali”; Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 34r. 18-XI-1415. “Guillermi de Vinguerau, peratoris pannorum ville de Regali”.

¹⁴⁰ AHAT-El Pont d'Armentera, Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 34r i 108v. 18-XI-1415 i 11-I-1420. “Berengario Veya, perator pannorum ville de la Lacuna”.

¹⁴¹ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 51v. 31-VIII-1415. “en Peyrot, perator pannorum loci de Guimerano”.

¹⁴² AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 58v. 16-XII-1415. “Ffrancesch Vilella, de la ciutat de València, macip d'en Guillem Scarlata”.

¹⁴³ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 59v. 15-I-1416. “Pere Cervera, perayre habitador del loch de Conesa”.

¹⁴⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 60v. 20-I-1416. “Jacme de Vilaroja, perayre nadiu de la ciutat de Saragoça”.

¹⁴⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 60v. 20-I-1416 “Johan de Saya, perayre, are habitant en lo loch de Vila-redona”; *Llibre de la Cort*, núm. 35. (1376-1426) s.f. 29-IX-1417. “Johan de Sayes, perayre” (de Puigtinyós).

¹⁴⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 35. (1376-1426) s.f. 30-VI-1417. “Pere Romeu, perayre de la vila del Caniç”.

¹⁴⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 77r. 23-I-1417. “Bernat Burgueres, perayre de Vila-redona”; *Llibre de la Cort*, núm. 35. (1376-1426) s.f. 5-VIII-1417. “Bernat Burgueres, perayre de Vila-redona”.

¹⁴⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 77r. 23-I-1417. “Johan Ripoll, perayre de Vilaffrancha”; *Llibre de la Cort*, núm. 35. (1376-1426) s.f. 5-VIII-1417. “Johan Ripoll, perayre de Vilaffrancha”.

¹⁴⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 77r. 29-I-1417. “Johan Miravet, perayre de Riudoms” debia 18 florins d'or d'aragó a Ramon Teixidor per un mul de pel negre que aquell li havia venut.

¹⁵⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 35. (1376-1426) s.f. 24-IX-1418 i 8-XI-1418, 13-XI-1418, 14-XI-1418. “Matheu Guinovart, perayre de Muntblanch”.

¹⁵¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 53v. 3-VI-1418. “Petrus Blanch de Çavallà et Geraldus Carbonell, habitator Pontis Armentarie, peratoris pannorum”.

¹⁵² AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 53v. 3-VI-1418. “Petrus Blanch de Çavallà et Geraldus Carbonell, habitator Pontis Armentarie, peratoris pannorum”.

¹⁵³ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort*, núm. 35. (1376-1426), s.f. 19-XII-1418. “Johan Doms, perayre de la vila de Valls”; Lib. not. núm. 27. (1440-1456) 37v, 83v. 20-I-1440. “Johannes

Jaume Coloma o Jaume Colomet (1411-1456) ¹⁵⁵	Joan Anguera (1442) ¹⁶¹
Bernat Coloma o Bernat Colomet (1420-1426) ¹⁵⁶	Guillem Roselló (1456) ¹⁶²
Antoni Giner (1428-1430) ¹⁵⁷	Pere Orpí, peraire de llana (1481-1482) ¹⁶³
Joan Vallebrera (1440) ¹⁵⁸	Gabriel Orpí, peraire de llana (1483) ¹⁶⁴
Antoni Soler (1442-1482) ¹⁵⁹	Domènec Çamora, peraire de llana (1483) ¹⁶⁵
Pere Colom (1442) ¹⁶⁰	Montserrat Calaf, peraire de llana (1489) ¹⁶⁶

Vallebrera habitator ville Tarrege et Johannes Domps ambo paratores pannorum". "Johannes Domps naturalis de Prates".

¹⁵⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, sf. 13-V-1420. "en Germanet de Bonmatí, perayre del dit loch del Pont d'Armentera"; Lib. not. núm. 21. (1414-1420), 113v i 114r. 8-VII-1420. "Germanetus de Bonmatí, perator pannorum habitator loci Pontis Armentarie".

¹⁵⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 27r. 25-I-1411. "Jacobo Coloma peratore pannorum habitator castri de Querolio"; *Libre de la Cort*, núm. 35. (1376-1426) s.f. 13-V-1420. "en Jacme Coloma e d'en Bernat Coloma, frares perayres de la dita vila de la Real"; Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 76r i 114r. 14-II-1420, 8-VII-1420 i 14-VII-1420. "Jacobi Colomet et Bernardi Colomet, paratorum pannorum ville de Regali", "Jacobus Colomet et Bernardus Colomet peratores pannorum habitatori ville de Regali"; Lib. not. núm. 27. (1440-1456) 88r. 24-X-1456. "Jacobus Coloma et Guillelmum Rosello, paratores pannorum".

¹⁵⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem. 7-VI-1426. "Bernat Coloma, perayre habitant en lo loch del Pont d'Armentera"; Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 76r i 114r. 8-XII-1817, 8-VII-1420, 14-VII-1420. "Jacobi Colomet et Bernardi Colomet, paratorum pannorum ville de Regali", "Jacobi Colomet et Bernardi Colomet, paratorum pannorum ville de Regali", "Jacobus Colomet et Bernardus Colomet peratores pannorum habitatori ville de Regali".

¹⁵⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Man. not. núm. 41b. (1428-1436) 7r i 29v. 17-VII-1428 i 13-III-1430. "Anthonius Giner, parator pannorum habitator loci Pontis Armentarie".

¹⁵⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 27. (1440-1456) 37v. 20-I-1440. "Johannes Vallebrera habitator ville Tarrege et Johannes Domps ambo paratores pannorum".

¹⁵⁹ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 17v. 7-V-1442; Documents sobre molins drapers, núm. 44. 2-V-1482.

¹⁶⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 17v. 7-V-1442.

¹⁶¹ tera. Ibídem, 17v. 7-V-1442.

¹⁶² AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 88r. 24-X-1456. "Jacobus Coloma et Guillelmum Rosello, paratores pannorum".

¹⁶³ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 23. (1476-1535) 26v-27r, 30v-31r. 27-XI-1481, 8-X-1482.

¹⁶⁴ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 30v. 8-X-1483.

¹⁶⁵ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 31r. 8-X-1483.

¹⁶⁶ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 45v. 29-V-1489.

LLISTAT DE TEIXIDORS

Pere Playa (1400-1416)¹⁶⁷

Berenguer Johan (1411-14)¹⁷⁰

Berenguer Çapera (1400-1401)¹⁶⁸

Guillem Sunyer (1412)¹⁷¹

Bernat de Vilasobirana (1410-1413)¹⁶⁹

Pere Rovira (1431)¹⁷²

APENDIX DOCUMENTAL II

1. EL PONT D'ARMENTERA, 15-I-1400

"Cum questió esset orta ex una parte, inter Arnaldum Jover et Berengario Pelicer, defendantes et ex alia parte, Anthonium Pinyana, agentem. Super illam aquam qua descendit dels Gayans quam congregant in illa lacuna, sive basa, que est super eorum mansum dicti Berengarii Pelicer et Arnaldum Jover. De qua dicta lacuna sive bassa dicti Arnaldi Jover et Berengario Pelicer et Arnaldum Jover sunt acustumati et asueti de rigare orti eorum et bona que havent. Et modo esset questio inter eos, scilicet, quod dictus Antonius Pinyana non regasse et vel non congregasse dicta aqua in dicta bassa.

Compromiserunt in posse honorabili et religiosi ffrater Bernardi de Rochamora, prepositi dicti loci Pontis Armentarie, cum pena quingentorum solidorum, quos ipsi dicti partes, sponte se posuerunt, et cum juramento ad estandum ad totam pronunciacionem per dictus honorabili et religioso prepositus, de jure vel amicabiliter, vel super eius bona consciencia possit pronunciare et declarare super dictam questionem sive ulla appellacione remota posit pronunciare. Et nos dicti partes habeamus stare ad dictam pronunciacione et declaracione, sub pena dictorum quingentorum solidorum. Et juramus per dominum Deum et eius Sancta .IIIa. Evangelia, coram nobis posita et manibus nostris corporaliter tacta, stare quibuscum nostrum quidquid per vos dictum honorabile et religiosum fratrem Bernardum de Rochamora, prepositum dicti loci Pontis Armentarie, pronunciatum, declaratum, de jure vel amicabiliter, vel in bona vestra consciencia visum fuerit, vel declaratum, sub pena predicta et vigore juramenti et obligacione bonorum nostrorum.

Et ego frater Bernardii de Rochamora, prepositi dicti loci Pontis Armentarie, in Nomine Domini Nostri Jesu Crhisti, arbitro predicti et arbitrator et amicable compositor super dictam questionem, et habente potestatem per dictas partes, pronuncio et declaro, et per potestatem michi datam per dictas partes, sub forma sequentem:

Primo, pronuncio et dico, ac declaro, que vistes e oydes les raons de quada part, condampna lo dit Arnau Jover e lo dit Berenguer Pelicer, que d'aci avant els no pusquen fer neguna qüestió al dit Anthoni Pinyana,

---

¹⁶⁷ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 16. (1400-1403) 8r,9v,25v. 17-XI-1400; 11-XII-1400. "Petrus Playa, textor ville de Regali", cf. 11v. 14-XII-1400; 9-IV-1401; *Llibre de la Cort*, núm. 34. (1412-1417) 69r. 27-VII-1416.

¹⁶⁸ AHAT-El Pont d'Armentera. Ibídem, 8v,9v,11v,25v. 17-XI-1400; 11-XII-1400; 14-XII-1400; 9-IV-1401. "Berengario Çapera, textor habitator Pontis".

¹⁶⁹ tera. Lib. not. núm. 19. (1411-1414) 8v i 83r. 29-XI-1411 i 5-III-1413. "Bernardus de Villasobirana, textor, oriundus ville Rivipullum, nuch habitatore loci Pontis Armentarie".

¹⁷⁰ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 20r-20v. 15-I-1411. "Berengarii Johannis, textoris habitator loco predicti Pontis Armentarie".

¹⁷¹ AHAT-El Pont d'Armentera. Lib. not. núm. 19. (1411-1414) 27v i 34v. 24-III-1412 i 3-V-1412. "Guillelmus Sunyer, textor".

¹⁷² AHAT-El Pont d'Armentera. Man. not. núm. 41b. (1428-1436) 40v. 26-V-1431. "Petrus Rovira, textor loci del Cover".

segons que ha acustumat a son die regador. Ans pusque aquel die, segons que és acustumat, aplegar l'aygua en la dita bassa, e d'aquela se pusque servir, e del die seu de regar del sol ponent fins a l'altra sol ponent.

Item, dich encara jo, dit frare, ben e pronunci, que lo dit Anthoni Pinyana, aprés que aurà tenguda l'aygua en son ús, sò és saber, en regar ça ortalica, cànems, lins, als, poros, sebes, blats, o qualsevulle altres coses en lo dit troç, que ha aquí, agués obs de regar la dita aygua pusque aquí destrubuir e regar a les coses aquí necessàries.

Item, si.s covedrà que lo dit Anthoni Pinyana la dita aygua, de la dita basa, no aja obs al dit regar, que el no la puxa vendre, ne alienar, ne prestar, ne a negú donar, ne per erms, ne per laurats, ne per carers, ne per altres lochs. La dita aygua ne pusque defraudar, ans en tot e per tot, com el aurà regat l'aja a tornar en la dita basa a metre, e a bé tanquar, que la dita aygua no.s perda.

Item, que si lo dit Arnau Jover ne Berenguer Pelicer feye lo contrari al dit Anthoni Pinyana l'aygua tolien, que fossen cayguts per cada vegada, que atrobat fos, que ells o aguessen fet, o fer fer, en pena de LX sous, guayats al dit Senyor les dues parts e la terça a l'acusador.'

Item, que si lo dit Anthoni Pinyana l'aygua als aygüés de la dita bassa no tornava, segons que és dit, que fos caygut en pena de XX sous, la qual sie guayada al dit pebordre, o aquel qui aprés del vendrà.

Item, pronuncié que cada obre, o obres, que.s pretagan de fer en la dita bassa ne amenar la dita aygua a la dita bassa, si que sie per via de scurar, o de adobar, o de cloura, o per qualsevulle altre forme o manera, lo dit Anthoni Pinyana, Berenguer Pelicer e Arnau Jover ajen a contribuir e a pagar en la dita obre, o obres, segons que regaran per quarterada.

Item, pronunci, quesí lo dit Anthoni Pinyana la dita aygua no avia obs lo die seu regador, lo dit Arnau e Berenguer la puxen aquela pendre.

Item, que si lo dit Anthoni, e sos succeyđors, avent obs l'aygua el die que seu no és regador, a obs de regar planta, o plantes, de cols o desebes, que aquel die se sien plantades, a qualsevulla altres coses, se puxe pendre segons que és acustumat al Pont.

Mandatem dictum arbitrem dictis pactibus quod deberent stare et obtemperare docte sentencie et declaracione sub virtute pene et juramenti predictorum. Et ipsi vel successoribus eorum qui primus moverit questione in predicta incidatur in predicta pena. Et dicte partes pronunciata dicta sentencia et delcaracione laudaverunt et approbaverunt dictam sentenciam et promisserunt ipsam sentenciam perpetuo tenere et observare sub obligacione dicte pene et omnium bonorum suorum habitorum et habendorum uliique invenientur.

Actum est hoc XV die jenuari anno a Nativitate Domini M. CCCC Sig+num Arnaldi Jover Sig+num Berengarii Pelicer Sig+num Anthoni Pinyana, predictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus ach etiam juramus.

Testes huius rei sunt Guillelmus Pinyana, Johannes Cortadeles, Arnaldus Gratapales et Petrus Gratapales et Petrus Farnós, dicti loci Pontis Armentarie".

Liber. Notularum, núm. 15. (1398-1400) 18r-18v. Fragments.

2. EL PONT D'ARMENTERA, 28-VI-1400

"XXVIIIa. die mensis junii [1400]

Guillelmus Scarlata, tintorarius habitator loci Pontis Armentarie. Gratis et ex certa scientia confiteor et in veritate recognosco vobis Franchisco Castell et Jacobo Dorpí, habitatoribus parochie de Querol, et vestris quod habui et recepi a vobis dictis Franchisco et Jacobo inter diversas soluciones usque ad presentem diem omnem cantitatatem michi debitam rationem tintorie prout quolibet vestrum eratis obligatus infidelium et pro toto. Et ideo renuncio omni excepctioni dictae cantitatis non habite et non recepte et doli ac in factam ab ipsa cantitate supra dicta vobis et omnia bona vestra penitus absolvo et facio vobis et vestris bonum finem et pactum perpetuum de non petendo et de non agendo a modo quidquam de predictis vobis et vestris super hiis solebam inponendo volens et mandans quod si forte aliqua intrumenta vel scripta publica vel

*privata de inde repiretur in qua vel in quibus contineretur vos michi esse in aliquo obligatus ratione predicta
volo quod omnia sint cassa et vana et non possuit mei vel meis in aliquo pro de esse nec vobis aut vestris
in aliquo ab esse.*

*Actum ut supra. Testes huius reii sunt discretus Berengarius Pinyana, presbiter, et Raymundus de
Montornes, scolaris".*

Lib. not. núm. 16. (1400-1403) 1r.

3. EL PONT D'ARMENTERA, 30-VI-1400

"XXXa. die mensis junii [1400]

*Ego Guillelmus Scarlata, tintorarius habitator loci Pontis Armentarie. Gratis et ex certa scientia
confiteor et in veritate recognosco vobis Berengario Pelicer, habitatori in termino Montisacuti, et vestris
quod habui et recepi a vobis predicto Berengario omnes fructus vel omnes pensiones michi debitas usque
ad festum beati Marchi evangeliste, proximi preteriti, prout facitis de censuali ut asserit in instrumento
censualis, etc. Renuncio omni excepcioni dictorum fructuum vel pensionum non habitorum et non
receptarum et doli ac in factam facio vobis et vestris presentem de receptis.*

Actum ut supra. Testes sunt Guillermus Pinyana et Johannes Taraç".

Lib. not. núm. 16. (1400-1403) 1r.

4. EL PONT D'ARMENTERA, 16-X-1400

"XVIIa. die mensis octobris [1400]

*Quod ego Guillermus Scarlata, tintorarius habitator loci Pontis Armentarie. Gratis et ex certa scientia
confiteor et in veritate recognosco vobis Reverendissimo in Christo Patri et Domino meo Andree Porta,
Abbati monasterii Sanctorum Crucum, quod solvistis mei inter diversis soluciones, videlicet quadraginta
quatuor libras et octo solidos, monete barchinone, quas vel quos mei debebatis racione tintorie de parell
rauparum mutua racionis vel quacunque alia racione usque ad presentem diem vestrum. Renuncio
omni excepcioni dictarum quadraginta quatuor librarum et octo solidos non habendarum et non
receptarum et doli ac infractam a predictam cantitatem presentem apocham, etc. Receptis vobis fieri
facio.*

Actum ut supra. Testes huius reii sunt Jacobus Vidall et Laurencius Seguara, conversus".

Lib. not. núm. 16. (1400-1403) 5v.

5. EL PONT D'ARMENTERA, 5-VIII-1403

*"Noverint universi. Quod nos Guillermus Scarlata et Francischa, eius uxor, et Johannes, ex latere dicti
Guillermi filius, habitatorem loci Pontis Armentarie. Gratis et ex certa scientia, confitemur et
recognoscimus vobis venerabili Arnaldo Gratapalles, bajulo predicti loci, Geraldo dez Grau et Guillermo
Constantini, jurati anno presenti. Quod abuimus et recepimus a vobis jam dictis nominibus et tenemus in
vostra comanda et in puro et plano deposito omnes illos Mille septingentos solidos, monete barchinone
de terno. Prout de ipsa comanda plene costat instrumento publico inde facto et firmato in posse notario
infrascripti hodie paulo ante istud facto. Pro ud hec et alia plura in ipso largi sive contini videlicet un
renunciando omni excepcioni dicti peccunie non numerate et non solute et in comanda vestra non abite et
non recepte et doli et mali facimus vobis et vestris de predictis Mille septingentos solidos, prelibate monete,
presens apoche instrumentum de soluto in testimonium promissorum.*

*Actum est hoc in loco Pontis Armentarie quinta die mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo
quadragecentessimo tercio. Sig+num mei Guillermo Scarlata. Sig+num mey Francischa, eius uxor.*

Sig+num mei Johanni Scarlata, predictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus. Testes huius rey sunt Bernardus Pinós, castri de Remonet, et Francischus Malot et Petrus Dorpí, loci de Tous”.

Lib. not. núm. 17. (1404-1425) 5r.

6. VILA-RODONA, 8-V-1406

“A l'honrat lo batle del loch del Pont d'Armentera, o a son lochtinent, d'en Ramon Domenge, donzell e batle del loch de Vila-redona, e de tot lo batliu d'aquella, per lo molt Reverent Senyor lo Senyor Bisbe de Barchinona. Saluts e honor.

Senyor una letra he rehebuda vostra, dada en lo loch del Pont d'Armentera a VI dies del mes de mayg de l'any present e davall scrit, contenent en acabament que degam notificar a n'Anthoni de Viladeurs, vehí nostro, que dins spay de VI dies aprés de la notificacio de les coses davall scrites, per nos a ell fahedora siguentes, per si, o per son legitim procurador, comperega devant vos e vostra cort per pagar e rehembre un statg de drap d'oliveta, lo qual té en Guillem Scarlata, tintorer del dit loch, penyora per XXIII sous e IX diners entre deute e messions.

En altre manera, que passats los VI dies, vos fareu vendre lo dit statg, e pagareu segons sera degut, segons aquestes coses e altres en la dita vostra letra pus largament son vistes contenir.

La qual letra per nos he hebuda, de continent fem citar e venir devant nos lo dit Anthoni de Viladeures, e aquell legir fem per nostre scrivà la dita letra. E aquella a ell llegida, e de mot a mot explicada, fem-li la dita assignació dels dits VI dies, aprés de la dita assignació continuadament comptadors, dins spay dels quals ell comperegue devant vos per complir les coses damunt dites, e en la dita vostra letra pus largament scrites.

E per çò, que de les dites coses la vostra discrecio ni ls sia certificada, fem vos fer les presents, offerint-nos aperpellat de hobeir altres semblants vostres justes requestes e majors.

Datum in Villa Rotunda sub sigillo nostre curie VIIIa. die Madii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº sexto. Signat”.

Lib. not. núm. 16. (1400-1403) solt.

7. EL PONT D'ARMENTERA, 23-I-1411

In Christi Nomine. Noverint universi. Quod ego Bernardus Baguà, habitator loci Pontis Armentarie, diocesis Terracone, curator datus et assignatus et legitime constitutus a venerabile Guillelmo Gostanti, bajulo in dicto loco pro venerabile in Christo patre et domino Domino Bernardo, Dei gratia, Abbatte Monasterii Sanctorum Crucum dominoque prefati loci, in bonis, videlicet et juribus que fuerunt Guillelmi Scarlata, tintoreii, olim habitator eiusdem loci. Prout de ipsa curacione melius et plenius appareat per scripturam publicam autenticam inde factam et processu execucionis bonorum dicti Guillelmi Scarlata, auctoritate discreti Johannis Castelló, rectoris et notarii publici dicti loci, .XVIIIa. die menssis junii anno a Nativitate Domini Mº. CCCCº. decimo, ad infrascripta per agendam plenam habens potestatem prout constat et ffacta est fides michi notario infrascripto per dictam scripturam in processum originali execucionis bonorum prefati Guillelmi Scarlata, scriptam et michi occulariter hostensam.

Attendens bona dicte curacionis fore diversis creditoribus qua plurium in diversis peccunie quantitatibus imo de obligata a quibus instanter petitur eidem satisfieri et cum ad presens ego nomine predicto non habeam peccuniam numeratam de qua et cum qua posset dictis creditoribus satisfacere in peccunie quantitatibus et aliis rebus eidem debitis. Id circa ego Bernardus, curator predictus, pro soluzione predictarum peccunie quantitatuum curatorie nomine quo supra et cum auctoritate etiam et decreto dicti venerabilis bajuli, prefati loci, coram quo predictam et infrascripta proposui et hostendi.

Gratis et ex certa scientia, vendo et titulo vendicionis trado vobis venerabilis Jacobo Estela et Guillelmo Valbona, habitatori juratisque loci Pontis Armentarie, seu verius universitati sepe dicti loci Pontis Armentarie, tamquam plus oofferentibus, et vestres, nomine predicto, seu dicte universitati et singularibus de eadem, et suis, et quibus velitis et velint, perpetuo totum ipsum hospicium, cum solo et suis hedificiis, una cum vasis vinariis suis, et cum duobus molendinis draperie ibidem constructis, et cum rodis, maces et allis apparamentis, aqueductibus, alveis, resclosis, trastaladoribus, et cum omnibus aliis juribus eiusdem pertinentibus, cum omnibus etiam honoribus et possessionibus, domibus et retrocortalibus, ortis, ortaliciis, vineis, scilicet et aliis terris, tam cultis quam heremis, in montibus et planis, et per omnia loca, et cum arboribus diversorum generorum, et cum introitibus et exitibus, et omnibus aliis juribus et pertinentiis suis quod dictus Guillelmus Scarlata, olim habebat, et possidebat, et tenebat sub dominio et alodio Monasterii Sactarum Crucum et sui Reverendum Domini Abbatis, nomine eiusdem, in loco et termino sepe dicti loci Pontis Armentarie. Et terminatur predictum hospicium quod vobis supradicto nomine vendo, ab una parte cum orto Johannis Cortadelles et cum via publica qua itur ad molendinum dicti domini Abbatis, et cum fflumine de Gayà.

Item, nomine et auctoritate dicte curationis, vendo, et ex causa vendicionis concedo vobis, predictis Jacobo Estela et Guillelmo Valbona, ut juratis universitatis predicti loci Pontis Armentarie, totum etiam illud hospicium, sive operatorio del tint, sive tiyeria, videlicet, cum caldera sui, perol, tines, torn, tirados, et cum universis apparamentis eiusdem tintorie pertinentibus et in predicto opratorio pertinere debentibus, una cum duobus molendinis draperie, ibidem constructi, cum quodam perol, rodes, maces, et aliis diversis instrumentis, sive bascoles eiusdem molendinis pertinentibus, et cum aqueductibus, canalibus et trestelladore, et cum introitibus et exitibus, et omnibus aliis juribus et pertinentiis suis, quod preffatus Guillelmus Scarlata, olim habebat, tenebat et possidebat sub domino et alodio dicti Monasterii, et sui Reverendi Domini Abbatis, nomine eiusdem, in predicto loco Pontis Armentarie. Et terminatur predictum hospicium, seu operatorium tintorie, ab una parte cum hospicio Guillelmi Vitale, et ab alia parte cum via qua iteratur in dictum operatorium, et cum cequia molendinorum, et cum via qua itur ad molendinum Guillelmi Pinyana.

Hanc itaque vendicionem facio vobis, curatorio nomine quo supra, et cum auctoritate et decreto dicti venerabilis bajuli, vobis dictis Jacobo Estela et Guillelmo Valbona, antefatis nominibus, tanquam plus oofferentibus., et vestris in dicta juradia perpetuo successoribus, et dicta universitati et singularibus de eadem, ets suis, et quibus nomine quo supra velitis, et dicta universitas et eius singulares velint, perpetuo, sicut melius dicti potere et intelligi ad vestrum dicteque universitatis et singularium eiusdem vestrorumque et suorum salvamentum comodum et bonum intellectum.

Et extraho predicta, que vobis ut juratis dictis opus prefate universitatis quo supra nomine vendo de jure, dominio et posse mei nomine quo supra dicte accionis. Eadem que in vestrum vestrorumque jus, dominium et posse eodem nomine et auctoritate omnibus supra mitto et transfiero irrevocabiliter pleno jure ad habendum, tenendum omnique tempore pacifisque possidendum sine contradicione et impedimento mei nomine quo supra et alterius cuiuscunque persone. Et promito vobis nomine quo supra que tradam vos preligato nomine possessionem corporalem, seu quasi, predictorum que vobis vendo et ego enim quo supra nomine dono vobis prelibato nomine plenam et liberam potestatem quod vestra propria auctoritate et sine fatica et requisitione mei nomine quo supra et alicuius curie et persone possitis et dicta universitas et eius singulares possint predictam possessionem liere apprehendere et apprehensam licite ritinere et inde in omnibus vestram nomine quo supra facere voluntatem. Et ego interim donech, scilicet dictam possessionem apreenderitis vel eam nomine quo supra vobis tradidero confatuo me nomine quo supra pro vobis seu per dicta universitate et singulares et eadem nomine vestre seu dicte universitatis possidere seu quasi. Preterea ex causa hujusmodi vendicionis nomine predicto dono et cedo ac etiam mando vobis quo supra nomine et vestris et dicte universitati et suis et quibus velitis et velit perpetuo omnia jura omnique voces, rationes et

actiones reales et personales utiles et directas ordinarias et extraordinarias et etiam mixtas et alias quascunque michi nomine quo supra competentes et competere debentes et debencia in predictis que vobis vendo et contra quascunque personas et res ratione eorum et exercitum meum prelibato nomine ipsarum actionum et jurium.

Quibus juribus, vocibus, rationibus et actionibus supradictis possitis vos et vestri prelibato nomine et dicta universitas et sui et quos volueritis et voluerint uti agre et experiri agendo, defendendo, excipiendo et replicando et omnia alia faciendo in judicio et extra judicium quecumque ego curatorio nomine facere poteram ante hujusmodi vendicionem et concessionem et possem nunch et etiam postea quecumque. Ego enim curatorio nomine quo supra facio et constituo vos nomino predicto dominos et procuratores in rem vestram propria seu directe universitate ad faciendum inde vestre nomine predicto liberum voluntatis . Salvis tamen semper in predictis et super predictis que vobis quo supra nomine vendo censu, jure, domino, firma et fatica .XXXa. dierum et recto tercio pro firmamento carte et alio quovis jure et domino prefate Monasterii Sanctaum Crucum et suo Reverendi Domini Abbatis, nomine iusdem, et suorum in dicto monasterio perpetuo successoribus. Et est sciendum quod pro censi predicti hospicii quod vobis nomine quo supra vendo dantur et debent dari et solvi dicto monasterio et suo Reverendo Domino Abbati, nomine eiusdem, singulis annis perpetuo in ffesto Nativitatis Domini .X. decem solidis censuales, monete barchinone de terno, et due perdices. Item pro censu cuiusdam fexie terre, que est sita juxta dictum hospicium que affrontat cum via publica et cum torrente de Riudesp, solvitur et solvi et dari debent eidem Monasterio, aut souo Reverendo Domino Abbati, eiusdem nominen, annuatim in eodem festo duo denarii prefate monete. Ulterius pro censu cuiusdam hospicii prefato cum quadam patio eiusdem hospicio contiguo, quod fuit d'en Roma, dant et dari et solvi debent annis singulis in ffesto supradicto prelibato Monasterio et suo Reverendo Domino Abbati, eiusdem nomine, duo solidi preinserte monete de censuale. Quod quidem hospicium cum dicto patio est situm in dicto lo Pontis Armentarie. Et affrontatur cum via publica, cum ovili, sive corralli Guillelmi Piyana, cum honoribus et possessionibus Geralde, uxor Petri Gratapalles quandam, habitatore eiusdem locit, et cum cequia que discurrat per inffrasdictum locum Pontis Armentarie. Pro censu vero quod solvitur pro predicto hospicio, seu operatorio del tint, quod vobis nomine prefato vendo, solvitur et dantur et dari et solvi debant prefato Monasterio, et eius Reverendo Doimmo Abbati, ipsius nomine, annuatim in prefato festo Natale Domini centum et solidorum, monete barchinonensis de terno. Et salvis etiam in predictis et super predictis que vobis quo supra nomine vendo censu subiectorio quod Jacobus Estela, habitator dicti loci percipit et percipere debent in in nuda percepcione, usque laudem, fatica et empara et quovis alio juri emphiteutico. Est est sciendum que prodam orto quod dictus Guillermus Scarlata emat ab heredibus domine Eligendis, uxor Johannis Arbonès, quadam habitatore dicti loci, sito juxta dictum operatorium del tint. Conffrontatur cum orto, qui fuit Petri Lanera, et cum cequia molendinorum, et ab alia parte cum fluvio de Gayà, et ex parte altera cum quadam carrerono quo itur als tirados. Solvuntur et solvi debent singulis annis prefato Jacobo Estela et heredibus et successoribus suis in ffesto Natale Domini .sex. galline censuales. Item, per quodam alio orto quem dictus Gullermus emerat a Guillermo Miró et Geralda, eius uxor quandam, habitatores prefate loci Pontis Armentarie, sito ibidem . Conffrontato ab una parte cum cequia molendinorum, et ab alia parte cum orto Johannis Cortadelles, et ex alia aptre cum patio dels tirados, et ex parte alia cum dicto carrerona. Solvuntur et solivi, et dari debent eidem Jacobo Estela et suis pro censu subiectorio annis singulis in dicto festo tres galline. Ulterius pro quadam domo, sive botigue, quam dictus Guillermus Scarlata habebat et possidebat in dicto loco, in loco vocato lo cantó, et ipsam emet a Berengario Cases, fabro, olim habitator dicti loci Pontis Armentarie, sitam juxta hospicium Bernardi Recosens. Conffrontatam de duabus partibus cum hospico Stephani Çaffont, et ab alia parte cum vico publico et parte alia cum alio vico quo itur ad ecclesiam dicti loci. Dantur et solvuntur pro censu et dari et solvi debent annis singulis in dicto ffesto Natale Domini dicto Jacobo Estela et suis perpetue successoribus quatuor denarii prelibate monete.

Pro precio vero predictorum que vobis nomine quo supra vendo dedistis et solvistis michi et confiteor mei eodem nomine a vobis habuisse et recepisse quatuor mille sexcentos et viginti solidos monete barchinonensis de termo. Et ideo, gratis et ex certa scientia renuncio excepcioni non numerate et no solute peccunie et precii non habiti et non recepti et legi qua deceptis ultra dimidiam justa precci subvenitur et excepcioni doli mali et accionis infactum et omni alij juri ratione et consuetudini contra hec repugnantibus dando et remittendo vobis prelibato nomine et vestris seu dicte universitat et suis et quibus velitis quid predicta que vobis nomine quo supra vendo plus modo volent aut possunt valere precio supradicto. Preterea confiteor et recognosco vobis que predicta que nomine quo supra vobis vendo fuerunt de voluntate et manadato meo exposita venalia palam et publice in loco predicto Pontis Armentarie per cursores publicos et juratos eiusdem loci per .XXX. dies et amplius et cum multi emptores ad emendum predictam accessissent non apparvit nec accessit aliquis alius emptor qui tantum precium in predictis seu pro predictis offerret quantum vos ut predictor obtulisti et ideo vobis pro dicto nomine tanquam cum plus offerentibus feci dictam vendicionem dictis cursoribus mediantibus pro precio supradicto. Pro evictione autem predictorum que vobis vendo et pro omnibus missionibus, dampnis et interesse si quas si quia vos quo supra nomine et vestrum aut dicta universitas et sui facietis et sustinebitis quo quomodo pro predictis que vobis vendo et ratione seu occasione eorum in ducendis, tractandis sive ex aminandis litibus si que vobis vel vestris prelibato nomine aut dicta universitati et suis ab aliquo moverentur in predictis vel aliquo predictorum que vobis vendo vel ratione aut occasione eorum curatorio nomine quo supra obligo vobis et dicte universitati et eiusdem singularibus et suis omnia alia bona directe curacionis mobilia et immobilia quecumque sint et ubicunque set ego nomine meo proprio non tenar vobis nec vestris de evictione predictorum que vobis vendo nec ad precii restitucionem nec ad aliquid interesse vobis etiam predicta que vobis vendo a vobis quo supra nomine vel vestris aut a dicta universitate et suis evincerent nec in aliqua aliam que vis causam , rationem alicus legis sive juris pro vobis aut dicta universitate et singularibus de eadem facientis nec bona mea sint inde vobis nec vestris in aliquo obligata.

Ad hec nos Petrus Riera, alias, Ponç, et Petrus Fferrarii, cursores publici ac socii in huiusmodi officiis dicti loci Pontis Armentarie conffitemur et recognosciums vobis Jacobo Estela et Guillelmo Valbona, juratis antedictos universitatis que de voluntate et mandato dicti curatoris parte dicta per vos empta fuerunt per nos exposita venalia et subastata pala et publice in dicto loco Pontis Armentarie per .XXXa. dies et amplius. Et cum multi emptores ad emendum predicta accessissent non apparvit nec accessit ad nos ait alius emptor qui tantum precium in predictis seu pro predictis se daturum offerrent quantum vos ut premittitur obtulisti et ideo vobiscum tanquam cum plus offerentibus pro predicta universitate vendiconem in nūimus supradictam proprecio memorato.

Hec igitur que dicta sunt supra omnia et singula facio patiscor et promitto scilicet ego Bernardus, curator predictus, vobis dictis honorabilibus Jacobo Estela et Guillelmo Valbona, antedicto nomine, et pro dicta etiam universitate prefati loci Pontis Armentarie, et pro omnibus singularibus eiusdem presentibus, absentibus et futuris in predictis per vos nomine quo supra emptis et per alios etiam personis quarum interest et intererit recipienti et patiscenti ac etiam legittime stipulanti.

Nos itaque Guillelmus Gostantí, bajulus supradictus, attentes dictam vendicionem factam fore per dictum curitore ex causa predicta vera visa et necessaria videlicet pro soluzione et satisfacione predictarum peccunie quantitatutum. Id circus eisdem vendicioni ex parte Reverendissimi Domini Abbatis et auctoritate officii qua fungimur auctoritatem in pendimus perit et decretum decernentes auctoritate qua supra predictam vendicionem robur habere perpetue firmatatis.

Actum est hoc in loco Pontis Armentarie. XXIIIA. die januarii. anno a Nativitate Domini M^o. CCCC^o. XI°. Sig+num mei Bernardi, vendoris predicti, qui hec nomine predicto laudo, concedo et firmo. Sig+na nostra Petri Riera, alias, Ponç, et Petri Fferrarii, cursorum predictorum, qui hec concedimus et firmamus. Sig+num nostri Guillelmi Gostantí, bajuli predicti, qui predicta laudamus et firmamus. Testes huius rei

sunt Azbertus de Sancto Petro, habitator perochie castri de Çalbà, Petrus Piquer, habitator ville de Vallibus, Guillelmus de Vigrau, habitator ville de Regali, et discretus Bernardus Valbona, presbiter beneficiatus in ecclesia loci de Capra".

Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 21r-22v.

8. EL PONT D'ARMENTERA, 23-I-1411

"In Nominis Domini. Noverint universi quod cum Bernardus Bagà, habitatore loci Pontis Armentarie, ut curator legitime constitutus a venerabili Guillelmo Gostantí, bajulo in domino loco in bonis et juribus que fuerunt Guillelmi Scarlata, tintorii olim habitatore eiusdem loci, vendidisset honorabilibus Jacobo Stela et Guillelmo Valbona, tanquam juratis universitatis loci Pontis Armentarie, seu verius ipsi universitati, et quibus ipsa vellent, et ordinarent in perpetuum totum illis hospicium una cum operatorio del tint, cum omnibus vasis vinariis et molendinis draperie ibidem constructis, cum apparamentis universis dictis molendinis et operatorio tintorie pertinentibus cum omnibus etiam honoribus et possessionibus, dominibus, ortis viニアs, scilicet, et aliis terris tam cultis quam heremis in montibus et planis, quod cum omnibus suis juribus et pertinentiis, quod dictus Guillelmus habet et possidebat in loco et termino loci predicti Pontis Armentarie.

Et dictus Bernardus, nomine curatorio, promisiisset tradere dictis juratis, nomine dicte universitatis, possessionem corporalem, seu quasi, predictorum omnium et singulorum, per eundem Bernardum dictis jruatis eodem nomine ut predictur vendorum prout de predicta vendicionem et aliis predictis melius et plenius appetat per instrumentum publicum inde hodie paulo aunte istus factum per me notario infrascriptum die et anno et loco infrascriptis.

Id circa die lune qua computabatur vicesima tercia dies januari anno a Nativitate Domini M^o.CCCC^o.XI°. in presencia mei Ffrancischi Mora, presbiteri et notarii publici dicti loci per discreto Joanne Castello, rectore et notario publico eiusdem, et in presencia etiam Guillelmi de Vingrau, habitatore villa de Regali, Bartholomeo Vinader, oriundi eiusdem Ville, et Raymundi Texidor, habitator loci Pontis Armentarie, testes ad hec specialiter vocatorum.

Dictus Berengarius, nomine et auctoritate dicte curationis, et de mandato dicti venerabile bajulo per Petrum Fferrer, sagione dicti bajuli, sibi facto, tradidit dictis honorabilibus Jacobo Estela et Guillelmo Valbona, juratis supra dictis, recipientibus, nomine dicte universitatis, possessionem corporalem, seu quasi, predictorum per dictum Bernardum, eiusdem nominis dicte univesitatis, ut predictur vendorum.

Hoc scilicet modo, quod induxit eos intus dictum hospicium et tradidit eis claves dicti hospicii in signum vere et corporalis possessionis impos emporibus tradite de predictis et in continentis dictus Bernardus foras exivit dictis juratis intus remenantibus claudentibus et aperientibus janus dicti hospicii. Et incontinenti post predicta in signum vere possessionis dictus curator una cum dictos juratos accessit personaliter ad prefatum hospicium, seu operatorium tintorie, et induxit eos intus dictum hoperatorium et tradidit eis claves dicte hoperotorii in signum vere et corporalis possessionis ipsius juratis tradite de predictis. Et postea in continentis dictus curator desinens in nomine quo supra ulterius foras exivit et dicti possedere premissa Guillelmus Valbona, jurati predicti, intus remanserunt claudendo et aperiendo janus dicti operatorii. Per dictos juratos adepte dictus Guillelmus Valbona stedit de vitibus cuiusdam parre sive cep ibidem in troitu dicti hospicii existentis et in continentis post predicta

Et dictus curator postea significans predictam vendicionem et possessionis tradicionem Bertrando Glella, perator pannou, habitator dicti loci, personaliter in dicto operatorio tintorie invento dixit et mandavit eiusdem quod decetero haberet et teneret dictos honorabiles juratos et universitate dicti loci pro dominis dicti operatorii et molendinorum necnon et hopicci predicti et omnium possessionum et pertinentiarum et jurium suorum sibique responderet et satisfacient rogaverunt dicti Guillelmus Valbona, nominibus predictis in presenti instrumento inseri et adjungi et nichilominus de predictis omnibus publicum sibi eisdem nominibus fieri instrumentum per me notarium supradictum.

Acta sunt hec in loco Pontis Armentarie, et anno predictis presente me scilicet me notarii et testibus ut predictitur supradictis.

Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 23r.

9. EL PONT D'ARMENTERA, 24-I-1411

"In Christi nomine. Noverint universi. Quod die sabati, qua computabatur. XXIIIId. dies januarii anno a Nativitate Domini M^o. CCCC^o. XI°. In presencia mei Ffrancisch Mora, presbiteri ac vicarii ac notarii publici loci Pontis Armentarie pro venerabile domino Johanne Castelló, rector et notario publico iusdem loci, et in presencia etiam venerabili religiosi ffratris Johannis Alayni, legum doctoris, monachi Monasterii Sanctorum Crucum, Guillelmi de Vingrau, peratoris pannorum habitator ville de Regali, et Bertrandis Glella, peratoris pannorum habitator loci Pontis Armentarie.

In presenciam honorabilis Guillelmi Valbona, jurati anno presenti loci predicti Pontis Armentarie, de voluntate et licencia venerabilem Guillelmi Gostantí, bajuli predicti loci, fuit factum sequens inventarium de bonis repertis in operatorio tintorie et in hospicio, que fuerunt Guillelmi Scarlata, tintorerii olim habitator dicti loci. Que quidem operatorium cum universis suis apperamentis et dictum hospicium cum vasis vinaris una cum omnibus possessionibus eiusdem dictus Guillelmus Valbona, una cum Jacobo Estela, jurato et socio in dicto hofficio, nomine et ad opus universitate loci predicti Pontis Armentarie, in encato publico emerunt a Bernardo Bagà, curatore eorundem bonorum, pro ut in instrumento vendicionis inde facto lacius est visum continerii.

Et primo, in dicto operatorio del tint, et a ad dictum operatoriorum pertinencia fuerunt inventa bona sequencia:

Primo, in introitus dicti operatorii: una bancha.

Item, una taula que servex a plegar draps, ab sos petges.

Item, una esqualeta ab .V. scalons.

Item, unes tesores de tallar cardó.

Item, quatre migans de roure.

Item, mig cobertor de tina, lo qual és de posts.

Item. .I. arbre de les rodes dels dits molins.

Item, .V. caniços de canes, que servexen a tenir lo pastell.

Item, .Ia. canal de fust, que serveix a buydar les tines.

Item, .a. sogua de cà nem ab .I. ganxo de ferre, per atiar los draps.

Item, .Ia. serra manera.

Item, .I. cabaç de spart ab fusts per atiar los draps.

Item, in domo de les tines fuerunt inventa bona sequencia:

Primo, .I. perol ab son cobertor de fust.

Item, dues tines ab sos cobertos.

Item, .Ia. pala de ferre.

Item, .I. tiraç de fferre, que servex a ffer lo recuyt.

Item, .I. torn, que servex a ffer les colós dels perol.

Item, .Ia. cadena de porta.

Item, .Ia. canal, que servex a metre ayga en lo perol.

Item, dues barres redones, que servexen a traure los draps del perol.

Item, .Ia. picha.

Item, .II. tascons de ferre.

- Item, .I. tinter, que servex a senyalar fusta per asserrar.
Item, una post.
Item, .I. torn per a les tines.
Item, .Ia. ratera de fust.
Item, .I. cercle de ferre ab ses cordes, que servex a les tines.
Item, .I. panistre de verga per a tenir pa.
Item, .II. pales de fust per a les tines.
Item, .I. canalobre, que servex a ffer llum a les tines.
Item, .I. coster d'alber.
Item, dos crivells per a denegar la borra.
Item, .Ia. soberba de molí.
Item, .Ia. portadora.
Item, .I. torn de tina.
Item, .I. cercle de fferre ab son encordament.
Item, .Ia. canal de fust, que servex a les tines.
Item, .Ia. pastera ab .I. canet de fust per a conservar la cendra.
Item, .I. exartell.
- Ulterius, in alia domo molendinorum draperie fuerunt inventa bona que sequitur:*
- Primo, .I. perpal de ffere.
Item, .II. forcats de ferre, que servexen a metre leya al perol.
Item, .I. tiraç, que servex al recuyt.
Item, .I. scarpre.
Item, tres taules ab .V. perxes de cardar.
Item, .I. lumaner ab sa cresola de ferre.
Item, .Ia. post grossa.
Item, .Ia. forcha de molí.
Item, .V. troços de fust.
Item, .I. banch.
Item, .I. troç de fust, que servex a tauzell de cardar.
Item, .Ia. mola de ffrerer.
Item, Item, .Ia. canal.
Item, .III. mans per a cardar draps.
Item, .I. mall.
Item, .II. molins drapes anans ab sos arreus.
Item, .Ia. pala de ffere.
Item, .I. perol ab sos canet.
Item, .Ia. canal.
Item, .Ia. post, ques servex a sevet davant lo perol.
Item, .II. cayrats.
Item, .Ia. barra de fust.
Item, .Ia. bigua.
Item, .II. banchs on stan los draps.
Item, .I. canet.
Item, .Ia. canal, que servex a metre aygua en lo perol.
Item, .II. corrioles ab ses cordes per a llevar los molins.

Item, .I. ganxo de fferre per traure caliu del foch.

Item, .III. soborbes de fust per als dits molins.

Item, extra dictum operatorium fuerunt inventa bona sequencia:

Primo, .I. coster de frexa.

Item, .III. bigues de salze.

Item, .I. taulell de fust, que sta prop la cèquia davant lo dit obrador.

Item, .Ia. post sobre la dita cèquia.

Item, .I. vall de fust a obs de serrar.

Item, .Ia. barra.

Nulla alia bona fuerun inventa in dicto operatorio que essent seu pertinenter dicto operatorio.

Et incontinenti, post predicta, ad instanciam dicti Guillelmi Valbona, jurati predicti, fuit factum et continuatum inventarium de bonis repertis in hospicio in quibus fuit dictus Guillelmus Scarlata.

Et primo, intitu fuerunt dicti hospicii inventa bona sequencia, videlicet, dos molins de drapgar ab tots sos arreus.

Eo sequenter in domo operatorii de baxar draps fuerunt inventa bona sequencia:

Primo, .I. taulell, que servex a baxar draps.

Item, .Ia. rebolsadora ab .II. ganxets.

Item, .II. taulells.

Item, altre taulel per plegar la roba.

Item, .Ia. taula per plegar draps.

Item, .I. altre taulell.

Item, .I. altre taulell per plegar draps.

Item, .I. premsa per als draps.

Item, .Ia. cana de fust per alnar los draps.

Item, .I. taschó de fferre.

Ulterius, in domo cellarii fuerunt inventa bona sequencia:

Prio, dues tones de fusta grossa de .X. sestes cascuna.

Item, altra tona de .VI. sestes.

Item, altra tona de .VII. sestes.

Item, .I. cup que té .XXX. somades.

Item, .I. ambut de fust.

Item, .I. brescat.

Item, in domo del forn del recuyt fuerun inventa bona que sequitur:

Primo, dues portadores.

Item, .III. bigues.

Item, .I. cayrat de frexa.

Item, .I. cèrcol de fusta trossa.

Item, en la casa del stable fuerunt inventa bona sequencia, videlicet:

.VII. bigues.

Item, .III. dogues de tona.

Item, .Ia. picha.

Item, .I. cèrcol de fusta grossa.

Item, extra dictum hospicium fuerunt inventi los tirados dels draps.

Nulla alia bona mobilia fuerunt inventa que sint vel pertineat dicte universitatii set dictus Guillelmus Valbona, juratus predictus, nomine quo supra fuit protestatus quod si de cetero ipse ante facto nomine invenirent aliqua alia bona mobilia que essent vel pertinerent dicte universitate ratione et occasione dicte empacionis per eum nomine predicto ut premittitur facte quod illa possit addere et inserere et si aliqua bona hic inservit que non essent vel non pertinerent dicte universitatii quod illa possit, nomine predicto, removere suis loco et tempore ad hoc convenientibus et semper uti facti veritate.

Que fuerunt acta in loco Pontis Armentarie die et anno et coram me notario et testes supradictis.

Post hec die veneris que computabantur ultima die mensis januarii anno supra contendo venerabili Guillelmus Gostantí, bajulus in loco Pontis Armentarie pro Reverendo Domino Abate, Monasterii Sanctorum Crucum, predicto inventario tanquam, pro re utili et necessaria universitatii dicti loci, facto suam auctoritatem interposuit perit et drectum ut robur inde haberet in futurum et ubique fides adhiberetur, in testimonium et fidem premissorum in meum et posse mei notarii infrascripti predicta stipulantis et recipientis presentibus discreto et veneravili religioso fratre Johanne Alayani, supradicto, et Guillelmo Piyana, habitator loci Pontis Armentarie, testes ad predicta vocatis et rogatis".

Lib. not. núm. 18. (1410-1411) 23v-24v.

10. EL PONT D'ARMENTERA, 19-XII-1412

"Die dominica .XIXa. mensis decembris anno predicto [1412].

Stephanus Çaffont et Guillelmus Vitalis, jurati anno predicto, habitatori et jurati loci Pontis Armentarie, locarunt et ad logerium dederunt Bernardo Gomar et suis, a proxime instanti ffesto Natale Domini ad unum annum primo, et continue venturum, quandam boticam, que olim fuit Guillelmi Scarlata, tintorierii. Sitam in loco predicto; affrontatam cum Stephano Çaffont et cum duobus vicis publicis. Sub hiis videlicet pactis quod pro logerio dicte botice dictus Berengarius det et dare teneatur dictis juratis aut suorum successoribus in dicta juradia tres solidos et sex denarios dum taxat et tenat eandem boticam in condiritto tenere. Et per predictis complendis obligarunt omnia bona dictae universitatii et dictus Berengarius promisit omnia et singula compere et sub obligacione omnium suorum bonorum etc. Quod logerium promisit solvere (...) in continenti dictus Bernardus bistrixit de dicto logerio (...). Fuit etiam conventum inter dictas partes que si forsa universitas dicti loci voluerit dictam boticam vendere seu distraere quod de hoc licitum habeat non obstante presente locatione numerando pro rata temporis tempus, etc. Quo eisdem bene servierit".

Llibre de la Cort (1412-1417), núm. 34, 10r-10v.

11. EL PONT D'ARMENTERA, 13-II-1413

"Die lune qua computabatur .XIIIa. mensis febroarrii anno a Nativitate Domini M. CCC^oXIII^o. (...) in judicio Guillelmus Scarlata, tintorierius habitator loci Pontis, ex parte una, et Petrus Giner, perator pannorum habitator (...) de Tous et ad invicem venerunt ad legualem compotum et veram rationem de omnibus (...) singulis peccunie quantitatibus quas dictus Petrus usque et presentem diem debebat (...) dicto Guillelmo ratione per de apparell pannorum in suo operatorio paratorum seu tintorerie seu tinyerie (...) nicholominus de omnibus pannis per dictum Guillelmum a dicto Petro usque in dictam (...) receptis quo compoto semel et plures eterato fuit receptum que dictus Guillelmus fuit satiffattus de omnibus peccunie quantitatibus sibi per dictum Petrum debitibus usque in dictum presentem die. Ulterius fuit per eosdem concordatum que dictus Petrus recuperavit eiusdem Guillelmo omnes et singulos pannos sibi usque nuch comendatos. Volens ultraque dictarum precium que per demonstracionem hiusmodi scripture cancelletur,

annulletur quecunque scripture seu obligaciones usque in hunc presentem diem facte per quas appareat altera pars alteri in aliquo deberi. Et quantum ab predictam una pars alteri ad in vicem imposui sub silencium sempiternum, etc”.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 13r.

12. EL PONT D'ARMENTERA, 14-II-1413

“Dicta eadem die.

Cum Ffrancischus Gil, perator pannorum oriundus castri de Miralles, nuch comorans in villa castri de vila de la Lecuna, et Bartholomeus N. N., perator pannorum, famulus Gauilhelmi Scarlata, habitator loci Pontis Armentarie, ad invicem habuissent aliqua verba injuriosa, propter que fuerunt capti in comuni capcione dicti loci Pontis Armentarie.

Tandem aliquibus probis hominibus super hiis intervenientibus fecerunt alter alteri ad invicem sacramentum et homagium ore et manibus in posse dicti venerabili bajuli et curie dicti loci.

Que alter contra alterum ad invicem non nocebit in persona nec in bonis per se ipsos non per interpositas personas nec alia ullo modo ubique locorum et terrarum.

Ymo voluerunt et promiserunt quod si stiverit, etc. Et si quod absit per ipsos seu alterum eorum contrarium factum suerit voluerint que demonstracionem presentis scripture ipso facto sint falsi per bausatores et tradidores etc. ad furorum Aragonie et Usum Catalonie etc. De qua bausia, etc.

Et pro predictis complendis etc. quilibet eorum obligavit se personaliter et omnia bona sua, etc. Renunciarunt, etc.”.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 13r.

13. EL PONT D'ARMENTERA, 2-V-1413

“Die dimarts computabatur secunda mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº, XIIIº.

Ad instanciam et requisitionem venerabili et discreti religiosi ffratris Johannis Stephani, monachi sindichi et procuratoris Monasterii Sanctarum Crucum, fuit facta empara in illis sexaginta libris barchinonensis monete, que sunt in deposito in posse venerabili Guillemi Gostantí, bajuli et curie dicti loci Pontis Armentarie, que fuerunt adjudicate discrito Bernardo, notario, habitatore ville Cervarie, creditori in bonis que olim fuerunt Guillemi Scarlata, tintorerii habitatore dicti loci Pontis Armentarie, prout de dicta adjudicacione constat sentenciam inde latam in execucione bonorum eiusdem Guillemi Scarlata, ut in processu eiusdem execucionis hec et plura alia latius contineti videtur.

Prout de predicta empara fuit facta realtio michi scribe dicte curie per venerabili Guillelmus Gostantí, bajulum”.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 20v.

14. EL PONT D'ARMENTERA, 19-VIII- 1413

“Die sabati qui computabatur .XIXa. messis augusti anno predicto.

Fuit factum inventarium de omnibus bonis molendinorum Reverendi Domini Abbatis, prout sequitur:

Primo, lo portal ab ses portes e ab sa clau.

Item, .II. molins molents ab ses moles e rodes, e ab tots altres arreus.

Item, mig puyero o setze ab sa palmada.

Item, .II. cèrcols de ferre per a les moles.

Item, .Ia. archa on sta lo blat ab sa clau.

Item, la pagella del molí de mà esquerra que és aquesta ací figurada:

Aquesta és la pagella del molí de man dreta, la qual és de la forma següent:

Item, .I. perpal de ferre.

Item, .I. lumaner de ferre ab cresola de terra.

Item, .II. armelles de ferre, .Ia. baceguera e l'altra de cap prim”.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 23r.

14BIS. EL PONT D'ARMENTERA, 8-X-1413

“Die octava die octobris anno predicto.

Jacobus Ffabregas, habitatore mansi del Grau, in judicio confessus fuit debere quatuor florenos auri Aragone Guillelmo Scarlata, habitatore loci Pontis Armentarie, ratione vini et logerii vasorum vinariorum per dictum Jacobum empti et conductorum.

Quos eiusdem promissit solvere, huic ad proxime venture festum Resurrectionis Christi, franchos etc. Et sub pena tertii dicte quantitate, etc. Et renunciando, etc. Et obligavit omnia bonorum. Renunciando, etc.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 27v.

15. EL PONT D'ARMENTERA, 11-X-1414

“Die jovis, que erat undecima mensis octobris anno predicto.

Ad instanciam Raymundi Cenrós, habitatore loci Pontis Armentarie, fuit facta empara in omnibus pannis quos Martinus Mascaró, perator pannorum habitatore loci de Capra, habet in molendinis draperie loci predicti.

Prout de predictis, etc., de ratione alcunis peccunie quantitate per ipsem debite, etc.”.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 43r.

16. EL PONT D'ARMENTERA, 8-IV-1415

A l'honrat lo batlle del castell de vila de Mager, o son lochtinent, en Bernat Bagà, lochtinent d'en Berenguer Johan, batlle del loch del Pont d'Armentera, per lo molt Reverent Pare en Christ e Senyor, lo Senyor Abat de Sentes Creus. Saluts e honor.

Fem-vos saber que és comperegut devant nostra presència lo dit Berenguer Johan, vehí nostre, e querelosament ha proposat que en Samuel N.N., juheu sastre, vehí e sotmès a vostre juredictió, li recuse de pagar .XVI. florins e .IX. sous. los quals li deu per resta de draps que li ha venuts.

La qual quantitat li promés de pagar en cert termini, ja gran temps ha passat. Per la qual quantitat lo dit juheu li meté en recena algunes penyores, çò és, .I. drap cruu de burell, e .Ia. correga ab per lo d'argent.

E ans request de justícia, que deguessem assignar cert temps al dit Samuel, dins lo qual ell agués pagada la dita quantitat, e rehemudes les dites penyores. E com a justícia defallir no degam, per tant, per autoritat de l'offici del qual usam en subsidi de justícia, vos requerim, e de la nostra curosament vos pregam, que de continent, que les presents rebudes aurets, assignets o o assignar façats, axí com nos ab les presents li assignam .X. dies al dit Samuel, districtual vostre, dins los quals ell pach al dit clamant la dita quantitat, e totes missions justes e d'aquest, e reheme les dites penyores.

En altra manera, que passat lo dit termini placia de certificcar-lo que serà procehit a vendre les dites penyores, sens que fadigua més avant no l'in serà feyta. Com lo missatge jurat de nostra cort, portador

de les presents, bestaurà a la dita assignació, a la relació de la qual starem sobre la presentació de les presents fey tans n'aurà.

Car nos, per nostre offici, nos offerim de complir totes semblants vostres justes requestes, e molt maiors, en son cas e loch.

Datum in loco Pontis Armentarie octava die mensis apprilis anno predicto".

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 48v.

17. EL PONT D'ARMENTERA, 31-VIII-1415

"Ultima die mensis augusti anno predicto.

Ffuit facta empara ad instanciam Bertrandi, tintorerius, in omnibus pannis quos en Peyrot, perator pannorum loci de Guimerano, habet in hospicio del tint, loci Pontis Armentarie.

Prout de predictis fuit facta relacio per Petrum Pallicer, nuncium dicti curie, etc."

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 23r.

18. EL PONT D'ARMENTERA, 29-X-1415

"Dimarts a XXIX del mes de octubre en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor M. CCCC XV.

A instància d'en Guillem Scarlata, tintorer del loch del Pont d'Armentera, foren donats e assignats .XXXa. dies an Guillem Costantí, olim batle del dit loch, dins los quals hagués apperecallats sos coses de aquells. Dada rahó de les rebudes, que feu com a batle de l'alberch e béns del dit Guillem Scarlata, en lo temps que lo dit alberch e béns vengueren execució, segons que de la dita assignació dels damunts dits .XXX. dies.

Fo feta relació a mi Bernat Vallbona, rector del dit loch e scrivà de la cort, per en Pere Valentí, missatgé de la dita cort. Sots pena emperò de .X. sous".

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 23r.

19. EL PONT D'ARMENTERA, 29-X-1415

"Aquell dia mateix, fo assignat e donat semblant temps an Guillem Vallbona e an Jacme Stela, jurats aquell any, de la dita execució, e an Bernat Bagà, curador en los dits béns. Dins lo qual temps haien donat comte e rahó de les rebudes que feren dels dits béns. E açò sots pena de .X. sous per cascú que contra farà.

Prout de predictas fuit facta relació per dictum nuncium, etc."

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 23r.

20. EL PONT D'ARMENTERA, 26-XI-1415

"Dilluns a .XXVI. de novembre en l'any damunt dit.

A instància d'en Pere Playà, del Pont d'Armentera, fo feta empara en .III. alnes de burell, que en Guillem Scarlata tenia per baxar. Lo qual era de son fill d'en Jacme Domingo, quondam, del mas de Galter.

Segons que de la dita empara fo feta relació per en Pere Valentí, sayg".

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 56v.

21. El Pont d'Armentera, 2-XII-1415

"Dilluns a .II. de decembre en l'any damunt dit.

N'Arnaud Pallicer, del loch de Fonscaldes, de la parroquia de Cabra, en juhí confessa deure an Pere Figuera, del loch del Pont d'Armentera, tres florins d'or d'Aragó de bon pes, los quals li deu per rahó de .III. alnes de drap de lana, entre burell e blanquet. E aquelles li promès pagar d'aci a Carnestoltes primers

vinents dia a dia. Sens tota dilació e scusació, sens dapnatge e passions. En pena de terç. E per les coses damunt dites obliga tots sos béns. E renuncia, etc.”.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 23r.

22. El Pont d'Armentera, 16-XII-1415

“Dilluns a .XVI. de decembre en l'any damunt dit.

En Ffrancesch Vilella, de la ciutat de València, macip d'en Guillem Scarlata, estava près en la presó comuna sobre algunes paraules desonestes e injurioses que havia dites an Ramon Texidor, del dit loch. E Senyor remetels-ho, però lo dit Ffrancesch presta sagrament e homenatge, de mans e de bocha, comanat en poder de l'honorat en Pere Playà, loctinent de l'honorat en Berenguer Johan, batle del dit loch, que no farà ni tractarà mal en béns ni en persona del dit Ramon, ans si sabia que alguna persona lo li volgués fer, que li.n farà saber. E si contra les dites coses, o alguna de aquelles, farà, que sie incorregut en lo dit sagrament e homenatge, çò és, quesie fals ebara, etc. Aquell dia matex, en Ramon Texidor feu sagrament e homenatge, e semblant seguretat al damunt dit Ffrancesch Vilella. Segons relació d'en Pere Playà, loctinent, etc.”

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 23r.

23. El Pont d'Armentera, 15-I-1416

“Dimecres, a .XV. delmes de giner en l'any damunt dit.

En Pere Cervera, perayre habitant del loch de Cervera, en juhí confessa deure an Guillem Scarlata, tintorer del loch del Pont d'Armentera, set lliures .II. sous .II. diners barcelonesos. Les quals e los quals li deu per rahó de tint e d'aperell de draps. E aquells li promet pagar d'aquí a .III. dies del mes de febrer primerament. Sens tota dilació e scusació, e sens tot dampnatge e massios, e en pena del terç, sens tota requesta. E açò atendre e complir obliga tots sos béns, etc. E renuncia etc. Et jura etc. De voluntate dictis Guillelmi Scarlata fuit cancellata presens obligacione. VIIIa. die mensis aprilis anno predicti”.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 59v.

24. EL PONT D'ARMENTERA, 15-I-1416

“Aquell dia matex.

En Martí Mascharó, perayre de la vila de Terraga, en juhí confessa deure an Guillem Scarlata, tintorer del loch del Pont d'Armentera, noranta .III. sous .VI. diners barcelonesos. Los quals li deu per rahó de tint e d'aperell de draps. E aquells li promès pagar d'aquí a .III. dies del mes de febrer primerament et continuament seguidors, dia a dia. Sens dilació, scusació, e sens tots dapnatge e massions, e en pena del terç, sens tota requesta. E açò atendre e complir obliga tots sos béns, etc. E renuncia etc. e jura, etc.”.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 59v.

25. EL PONT D'ARMENTERA, 20-I-1416

“Dilluns a .XX. de janer en lo damunt dit any.

En Jacme de Vilaroja, perayre nadiu de la ciutat de Saragoça, feu sagrament e homenatge, demans e de bocha, prestat en poder de l'honorat en Berenguer Johan, batle del loch del Pont d'Armentera, que no farà mal ne.l tractarà en neguna manera an Johan de Saya, perayre, ara habitant en lo loch de Vila-redona, ans si sabia que negú lo li degués fer que li.n dirà o li.n farà dir. E si contrari feya, que sie incorregut en lo dit sagrament e homenatge. E per les coses damunt dites obliga si e tots sos béns, etc. Semblant seguretat feu lo dit Johan de Saya al damunt dit Jacme de Vilaroja. Dictetur largo modo ut supra”.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 23r.

26. EL PONT D'ARMENTERA, 1-IV-1416

"Al molt honrat en Ramon Fuster, sotsveguer de Muntblanch. En Berenguer Joan, batle del loch del Pont d'Armentera, per lo Monestir de Sanctes Creus. Saluts e honor.

Certifichs-vos senyor, que a mi és estada presentada una letra vostra de la tenor següent: 'De nos en Ramon Fuster, sotsveguer de Muntblanch al batle del Pont d'Armentera. Que liure drets o penyores al sayg nostre, portador d'est albarà, d'en Guillem Scarlata, tintorer, a quantitat de .C. sous. Los quals deu a la nostra cort de terç per .I. reclam que en Miquel Canut, quondam de Muntblanch, com havent loch e cessió e donació d'en Jacme Terça, son sogre quondam, de la dita vila, feu en nostra cort contra lo dit Guillem de .CCC. sous e del terç. En altra manera, a defalliment de vos, manam al sayg que ho penyor. A la qual letra o albarà vos responch, que après que rebut l'agui lo fiu legir present lo dit Guillem Scarlata'.

E ell vist e hoyt aquell, respòs que al damunt dit reclam no era tengu. Dient e affirmant, que com lo dit reclam se feu per lo sobre dit en Miquel Canut, quondam, en vostra cort, ja havia ell meses les claus del seu alberch en poder de la cort d'aquí, per çò, que satisfes als creados, als quals los seus béns eren tenguts e obligats, sengons que per procés s'apar.

Sobre les quals paraules yo he hagut cort e desliberaci. Vist e regonegut lo dit procés en lo qual he trobat com los béns del dit Guillem Scarlata són venguts a execució. E com lo dit Miquel Canut, quondam, si era oposat, e molts e diversos d'altres creados, sobre la qual cosa sa donada sentència. En la dita sentència sie passada en cosa jutjada. E com sobre sentència passada en cosa jutjada res innovar no.s puga, ni.s dega. Per justícia, e per aquesta rahó no puix obeir manament vostre, ni requestes de negun altre greu. Que més offerint-me, emperò sobre açò de estar a col·lació e consell de vostro assessor e del meu.

Datum in loco Pontis Armentarie prima die aprilis anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o. XVI°.

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 63v.

27. EL PONT D'ARMENTERA, 10-VII-1416

"A l'honrat lo batle de la vila de Valls, o a sson loctinent. En Berenguer Johan, batle del loch del Pont d'Armentera, per lo molt Reverent Pare en Christ lo Senyor Abbat de Sanctes Creus, senyor de dit loch. Salut e honor.

Certificcam-vos senyor, que los jurats del dit loch son compareguts devant nos proposants querelosament que en Johan Forçor, are habitant en lo dit loch, tenint e possehiunt l'obrador del tint, ensembs en l'alberch e propietats de aquell. Que ni-a de loació o d'establiment, que solien ésser d'en Guillem Scarlata, are és per via de compra de la universitat, del dit loch del Pont d'Armentera e dels singulars de aquella. E ja sie, que la dita loació o stabliment sie stat fet al dit Johan Forçor per lo dit Guillem Scarlata. No-u podia fer, ne no ha loch, com de la dita universitat és segons ja es dit.

E com per rahó del dit stabliment, o loació, lo dit Johan Forçor havia a pagar .XXV. lliures barceloneses primeres. Les quals los dits jurats, e universitat, an a rebre, e pertanyen a ells. E aquelles an demandades al dit Johan Forçor. E ell als respont, que les dites .XXV. lliures són estades emparades per vos e per vostra cort a instància d'en Pere Trilla, de la vila de Muntblanch. La qual emparà, parlant ab honor, no ha loch ni deu haver loch. Ans s'és feta indegudament e injuste, com la dita quantitat no.s pertany al dit Guillem Scarlata, ans se pertany a la universitat del dit loch del Pont. No deu res al dit en Pere Trilla, si en Guillem Scarlata li deu res, ni li és tengut, que haie d'altres béns del dit Guillem Scarlata. com açò de la dita universitat és, e aquella se pertany. No res menys que lo dit Johan Forçor no és de vostre for, ni sotsmès a vostra juredicció. E com los dits jurats ab gran justàcia no s'haien requestes que les dites .XXV. lliures, per lo dit Johan Forçor sien pagades, e a ells ésser donades en vista la lur dita requesta esser justa e consonant a rahó.

Per çò, per auctoritat de l'offici del qual usam, en subsidi de gustícia, vos requerim, e de la nostra curosament pregam, que de continent la dita empara façats cancellar e anul·lar, e aquella per cançel·lada e per anul·lada haiats, com per justícia axi-u degats fer. Si emperò, lo dit Pere Trilla posa o aferma, que la dita universitat de res li sie tengut, vinga donant-nos e mostrant legítimamente de son dret, serà-li feta rahó e justícia. Offerint-nos apparellats de obeir e complir totes vostres justes requestes en son loch e cas. Datum in loci Pontis Armentarie .Xa.. die julii anno predicto".

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 68v.

28. EL PONT D'ARMENTERA, 27-VII-1416

"Dilluns a .XVII. de juliol en lo damunt dit any.

A instància d'en Pere Playà, del loch del Pont d'Armentera, fo feta empara en los draps apperellats, que són dins l'obrador del tint, los quals en Guillem Scarlata ha aperellats. E deu al dit Pere Playà .VII. sous .VI. diners per rahó de drap de lí que li ha texit. E de la dita empara feu relació en Pere Valentí, sayg".

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 69r.

29. EL PONT D'ARMENTERA, 27-VII-1416

"Aquell dia matex. En Pere Serra, ferrer del dit loch, feu emparar los dits draps per rahó de .XX. sous, que en Guillem Scarlata deu al dit Pere Serra. De la qual empara feu relació lo dit sayg".

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 69r.

30. EL PONT D'ARMENTERA, 28-VII-1416

"A .XXVIII. dies del mes de juliol en l'any damunt dit.

Ffo convengut, e en pacte deduït, entre en Guillem Scarlata, olim tintorer e habitador del loch del Pont d'Armentera, e en Johan Forçor, resident en lo dit loch, sobre l'establiment, o loació, que lo dit Guillem ha fet al dit Johan Forçor de l'alberch e possessions de aquell, e encare dels molins, e de l'obrador del tint, e de tots altres drets e pertinències del dit alberch e tint, a cert temps.

Segons que en los capítols del dit stabliment, o loació, és espresat e contengut, que si algunes obres o reparacions necessàries feyen a ffer, adobar o reparar, durant lo dit temps, en los dits alberch, tint e obrador, o en altres lochs, que sien pertinències del dit alberch, que aquelles obres, adops o reparacions puscha fer lo dit Johan Forçor a ssa conexença e coneguda. E de aytant com hi metrà e li costarà, que li serà pagat o près en comte del preu, o de lloger, que.n paga, en dóna. E açò plau e és agradable al dit Guillem Scarlata.

No res menys promès, en mà e poder de la honrada cort e del scrivà de aquella, que atendrà e complirà sots obligació de sos béns. Renuncia, etc.".

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 23r.

31. EL PONT D'ARMENTERA, 23-I-1417

"Dissapte a .XIII. de giner en l'any damunt dit.

A instància d'en Bernat Burgueres, perayre de Vila-redona, fo feta empara en tots draps e robes, que sien d'en Johan Ripoll, perayre de Vilaffrancha. Los quals en Johan Forçor té en son poder per rahó de .VI. florins. Son dret de comte, que lo dit Johan Ripoll deu al dit Bernat Burgueres, segons ell aferme. E d'axò feu relació en Pere Pallicer, sayg".

Llibre de la Cort, núm. 34. (1412-1417) 23r.

32. EL PONT D'ARMENTERA, 30-VI-1417

“Dimecres, derrer die del mes de juny en l'any damunt dit.

Em Pere Romeu, perayre de la vila del Canic, e en Ramon (...) de la ciutat de Tolosa, eren presos en la presó cumona sobre algunes paraules injurioses e desonestes que s'avien dites la .I. a l'altre, per les quals la cort los près e volgué que fos segur d'ells. Em per amor d'açò los damunt dits Pere e Ramon prestaren sagrament e homenatge de mans e de bocha en poder de l'honrat n'Anthoni Pinyana, lochinent de l'honrat en Guillem Vidal, batle del loch del Pont d'Armentera, en axí que no.s farà mal la .I. a l'altre ni.l se tractaran en béns ni en persona, ans si sabien que algú lo.ls volgué fer so farien a saber la .I. a l'altre. E si contra feyen, çò que Déu no vulla, volguren e de certa sciència consentiren que fossen bares e traydos, etc. Dicctur largo modo, etc.”.

Llibre de la Cort, núm. 35 (1376-1426), s.f.

33. EL PONT D'ARMENTERA, 5-VIII-1417

“Dijous a .V. d'agost en l'any sobre dit. En Bernat Burgeres, perayre de Vila-redona, feu constitui e ordona procurador, cert e especial seu, en Ramon Texidor, del loch del Pont d'Armentera, a demanar, haver e recobrar tots aquells .XLIII. sous, que en Johan Ripoll, perayre de Vilaffrancha, deu al dit Bernat Burgeres. E aquell Ramon Texidor, procurador, lo puscha convenir davant cort o juhí, e requerir dels béns de aquell fer execució, e emparas e sacrastacions, e totes altres coses en nom de son principal, axí com si personalment ell hi era constituit. Prometent lo dit Bernat Burgeres que en mà e poder de la honrada cort que tot çò e quant lo dit Ramon farà procurador damunt dit farà en haver los dits .XLIII. sous haurà per ferm e per agradable sots obligació de sos béns”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

34. EL PONT D'ARMENTERA, 7-VIII-1417

“Dissapte a .VII. del mes d'agost en l'any damunt dit. A instància dels jurats e prohòmens del loch del Pont d'Armentera fo posada pena de .XXV. lliures per en Pere Pallicer, sayg, an Johan Forçor, resident en lo dit loch e regint los molins drapés e l'obrador del tint, que no reté comte ni responc en neguna manera an Guillem Scarlata, olim habitador del dit loch, ni a negun altre per ell, çò sobre lo loguer que paga, o és tengut de pagar de l'obrador del tint e de les altres coses propetats que li son stades stablides o logades. E de les coses damunt dites feu relatió lo dit sayg a mi Bernat Vallbona, scrivà de la cort”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

35. EL PONT D'ARMENTERA, 29-IX-1417

“A l'honrat lo batle del loch de Pygtinyós, o a sson lochinent. En Guillem Vidal, batle, etc. Ffen vos saber que es comperagut devant nos en Pere Serra, farrer del dit loch del Pont d'Armentera, e querelosament ha proposat que en Johan de Sayes, perayre, sotmès a vostra juredicció, li deu .XL. sous sive comte per rahó de folffs, de armelles e de claus que li comprà e lo dit fferir obrà, per los quals .XL. sous li més penyora .I. lauder dient-li que dins breu temps lo quitarie e.l pagaria. No resmenys despuy diverses vegades li ha promès e dadas jornadas que li pagaria”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

36. EL PONT D'ARMENTERA, 27-I-1418

“Noverint universit. Quod die jovis, circa hora terciarum .XXVIIa. mensis januari anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°.

In presencia mei, Bernardi Vallbona, rectoris et notarii publici ecclesie loci Pontis Armentarie, et in presencia etiam Stephani Çafont, Berengarii Traginer et Petri Farnós, habitatori dicti loci Pontis Armentarie, testium ad hoc specialiter vocatorum et assumptorum; Ffrancischus Scarlata, tintorerius habitator loci de la Riba, obtulit et presentavit, et per me dictum notario publico lege requisivit et fecit Berengario Johannis et Petro Playà, juratis hoc anno universitatis dicti loci, in platea eiusdem loci personaliter constituti, quandam cedula papiream requisicionem et plura alia in se continentem, huiusdi seriey:

Com a hoyda d'en Guillem Scarlata, tintorer, novellament sie pervengut que vosaltres honrats jurats del loch del Pont d'Armentera vos jactats e diets voler vendre l'alberch, obrador del tint, molins e altres proprietats del dit Guillem, situades en lo dit loch. De la qual cosa, e no sens causa, lo dit Guillem és maravellat que vosaltres vullats vendre ciò del seu, en que no havets dret algú de vendre o transportar. No contrastant lo liurament del bastó fiscal fet a vostres predecessos en lo temps de l'execució dels béns del dit Guillem. Com solament la dita tradició sie argument de venda, en la qual se n'deu seguir, es requer liurament de possessió, e recepció de preu, e confecció de cartes. Les quals coses aprés lo dit liurament de bastó no foren seguides. Com lo dit Guillem aje possehit e posseequa, depuys e abans, les dites proprietats. Allò no contrastant algun depòsit fet per los dits predecessos vostres, com aquell depòsit se feu de quantitat manlevada per la dita universitat, ab pacte fet entre lo dit Guillem e los dits jurats, que el dit Guillem pagàs los fruyts de aquella, e la dita manleutas feu per la dita universitat, per tant com al dit Guillem lavors no fora fiada atès lo cas en que era.

Emperò, jat sie la dita universitat manlevàs la dita quantitat, lo dit Guillem ha pagàs, e paga, los fruyts de aquella, no contrastant tots temps la dita quantitat en poder dels dits jurats. Sie stada axí com aquella qui era manlevada per lo dit Guillem, e de dret és més stador a la veritat que a la cosa simulada. E posat, mas no atorgat, que per lo dit liurament de bastó dret algú a vosaltres fos adquesit de aquell. La dita universitat s'és despullada pactant de nou ab lo dit Guillem, segons apar per carta, per la qual apar, que tot dret que pertangués a la dita universitat, rahó del dit liurament, o per qualsevol altre coses, que la dita universitat lo remetia, ab que se obligàs ab seguretat entre los jurats e ell. Convenguda de desobligar la dita universitat de la dita quantitat per la dita rahó, o en altre manera, per lo dit Guillem fos obligada dins spay de XV anys. La qual seguretat, e causió, lo dit Guillem ha prestada largament a volentat dels jurats, qui lavors eren. E per allò complir, com a senyor de les dites coses, ha arrendat les dites proprietats. Assignant los preus al dit quitament, deduhit ciò que necessari sie per refecció de les dites proprietats, que no peresquen. E ha fets ja certes avinençes e pactes, e algunes pagues. E axí matex hi ha assignats alguns béns mobles, e açò per tant que ciò, que obligat se s'és dins dit temps, se complesqua. Lo qual penjan, o corrent, cessats haver actió contra lo dit Guillem e sos béns, cum debitor creditorum non teneatur tempore pendente ipse creditor actio competit quinsque dilatio fiter transacta. Per que apar que vexats, e vexar volets, lo dit Guillem indegudament innovant res contra ell, lo dit temps penjant per que sou encorreguts, e encorrets, en les penes de dret introduïdes contra plus poderós. E cometets frau e dolum contra el dit Guillem, e veniu contra los pactes per vosaltres fermats e acceptats, la qual cosa dret no permet.

E pits que us usurpau, ciò que no és vostre, per que, e no sens causa, sou dignes de gran reprensió. E per ciò, que ignorància no sie allegada per vosaltres, notificant-vos les dites coses lo dit Guillem vos requer, que en alguna manera res innovar contra ell no presumats, ne vendre jactets o temtets, ciò que no és vostre. Ne en altre manera les coses fetes per lo dit Guillem, per fer la dita reempció, perturbets, ans si res havets anantat revoquets e el stat primitiu lo reduischats e tornets. En altre manera lo dit Guillem protestat, que no fora per ell de fer e complir la dita desobligació, o reempció, mas per vosaltres qui ho perturbat, e de tots dons, dapnatges, massions e despeses. Que per la dita rahó al dit Guillem convinga fer e sustenir e de seu plen interesserie de les penes en que sots encorreguts per les dites coses. Et de hiis, etc."

Qua cedula lecta et dictis juratis presentanta in continenti dictus Ffranceschus Scarlata petiit ac instantissime requisuit sibi fieri prublicum instrumentum per me dutum et infrascripto notario. Que fuerunt acta die, loco et anno prefixis et presentibus testibus supradictis ad hec vocatis.

Postea vero die dominica, circa solis ortum que erat seu comptabatur .XXXa. die mensis et anni predictorum. In presencia mei notarii et testium infrascriptorum, predicti jurati personaliter constituti in platea prenominati loci obtulerunt presentarum michi dicto e inffrascripto notario quadam cedulam papiream scripture pansionem ad predictam prestacionem in se continentem que dictam responsivam cedulam in fine dicte protestacionis inferi et continuante requisiverunt.

A la requesta e protestació feta e presentada als jurats e prohoms de la vila e loch del Pont d'Armentera intitulada: "En nom Déu. Guillem Scarlata, tintorer olim habitador del dil loch", la qual requesta e protestació, per lo dit Guillem Scarlata ni per altre havent de ell loch legítim presentada no és estada. Perquè axí com a cosa inútil no era necessari de fer resposta, mas per tant que per los fets precedents s'ie notori lo dret ab lo qual los dits jurats e prohoms tenen, an e posse xen los molins drapes, obrador del tint, alberch e possessions, e altres béns mobiles e inmobles, que són stats del dit Scarlata, cum ex facto oriatur jus. En Playà e en Berenguer Johan, jurats l'any present del dit loch del Pont d'Armentera, en nom lur propri, e en nom de la universitat e singulals de aquella, responen e dien:

E primerament, açò que és del dit Guillem Scarlata dien-ho dels dits molins, tint, alberch e possessions, en los quals béns lo dit Guillem Scarlata sab bé que res no ha. E açò, per tant com ab acort e voler propri, ab pensa deliberada, se s'ie desexit de tot dret, que en los dins béns hagués, ni en aquells, per qual via se vos pertanyer-li pogués, faent loch e cessió de béns e liurant les claus al batle del dit loch del Pont, qui lavors era. Requerint-lo ab tot instància, que com lo dit Guillem Scarlata no fos bastant a satisfier a diversos creados, als quals era tengut en diverses e grans quantitats de moneda, que pujave en quatre parts més que los béns del dit Scarlata. No volien ni podien ésser stimats, lo qual batle rebé les dites claus, e tots los béns sients e mobiles per lo dit Guillem Scarlata a ell offerts, faent inventari de aquells per satisfier al voler e requesta del dit Guillem Scarlata, e per aministrar justícia als creados, als quals lo dit Guillem era tengut e obligat. Aparria clar, que per sa culpa lo dit Guillem és estat privat de la dita heretat, e lo dit dret que a ell se pertanyie és estat transportat legítimament en los dits jurats e prohomens, perquè no deu posar ni dir, que ell haie dret algú en la dita heretat, ni en reparar los dits jurats e prohomens qui usen de lur dret nam dampnum quod quis sua culpa sentit sibi debetur non alii inputare.

Item, no contrasta als dits jurats e prohomens, çò que és dit ni posat per lo dit Guillem Scarlata, que en adquirir e comprar la dita heretat no és estada tradició de possessió, confecció de cartes e recepció de preu. Com s'ie clara cosa, elegitímmament s'apar, que lo dit donchs batle del Pont, a instància de creados, de consell de son assessor, feu son procès executant tots los béns mobiles e sients, en son poder per lo dit Guillem mesos, per pagar e satisfier als dis creados. Servant tota solemnitat de dret en procès de execució, feta a instància de creados se sol ni és acustumada de servar, donant la dita heretat e béns de aquella ab encant públic. E aquella feu córrer per lo cridador públic per tots los dies, et ultra, per dret assignats. E com no.s trobás qui tant offerir-si dar com los dits jurats e prohomens del dit loch del Pont, a ells la dita heretat fou liurada, axí com als més donants. E aquells foren introduïts en possessió e deposaren la quantitat que offerta havie de dar. E lur compra fo stada actorizada, loada, aprovada per Senyor. E aquella heretat e béns an, tenen e posse xen pacíficament, pública e notòria, sens contradicció alguna, que per negú tro al die de huy no. ls hi és stada feta.

Item, molt menys contrasta als dits jurats e prohomens, çò que, en nom del dit Guillem Scarlata se posa com diu, que ell ha pagats los annuals de la moneda manlevada per rahó de fer lo dit depòsit. Com s'ie posat

contra veritat atès, que après los dits jurats e prohomens hagueren comprats los dits molins drapés, tint, possessions, béns mobles, semimovents et sients, contractaren en si matexos que haguessen mestre, qui fos altre de fer lo exercici en los dins molins e tint necessari e acustumat. Los quals jurats e prohomens foren pregats per alguns amichs del dit Guillem Scarlata, que lo dit Guillem pogués haver los dits molí e tint, ell donant de loger aytant com negú altre hi volgués dar. Als jurats e prohomes plach, e convenguts de la quantitat per any, lo dit Guillem se obligà de pagar e per rata de la quantitat del preu. E d'açò sia obligació, ab sagrament e homenatge, per cessament de paga e tenir hostatge. E no res menys donà certes fermances, segons en lo libre de la cort del dit loch del Pont d'Armentera largament és continuat. Perquè apparria clar, que lo dit Scarlata en la propietat dela dita heretat res no havie. Esí per ventura ell, de voluntat dels jurats, pagave en algú loch del preu de la conducció, per açò no pot treure a conseqüència, ni dir no pot, ni deu del seu propri haver pagat nam qui facet per alium est ac si faciat per se ipsum.

Item, açò que és posat, que novellament contracte és estat fet entre lo dit Guillem Scarlata e los dits jurats e prohomens, molt deuria guardar lo dit Guillem de posar semblants coses, atès a les personnes qui són entrevengudes en lo dit fet. Cor jat se sie que de venda faedora sie stat contractat, e de la manera sie stat posat en cèdula lo Senyor Abbat, de consentiment del qual la dita venda savia a fer, no volch ni consentí que en lo dit contracte se procehís. E açò per tant, com en la dita cèdula havie coses assats enormes, e que foren de mal e ximpli si axí anàs, e axí matex que lo dit Guillem Scarlata no havie de que pagàs, ni fermances competents per ell offertes.

Item, com posa, que ell ha logats lo dit molí e tint, és estada cosa inter straneos facta e no vendicava lo ací tro. Los dits jurats e prohomens hi són entrevenguts, e lo conductiu ha aguda pena de no res respondre al dit Guillem, más tan solament als jurats. Ans lo dit Guillem Scarlata faent la dita conducció haurie comès frau, per lo qual serie encorregut en les penes per lo emperador en les leys posades, ut .c. de locato et condicte .L. necui liceat et lege conductores.

Apar clarament, per les rahons damunt allegades e altres en son loch e temps allegador, lo dit Guillem no haver negun dret ni rahó en demanar les coses en la damunt cèdula requisitorià posades. Perquè los dits jurats, en nom que desus, requeren e amonesten ab la present requesta lo dit Guillem Scarlata, que en demanar semblants coses se jaques que ni de perturbar-los il-licitament e no deguda.

En altre manera los dits jurats, en nom que desus, protesten contra lo dit Guillem Scarlata de tots dons, massions, interesses que ls convengue de fer ni sosténir ensembs en les penes en dret contengudes. Los quals dons, massions e interesses entenen haver e recobrar dels béns del dit Guillem Scarlata en son loch e temps convenient.

E la present resposta requeren los dits jurats ésser continuada a la fi de la dita protestació, o requesta, a ells e a llurs principals ésser feta, e fetes, una e moltes, pública e publicis carta, e cartes, per nos notari, etc.

Que sunt acta die et anno et loco supra contentis presentibus Guillelmo Pinyana, Bernardo Dominici et Petro Serra, habitatoribus loci Pontis Armentarie, testibus ad predicta vocatos et assumptis".

Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 49r-50v.

37. EL PONT D'ARMENTERA, 30-V-1418

"Dimarts, derrer die de mayg, en l'any damunt dit. A instància dels jurats fo posada pena de cinquanta lliures barceloneses an Johan Forçor, resident en lo loch del Pont d'Armentera, e tenint e posseint l'alberch, molins, obradord el tint e altres propietats per via de loguer, que eren d'en Guillem Scarlata. Que no respona en neguna manera del dit loguer ni de negunes altres coses an dit Guillem Scarlata si no als dits jurats. E fo-li posada pena per en Pere Pallicer, sayg. Yo present, Bernat Vallbona, scrivà de la cort.

Aquell die mateix per lo dit sayg fo posada pena de LX. sous al damunt dit Johan Forçor que dins spay de .X. dies primes vinents et continuament seguidós haie donat e retut comte del loguer que dóna de l'alberch

e altres propirietats que té, que eren d'en Guillem Scarlata, als jurats, sots incorriment de la dita pena. E açò fuy present yo dit scrivà.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

38. EL PONT D'ARMENTERA, 24-IX-1418

A XXIII de setembre en lo sobre dit any. A instància d'en Guillem Gostantí, del loch del Pont d'Armentera, per en Pere Palicer, sayg, fo fet manament an Johan Forçor que tengués en emparats tots draps que tenguts e fossen en son obrador d'en Matheu Guinovart, perayre de Muntblanch”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

39. EL PONT D'ARMENTERA, 8-XI-1418

“Dimarts, a VIII de novembre en l'any sobre scrit. En Matheu Guinovart olim habitador del loch del Pont d'Armentera are estadant en la vila de Muntblanch, sobre algunes paraules injurioses e desonestes que dix an Berenguen Johan (...) -rat l'any present. Lo dit Matheu fo près, lo qual fo manlevat per .X. lliures barceloneses per en Bernat Bagà e per en Guillem Valbona, en axí que tota vegada que l'honrat batle, o son loctinent, demà o requirà per paraula o per scrits lo dit Matheu que li tornaran en son poder o en la presó cumuna o les dites .X. liures. E açò los dits Bernat Bagà e Guillem Valbona prometen en mà e en poder de l'honrat en Guillem Vidal, batle. E obligaren tots lurs béns, etc. e renunciaren, etc.”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

40. EL PONT D'ARMENTERA, 13-XI-1418

“Diumenge a XIII de novembre en l'any sobre scrit. A instància d'en Guillem Costantí fo fet manament an Johan Forçor e a n'Anthoni Moster, que tenguessen per emperats .XI. draps que tenen en l'obrador del tint d'en Matheu Guinovart. E de la dita empara feu relació en Pere Palicer, sayg”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

41. EL PONT D'ARMENTERA, 14-XI-1418

“Dilluns a XIV de novembre en lo sobre dit any. A instància dels jurats fo feta empara en tots draps que fossen a l'obrador del tint, que fossen d'en Matheu Guinovart per rahó de VIII sous III diners, que lo dit Matheu deu al Spital. E de la dita empara feu relació en Pere Palicer, sayg”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

42. EL PONT D'ARMENTERA, 19-XII-1418

“Dilluns, a XIX de desembre en l'any sobre dit. En Ramon Çenrós, habitant del Pont d'Armentera, judicialment comperegué e promès de pagar an Ffranchesch Lorenç, de Santa Coloma, absent, .XX. sous. Los qual en Johan Doms, perayre de la vila de Valls, devia al dit Ffrancesch. Elo dit Ramon Çenrós obliga sos béns, etc. renunciant, etc.”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

43. EL PONT D'ARMENTERA, 30-V-1420

“Divendres a XXX de may en l'any prop dit. A instància d'en Pere Playa, del Pont d'Armentera, fo fet manament per en Bernat Guomar, sayg, a n'Anthoni Mestre, que tengués per emperats tots diners que

degués per qualsevulla rahó an Matheu Guinovart, olim habitador del Pont d'Armentera, are estadant en la vila de Muntblanch”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

44. EL PONT D'ARMENTERA, 24-VI-1420

“Dimarts a XXIII de juny en l'any damunt scrit. A instància d'en Matheu Guinovart, de la vila de Muntblanch, procurador assertum d'en Ffrancesch Scarlata, tintorer de la Riba, fo fet manament a n'Anthoni Mestre, tintorer del Pont d'Armentera, que tengués enperats tots draps que tingue e siguen en son poder d'en Berenguer Boleda, de la vila de Tarrega. E d'açò feu relació en Bernat Guomar, sayg”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

45. EL PONT D'ARMENTERA, 8-VII-1420

“In Nomine Domini. Noverint universi. Quod nos, Jacobus Stela et Guillemus Alió, jurati anno presenti et subscripto, universitatis loci Pontis Armentarie, Terracone diocesis, et Guillelmus Vitalis, Anthonius Vall, Guillelmus Alamany, Bernardus Dominici, Petrus Farnosii, Raymundos Tuxent, Raymundus Cenrós, Bernardus Baguà, Berengarius Baguà, Stephanus Caffont, Berengarius Johannis, Anthonius Pinyana, Petrus Figuera, Petrus Playà, Bernardus Recosens et Bernardus Recosens, filius dicti Bernardi, Petrus Serra, Bernardus Texidor, Bartholomeus Ginebret, Guillelmus Valbona, Petrus Gostantí, Raymundus Texidor, Bernardus Ginebret, Guillelmus Gostantí et Berengarii Gostantí, filius dicti Guillelmi, omnes habitatores dicti loci, universitatem facientes et representantes.

Attendentes et considerantes nos quibus supra nominibus indigere quibusdam peccunie quantitatibus ad quitandum et redimendum pariterque enffranquiendum dictam univesitatem omnibus et diversis honeribus pro quibus dicta universitas et eius singulares faciunt et prestant anuatim certis terminis et temporibus diversis creditoribus quibus dicta universitas et singulares sui presentes et futuri multi suo de existunt obligati cum maixmis astrictionibus et arduis penis, obligacionibus, pedagiis, hostaticiis, homagiis suis excomunionis et interdicti. Et specialiter dicta universitas est obligata ad solvendum annis singulis in uno quo festo Beate Marie, mensis februarii, venerabile Raymundo Pellicer, habitatore Ville-plucre, Campi Terracone, trecentos octo solidos de annua pensione, ratione quatuor mille sexcentorum viginti solidos de capitali, si sorte principali. Et ulterius dicta eadem universitas est obligata ad solvendum sexsaginta solidos annis singulis in tertia die junii discreto Guillelmo Gardia, presbitero beneficiato de beneficio instituto per dominam Jacmetam quondam, uxor Jacobi de Bordell, in ecclesiam ville Montis albi, sub invocacione beato Thome, apostoli, ratione quadraginta quinque librarum preffate monete de capitale seu sorte principali eorundem. Pro quibusquidem capitalibus predicte censualium pensiones per nos seu per dictam universitatem et eius singulares olim vendite fuerunt unus pro evitandis dictis astrictionibus, penis, salariis et aliis missionibus, necnon pro quitandis, luendis, quitandis et redimendis supra dictis censualibus et capitalibus eorundem predictorum Raymundi Pellicer et Guilleli Gardia.

Exposuimus venale totum hospicium cum solo et suis hedificiis una cum vasis vinariis et cum duobus molendinis draperie et cum omnibus honoribus, possessionibus suis et etiam totum illus hospicium sive operatorium del tint, sive tinyeria, cum omnibus pertinentibus et pertinere debentibus quod quas et que dicta universitas et eius singulares habent et possident et habere et possidere debent in dicto loco Pontis Armentarie, titulo empacionis per dictam universitatem et eius singulares olim factam a curatoribus bonorum Guillelmi Scarlata, tintorerii olim habitatore sepe dicti loci.

Et liçet predicta exposuerimus venalia per diversas personas et curidores publicos et juratos hinc inde et civitatibus Terracone et Barchinone, et in Vallis, Cervarie, Montisalbi, Sent Pere d'or et in vila Sancti

Johannis ces Abadesses, et in loco predicto Pontis Armentarie. Non fuit aliquis adinventus seu repertus qui tantum precium darent seu dare se offerrent in predictis hospicio molendinis, vasis vinariis, honoribus et possessionibus, operatorio tintorie et apparamentis eisdem pertinentibus supradictis et infrascriptis quantum vos Anthonus Magistri qui in eisdem datis et offertis vos dare quinque milia quingentos solidos, monete barchinonense de terno.

Id circa nos dictis nominibus et vestroque etiam nomine etiam dicte universitate et eius singularium, absentium, presentium et futurorum pro utilitate et evidenti comodo dicte universitatis et singularium suorum, non coacti nec seducti, vi vel metu compulsi nec alia errore lapsi ymo scienter provide consulte spontaneaque voluntate et mente deliberata.

Gratis et ex certa scientia, vendimus et titulo pure et perfecte vendicionis tradimus vobis Anthonus Magistri, tintorerio oriundo castri de Monteolivo, diocesis vicencis, vestris et quibus velitis perpetuo totum ipsum hospicium cum solo et suis hedificiis cuna cum vasiis vinariis suis et cum duobus molendinis draperie ibidem constructis cum rodis, maçes, et aliis apparamentis, aqueductibus, alveis, resclosis, trastalladoribus et cum omnibus aliis juribus eiusdem pertinentibus cum omnibus etiam honoribus et possessionibus dominibus retrocortalibus, ortis, ortaliciis, vineis, scilicet, et aliis terris tam cultis quam heremis in montibus et planis, et per omnia loca et cum arboribus diversorum generorum et cum introitibus et exitibus et omnibus aliis juribus et pertinentiis suis quod quas et qua nos et dicta universitas et eius singulares habemus et possidemus et tenemus sub dominio et alodio Monasterii Sanctarum Crucum et sui Reverendi Domini Abbatis nomine eiusdem in loco et termino sepe dicti loci Pontis Armentarie. Et terminatur predictum hospicium quod vobis vendimus, ab una parte cum orto Johannis Cortadelles et cum via publica qua itur al molendinum dicti domini Abbatis, et cum flumine de Gayano.

Item, ulterius vendimus vobis et vestris et quibus veletis perpetuo totum illud hospicium, sive operatorium del tint, sive tinyeria, videlicet, cum caldera, sive perol, tines, torn, tirados, et cum universis aliis apparamentis eiusdem operatorio tintorie pertinentibus una cum duobus molendinis draperie ibidem constructis cum quodam perol, rodes, maçes, et aliis diversis instrumentis, sive bascoles eiusdem molendinis pertinentibus et cum aque ductibus canalibus, trastelladors et cum introitibus et exitibus et omnibus aliis juribus et pertinentiis suis quod nos et universitas predicit habemus, tenemus et possidemus sub dominio et alodio dicti Monasterii et sui Reverendi Domini Abbatis nomine eiusdem in predicto loco Pontis Armentarie. Et terminatur predictum hospicium, seu operatorium tintorie, ab una parte cum hospicio Guillelmi Vitalis, et ab alia parte cum via publica qua intrat in dictum operatorium, et cum cequia molendinorum, et cum via qua itur ad molendinum bladerium Guillelmi Pinyana, quondam. Hanc itaque vendicionem facimus vobis et vestris et quibus veletis perpetuo sicut melius dicti potest et intelligi ad vestri vestrorumque salvamentum comodum et bonum intellectum.

Et extrahimus predicta que vobis vendimus de jure, dominio et posse nostri et nostrorum et dicte universitate et singularium suorum. Et eademque in vestrum vestrorumque jus, dominium et posse mittimus et transfferimus irrevocabiliter pleno jure ad habendum, tenendum ominique tempore pacifice possidendum sine impedimento et contradictione nostri et nostrorum et dicte universitate et singularium suorum et alterius cuiuscunque persone.

Et promittimus vobis que trademus vobis corporalem possessionem seu quasi predictorum que vobis vendimus. Nos enim quibus supra nominibus et ut vestroque etiam nomine donamus vobis plenam et liberam potestatem que vestra propria auctoritate et sine fatica et requisitione nostri et dicte universitatis et eius singularium et alicuius curie et persone positis predictam possessionem libere apprehendere et apprehensam licite retinere et inde in omnibus vestram facere voluntatem. Et nos interim donech, scilicet, dictam possessionem apprehenderitis vel eam vobis tradiderimus, constituirimus nos pro vobis et nomine vestro possiderent seu quasi. Preterea ex cam huiusmodi vendiconis damus, cedimus ac etiam mandamus vobis

et vestris et quibus velitis perpetuo omnia jura omnisque voces et actiones reales et personales utiles et directas ordinarias et extraordinarias et etiam mixtas et alias quascunque nobis et dicte universitati et eius singularibus competentes et competere debentes et debencia in predictis que vobis vendimus et contra quascunque personas et res ratione eorum et exercicium nostrum ipsorum actionum et jurium .

Quibus juribus, vocibus, rationibus et actionibus supradictis possitis vos et vestri et quos volueritis uti agere et experiri agendo, deffendendo, excipiendo et replicando et omnia alia faciendo in judicio et extra judicium quacunque nos et dicta universitas et eius singulares facere poteramus et poterat ante huiusdi vendicionem et concessionem et possemus nunch et etiam postea quocunque.

Nos enim facimus et constituiimus vos et vestros dominos et procuratores ut in rem vestram propriam ad faciendum inde vestre libitum voluntatis. Salvis tamen semper in predictis et super predictis que vobis vendimus censu, jure, domino, firma, fatica triginta dierum, empara et recto tercio pro firmamento carte et alio quovis jure et directo domino preffatti Monasterii Sanctarum Crucum et sui Reverendi Domini Abbatis nomine eiusdem et suorum in dicto Monasterio perpetuo successorem.

Et est sciendum quod pro censu predicti hospicii quos vobis supra vendimus dantur et solvantur et dari et solvi debent annis singulis dicto Monasterio et suo Reverendo Domino Abbati nomine iusdem in uno quoque festo Natale Domini decem solidi, monete barchinone de terno, et due perdices. Item pro censu cuiusdam ffexie terre que est sita satis prope dictum hospicium conffrontate cum via publica et cum torrente de Riudespets solvuntur et procurantur et procurari et solvi debent annis singulis in memorato festo preffatto Monasterio et suo Reverendo Domino Abbatii ipsius nomine, duo denari preffatae monete. Ulterius pro censu cuiusdam hospicii prostati cum quodam patio eiusdem hospicio contiguo quod fuit d'en Roma quondam, dantur et solvantur et dari et solvi debent annis singulis in memorato festo eiusdem Monasterio et eius Reverendo Domino Abbatii, duo solidi predice monete quod quidem hospicium cum patio eiusdem contiguo et situm in dicto loco Pontis Armentarie. Et affrontatur cum via publica, cum ovili heredum Guillelmi Pinyana, quondam, cum ffreginali Petri Ffiguera, et cum cequia comuni que transit per dictum locum. Pro censu vero dicti hospicii, seu operatorii del tint, dantur et solvantur et dari et solvi debente annuatim sepe dicto Monasterio vel eius Reverendo Domino Abbatii centum solidos predice monete solvendi in memorato festo Natale Domini. Et solvis etiam in predictis et super predictis que non supra vendimus censu subietterio inffrascripto quem Jacobus Stela percipit et percipere debet in nuda tamen percepcione absque laudimio, firma, fatica et empara et quovis alio jure emphiteotico. Et est sciendum quod quodam orto, qui fuit domine Eligendis, uxor Johannis Arbonès quondam, dicti loci Pontis Armentarie, sito juxta dictum operatoriorum del tint. Confrontato cum orto qui fuit Petri Lanera quondam, cum cequia molendinorum, cum fluvio de Gata, et cum quodam carrerono quo itur als tiradors. Solvuntur et solvi et prestarii debent annis singulis preffatio Jacobo Estela et eius successoribus .sex. galline censuales in uno quoque festo Natalis Domini. Item, pro quodam alio orto ibidem sito qui fuit Guillelmi Miro et Geralde, eius uxor quondam, preffati loci Pontis Armentarie, confrontato cum dicta cequia molendinorum cum orto Johannis Cortadelles, cum patio dels tiradors, et cum dicto carrerono dels tiradors. Solvuntur et solvi et dari debent eisdem Jacobo Estela et suis pro censu subietterio annis singulis in dicto festo tres gallines. Ulterius pro quadam domo, sive botigua, sita in dicto loco in parte vocata lo cantó, que fuit Berengarii Cases, fabri quondam, conffrontata cum duobus viciis publiciis et cum hospicio Stephani Çaffont de duabus partibus. Dantur et dari debent pro censu dicte domus annis singulis in dicto festo Natale Domini dicto Jacobo Estela et suis perpetuo successoribus quatuor denarii prelibate monete.

Pro precio vero predictorum que vobis vendimus dedistis et solvistis nobis et confitemur nos a vobis habuisse et recepisse quinque mille et quingentos solidos, monete Barchinone de terno.

Et ideo, gratis et ex certa scientia, renunciamus excepcioni non numerate et non solute peccunie et precii non habiti et non recepti vendicioni non facte et legi qua deceptis ultra dimidiam justi precii subvenitur et excepcioni doli mali et actioni in factum et moni alii juri rationi et consuetudini contra hec repugnantibus

*dando et remittendo vobis et vestris et quibus velitis perpetuo si quid predicta que vobis vendimus plus modo
valent aut possunt valere precio supradicto .*

Preterea stipulatione solemptni recognoscimus et promittimus vobis dicto emptori et vestris quod predicta
que vobis vendimus cum omnibus melioramentis que ibi faceritis faciemus vos et vestros et quos volueritis
habere, tenere et in sana pace perpetuo possidere contra omnes personas. Et quod tenebimus inde vobis et
vestris semper de firma et legali evictione predictorum et de lite et expensis et de toto dampno et etiam interesse
vestri et vestrorum. Et si forsam aliqua persona faceret proponeret vel moveret aliquo tempore aliquam
questionem petitionem vel demandam item vel controversiam de jure vel de facto in judicio vel extra aut
alter in predictis seu aliquo predictorum que vobis vendimus aut ratione vel occasione eorum contra vos
vel vestros convenimus et bona fide promittimus vobis et vestri quod in continentum cum inde a vobis et vestris
fuerimus requisiti opponemus nos defensioni vestri et vestrorum et satisfaciemus et respondebimus pro vobis
et pro vestris quibuslibet inde querelantibus. Et que in principio litis suscipiemus in nos et dictam
universitatem et eius singulares totum honus litigii et agemus et ducemus tantum seu causas nostris propriis
sumptibus et expensis a principio lits usque ad finem vel vos si volueritis possitis ipsam causam seu causas
agere et ducere per vos ipsum, et hoc sit in electione vestri et vestrorum. Nos enim remittimus vobis ex pacto
necessitatem tenuncionis. Et si vos vel vestri elegeritis ipsam causam seu causas agere et ducere per nos
ipsos convenimus et promittimus vobis et vestris quod restituemus vobis et vestris in dilate omnes missiones
sumptus et expensas que in item et cirta lites et extra item seu lites feceritis aut sustinueritis quoquo modo
et quitquid et quantum a vobis vel vestris evitatum fuerit in predictis simul cum omni dampno et interesse
vestri et vestrorum. Et quod servabimus vos et vestros super predictis penitus sine dampno sive otineatis in
causas vel causis sive etiam subcumbatis. Super quibus quidem missionibus dampnis et interesse predictis
credatur vestro solo simplici verbo vel vestrorum nullo alio probacionum genere requisito. Et ppredictis
omnibus et singulis complendis et attendendis, tenendis et observandis obligamus vobis et vestris omnia
bona nostra et dicte universitatis et eius singularium mobilia et inmobilia, habita ubique et habenda.
Renunciantes quantum ad hec beneficio novarum constitutionum et dividendarum actionum et Epistole
divi Adriani et omni aliis juri, legi, usui, constitutioni, ratione et consuetudini contra hoc repugnantibus.
Et ut predicta omnia et singula maiori gaudeant firmitate juramus sponte et animas nostras per Dominum
Deum et eius Sancta quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta predicta omnia et singula
attendere et complere et contra ea vel eorum aliqua numque facere vel venire alio jure causa vel etiam
rationem hec igitur que dicta sunt supra facimus pacistimur et promittimus nos dicti venditores nominibus
nostris propriis et nomine etiam dicte universitatis et singularium de eadem vobis dicto Anthonio Magistri
et vestris et vobis etiam noatrio inffrascripto ut publice persone pro eo et suis et aliis etiam personis quarum
intererit recipienti et paciscenti et etiam legitime stipulanti.

Actum est hoc in loco Pontis Armentarie. VIIIa. die mensis julii anno a Nativitate Domini Millesimo
Quadragecentessimo vicesimo. S+na nostrum Jacobi Estela et Guillelmi Alio, juratorum. S+na nostrum
Guillelmi Vital, Anthonii Valls, Guillelmi Alamany. Sig+na nostrum Bernardo Dominici, Petri
Farnosi, Raymundi Tuxent. Sig+na nostrum Raymundi Centrós, Bernardi Baguà et Berengarii Baguà.
Sig+na nostrum Stephani Çaffont, Berengarii Johannis et Anthoni Pinyana. Sig+na nostrum Petri
Figuer, Petri Playà et Bernardo Recosens, maior dierum. Sig+na nostrum Bernardi Recosens, Petri
Serra et Bernardi Texidor. Sig+na nostrum Bartholomei Ginebret, Guillelmi Valbona et Petri Gostantí.
Sig+na nostrum Guillelmi Gostantí et Berengarii Gostantí, vendorum predictorum, qui hec laudamus,
concedimus, firmamus et juramus, etc.

Testes huius rei sunt discretus Bartholinus Nuet, presbiter oriundus loci de Conesia, Jacobus Siurana, habitatore ville de Regali et Berengarius Exemeno, scutiffer domini Abbatis Sanctorum Crucum, et Germanetus de Bonmatí, perator pannorum, habitatore loci Pontis Armentarie”.

Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 110v-113v.

46. EL PONT D'ARMENTERA, 15-XI-1420

“Divendres a XV de noembre en l'any damunt scrit.

A instància d'en Berenguer Veya, perayre de la Lacuna, fo fet manament a n'Anthoni Mestre que tingüés per emparats tots draps que sien d'en Pere Bru, perayre de Guimerà. E del dit manament e empara feu relatió en Bernat Guomar, sayg”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

47. EL PONT D'ARMENTERA, 1(..)-VI-1421

“Diumenge a X(..) del mes de juny en l'any M. CCC. XXI.

En la plaça del loch del Pont d'Armentera fou feta la crida següent e deus scrita per en Bernat Guomar, sayg.

Are hoiats que us fa hom a ssaber a tot hom generalment de part de l'honrat batle que tot hom que affronte ab la cíquia haie a baxar la cresta del Rech a mitga alna, sots pena de .V. sous, d'açí a la festa de Sancta Maria d'agost primer vinent.

Item, que negú no guos regar sinó a die regador, e que com regaran haien a manar l'aygua plegada, sots la dita pena.

Item, que negú no guos tallar lenya sobre la dita aygua, ni guos passar bestiar per la dita cíquia, sinó per los lochs acustumats, ne fer-hi ponts, sots la dita pena.

Item, que negú no guos pendre aygua, sinó una regadora per regar son alou, sots la dita pena.

E guardar si qui aguardar si ha que gràcia no n'haurà”.

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

48. EL PONT D'ARMENTERA, 21-IX-1422

“A XXI del mes de setembre anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XXº secundo.

En Guillem Vidal, balle del Pont d'Armentera, feu donar .I. drap blau an Francesch Oromir, del loc de Villa-nova de Belpug. E près lo dit balle per reó del tint .XXX. sous, per l'aparel .XX. sous. E aquests té en Berenguer Johan per aquels a quí s'esguardaran.

Item, feu dint plava lo dit Francesch Horomir et se obligia en poder del balle, que si lo dit drap és tengut en més dels .XX. sous, que el vol ésser a dit Berenguer Johan ben leal guarent”.¹⁷³

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

¹⁷³ AHAT-El Pont d'Armentera. *Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f. 21-IX-1422.* Trobem tatzada la frase següent: “Item, fa lo dit Berenguer Johan dint que si lo dit drap és tengut en més, que el contentetara lo tintorer en tant com tengue siere”.

49. EL PONT D'ARMENTERA, 9-I-1423

"A IX del mes de jener anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°.

En Ceguyoles, del terme de Querol, requerí an Guillem Vidal, balle del Pont d'Armentera, que fes enparar .I. esquag de drap, la qual tenie Antoni Mestre. E en Per Valmaya, sayg del dit loch, feu manament a n'Antoni Mestre de tenir lo dit esquag per enparat. Lo qual és de son jermà del dit Ceguyoles".

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426).

50. EL PONT D'ARMENTERA, 21-VIII-1423

"Dissapte a XXI d'agost any M. CCC.XXIII.

N'Anthoni Mestre, tintorer del Pont d'Armentera, coments e promets als jurats e prohomens del dit loch en mà e poder del Reverent Abbat de Sanctes Creus que d'açí per tot lo mes de mayg primer vinent haurà quitat tot aquell censal lo qual los jurats e prohomens del dit loch fan an Ramon Pellicer, de Vilabella, lo qual censal ell se ha encarregat. E per açò attendre e complir obliga sos béns. E jura.

Die dominica XIIIa de madii anno M^o CCCC^o XXIII.

De voluntat dels jurats e prohomens prorogaren e allargaren a prechs del Senyor Abbat, present lo dit Anthoni Mestre, per tot lo mes de setembre primer vinent. E per açò obliga tots sos béns. E jura, etc."

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

51. EL PONT D'ARMENTERA, 5-IX-1423

"Diumenge, a .V. dies del mes de setembre en l'any M. CCCC XXIII.

Lo Senyor Abbat era açí, en lo seu loch del Pont d'Armentera, e feu metra en la presó cumuna en Bernat Bagà sobre algunes paraules desonestes que dix an Guillem Costantí.

En Berenguer Johan a prechs de alguns homens consentí que hisqués de la dita presó en tal seguretat que n'Andreu Bagà e en Berenguer Bagà, fills del dit Bernat Bagà, en Pere Fornós, en Pere Figuera, en Johan Calaff, tots del dit loch del Pont d'Armentera e del terme dels Gayans, prometeren de tenir lo dit Bernat Bagà per lo dit Senyor Abbat, o per lo dit batle, a pena de carceller, çò és, que tota vegada e de continent que per ells o per cascú d'ells serà demanat o request que l'ajen a metre e a tornar en la dita presó. E açò prometen en mà e poder del dit batle, sots obligació de lur persona e de lurs béns, etc.

E de continent lo dit batle posà pena de quingentos solidos an Guillem Constantí e an Bernat Bagà, que no.s diguessen la .I. a l'altre negunes paraules desonestes ni enjurioses, sots incorriment de la damunt dita pena".

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1425).

52. EL PONT D'ARMENTERA, 7-VI-1426

"VII die junii anno predicto.

En Jacme Gustí, de la vila de la Real, judicialment comperegué e confessa deure an Bernat Coloma, perayre habitant en lo loch del Pont d'Armentera, octuaginta solidos barchinonensis, los quals li deu de resta del preu de un ort que li ha venut en la orta de la dita vila de la Real. E aquells li promès pagar per les pagues següents, e davall scrites, és saber, en la festa de Sancta Maria d'agost primerament .XL. sous, e los altres .XL. sous dací a la festa de Nadal primer vinents. E les dites pagues e cascuna de aquelles li promès pagar die adiat en pena del teç. E per çò obliga tots sos béns. E renuncia a son propri for, etc. E tot altre dret que ajudar li pogués. E jura, etc. per Déu e pels Sancts .III. Evangelis, etc."

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

53. EL PONT D'ARMENTERA, 12-VI-1426

"XII die junii anno predicto.

En Bernat Coloma, perayre del loch del Pont d'Armentera, judicialment comperagué e confessà deure an Berenguer Johan, del dit loch, vuytanta e VIII sous barcelonesos, los quals li deu per rahó de .I. drap blanch que li ha comprat e aquell ha agut e rebut los dits LXXXVIII sous li promès pagar per les pagues següents e davall scrites, es saber: la meytat en la festa de Sancta Maria d'agost primer vinent, e l'altre meytat en la festa de Omnium Sanctorum primer vinent. E les dites pagues e cascuna de aquelles li promès pagar en les dites festes die adiat totes dilacions e escusacions remogudes en pena del terç ab requesta. E açò atendre e complir obliga tots sos béns, etc. E renuncia a .X. dies a .III. a .XXX. e a tot altre dret e spay que ajudar li pogués. E jura, etc. per Déu e pels Sancts .III. Evangelis, etc."

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

54. EL PONT D'ARMENTERA, 21-IX-1427

"Diumenge, a XXI de setembre en l'any M. CCCC. XXVII ffo feta la següent crida per en Pere Vilafranca, cridador públic del loch del Pont d'Armentera.

Are ohiats que us fa hom a ssaber per manament de la Senyoria a tot hom e a tota altra persona generalment, que no fos bregar ne espadar cà nem ne li en la plaça del damunt dit loch. E qui contra farà que sie caygut en pena, o en ban, de .V. sous per cascuna vegda, e per cascuna vegada. E guardsi qui aguardar sia".

Llibre de la Cort, núm. 35. (1376-1426), s.f.

55. EL PONT D'ARMENTERA, 23-IV-1430

"XXIIIa. die aprilis anno predicto.

Anthonius Magistri, tintorerius loci Pontis Armentarie, firmavit instrumentum indemnitatis Geraldo dez Grao, Petro Jover, Berengario Gratapalles, Geraldo de Huluja, castri de Çelmella, Jacme Pinyana et Jacomo Pinyana, eius filio, loci de Ffonscaldes, et Berengario Pinyana, presbitero, ratione cuiusdam fidejussionis quam fecerunt dicto Anthonio Mestre in illis quingentis florenis precio quorum e misser juratorum et probos homines loci Pontis Armentarie, quoddam hospicium en lo tint e en los molins drapes et cum omnibus honoribus de possessionibus eiusdem etc. Et etiam in illis centum libris precio quarum dictus Anthonius Magistri vendidit centum solidos censuales a la dona na Palau, habitatoria termini castri de Costanti.

Convenit et promisit dictis fidejussionibus quod si aliquo dampnum sustinuerunt per dictam fidejussionem etc., quod totum id et quantum sit restituerit et etc. Et pro hiis complendis etc., obligavit omnia bona sua etc., renunciando et jure etc.

Et voluit et de gratia et ex certa scientia promisit, que tota vegada e quant per descàrrech de la dita fermaça, e que ells isquen e romanguen quitis de aquella, que vullen vendre et tropien comprador que vulla comprar lo dit alberch ensembs en los vexells vinaris e en l'obrador del dit tint en los molins drapers, que aquells pusquen vendre aquella persona o personnes que volran e trobaran donant-hi preu covinent. E açò pusquen fer, tota vegada que.s volran en lo dit Anthoni, ensembs e menys d'ell. Lo qual promès que de continent que la venda serà feta, que aquella ell fermarà, alloarà e provarà. E que de aquell preu o quantitat pusquen pagar totes pecunies e quantitatats a les quals ells sien fermaça, es tro tant que les dites fermances sien fora e quitis etc.

E sobre açò obliga tots sos béns e renuncia etc., et jure, etc., no res menys presta sagrament e homenage en poder de l'honorat en Bernat Bagà, batle, que les dites coses atendrà e complirà, etc.

Testes Guillermus Serra, oriundus termini de Muntoaccuto nunc vero comorans in civitatem Barchinone, et Mathias Fabregat, loci dels Gayans.

Lib. not. núm. 41b. (14281436) 29r-29v.

56. EL PONT D'ARMENTERA, 20-II-1435

“XX. die februario anno predicto

En Pere Farnós, procurador d'en Dalmau Ginabret, del loch del Pont d'Armentera, loa e a lloger doná an Gerau dez Grau, del dit loch, .I. alberch que és dit Dalmau en sos vexells vinaris, e .I. ort qui és prop lo tint, e una vinya a la drecera al torrent del Raffol. Del present die de huy a .III. anys primer vinents e continuament seguidor.

Sot'aytal forma e condició, que lo dit Gerau hage e sie tengut de tenir lo dit alberch en conderch, çò és, que tinga los tarrats ben agranats e nedeus de erba, e les canals dels dits tarrats bones e sanceres.

Emperò que tan tost de present lo dit Pere Farnós ajost e sie tengut de tirar terra als dits tarrats, e tota vegada d'aquí avant durant lo dit temps com obs ni haurà.

E si en les cubetes del dit alberch se trenchaven bigues, cabirons e tagells dins los dits tres anys, que lo dit procurador sie tengut de tornar e de adobar.

E si lo dit Gerau ho tornava e u adobava, que çò li costia e se leu del preu o loger. E per semblant si es trenchaven cercols en los vexells, que se n'hi aguessen a metre de nous, que çò li costaran se leu del loger.

E lo dit Gerau sie tengut de ben podar e cavar la dita vinya e l'ort ben conrear a custum de bon laurador.

E pach, e sie tengut de pagar, lo dit Gerau al dit procurador tots anys per loger del dit stabliment e loació .XXXV. sous en la fi de cascun any. E tots anys mig jornal a la scuro de la cíquia. Neguns altres càrrechs no hage ne sie tengut de pagar.

E per les dites e sengles coses atendre e complir lo dit Gerau obliga tots sos béns.

E en Pere Farnós, procurador damunt dit, en bona fe promet e convengue, que la dita loació o stabliment, per tots los dits tres anys li farà haver e tenir pacíficament contra totes personnes, e que no.l ne gitarà per major preu, ni per menor, ni per semblant, ni per son propri ús, ni de son principal, ni per neguna altre rahó.

E açò promet que atendrà e complirà sots obligació dels béns de son principal.

Testes en Berenguer Pinyana, prevere, e en Bernat bagua”.

Man. not. núm. 41b. (1428-1436) 70r.

57. EL PONT D'ARMENTERA, 7-VIII-1443

Noverint universi. Quod ego frater Thomas Gilaberti, monachus et prior Monasterium Populeti. Gratis et ex certa scientia et nomine totum conventum dictum monasterium, vendo et titulo pure et perfecte vendicionis concedo et corporaliter trado vobis Antonio Soler, parator pannorum, habitatore loci Pontis Armentarie, presenti, et vestris et quibus volueritis. Quendam servum et captuum meum album, vocatum Iacobo, de nacione russorum, etatis quindecim vel sexdecim annorum. Vel inde circa hanc autem vendicionem de predictum servum et captivum meum vobis et vestris et quibus volueritis facio pro item melius dici potere et intelligi ad vestri vestrorumque bonum et sanum intellectum precio, videlicet sexaginta tres libras, monete barchinonensis de terno. Quod precium a vobis confiteor et recognosco habuisse et recepisse omnes voluntati numerando. Et ideo renunciando excepcionie peccunie non numerate non habite et non recepte et legi que subvenit deceptis ultra dimidia justi pretii et dolo malo et accioni in factum omnique alii juri rationi et consuetudini contra habet repugnantibus dono et scienter remito donacione et remissione irrevocabilibus inter vivos si quid predictum servum et captivum quam vobis vendo plus modo valeat seu valebit decetero precio memorato in ducentes vos et vestros in plenam et corporalem possessionem dictum servum et captivum quam vobis vendo per tradicionem quam vobis de eadem de presenti facio realiter et de

facto. Cedendo nichilominus et dando vobis et vestris et quibus volueritis in predictum servum et captum quam vobis vendo omnia jura et loca mea nomine dictum conventum omnesque voces vices rationes et acciones reales et personales et alias quascunque michi in eadem servum et captivum pertinencia et pertinentes et pertinere debentia et debentes quo quomodo. Quibus juribus et accionibus supradictis possitis vos et vestris et quas volueritis super predictis uti agere et experiri in judicio et extra juditium agendo et defendendo et aliis cunctis modis pro ut ego facere poterat aute presentem venditionem et jurium cessionem et possum nunch et etiam postea quandocunque. Ego enim facio et constituo vos et vestros et quos volueritis in predictum servum et captivum quam vobis vendo vestros dominos et procuratores ut in rem vestram propriam ad faciendum inde vestre libitum voluntatis. Et sic promitto vobis dicto Antonio Soler et vestris de predictum servum et captivum quem vobis vendo facio vos et vestros et quos volueritis habere, tenere et etiam possidere in pace et secure contra cunctas personas. Et indi vollo et vestris firmiter teneri promitto de firma et legali evictione ac legitima defensione eiusdem et de omnibus dampnis, missionibus et interesse, littis et extensio. Salvo tan que de morbo caduto nec de aliis quibus vis viciis ac morbis eiusdem servo patentibus vel absconsis ego et dictum monasterium vobis vel vestris de eviccione teneamus. Et pro hiis attendendis firmiter et complendi obligo vobis et vestris omnia bona pertinencia ad dictum prioratum dictum Monasterium Populeti, mobilia et immobilia ubique habita et habenda. Renunciantes super his scienter beneficio sividende accionis et nove constitutionis omnique alii juri his obvianti. Et ut predictam omnia et singula majorii gaudeant firmitate promitto vobis dicto Antonio Soler et vestris et notario infrascripto tamquam publica persone nomine vestrum et aliorum omnium quorum inter est et inter erit legitime stipulanti ac etiam sponte juro per Dominum Deum et eius Sancta quatuor Evangelia, corporaliter a me tacta predictam vendicionem et omnia alia et singula supradicta rata, grata et firma semper habere, tenere et servare et in aliquo non contra facere vel venire aliquo jure causa vel etiam ratione.

Actum est hoc loco Pontis Armentarie, meridie .VIIa. die mensis augusti anno a Nativitate Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio. Sig+num mei frater Thomas Gilaberti, monacho et prior Monasterio Populeti predictum, qui hec laudo, firmo et juro. Testes huius rei sunt Johannem Anguera, habitatore loci Pontis Armentarie et Anthonio Guasch, habitatore Sancti Stephani de Litera".

Lib. not. núm. 21. (1414-1420) 83v-84r.

58. EL PONT D'ARMENTERA, 20-XI-1475

"Ara oiats que us fan a saber a tot hom generalment, de qualsevol ley o condició sien, qui ajen o pretenguen aver dret en les heretats o cases molins drapers o fariners situats o situades dins los termens e quadres següents, çò és, dins lo terme del Pont d'Armentera, Ramonet, Guayans e les Ordes e Pobles, e dins lo terme del Monestir de Sanctes Creus, e dins les quadres situades dins los termens de Querol, de Montegut e de Pinyana, e les heretats que són en la quadra de Fonscaldes, dins lo terme de Çalmella, e en la granja d'Ayguamúrcia.

Als quals de part de l'honorabile en Jaume Capera, balle per lo molt Reverent Senyor Abbat e venerable convent del dit Monestir, Senyor dels dits lochs e quadres, és intimat ab veu de la present crida ab vigor de la qual lo dit balle per manament del dit Reverent Senyor Abbat, a requesta e instància del venerable Síndich del dit Monestir requer e mane que en spay de trenta dies immediatament e continua comtadors de vuy anant venguen a fer foch e stada e continua residència en les heretats dessus ditas o aquellas agen transportades en par e contra semble lur oy agen dats hereus o les reten al dit Senyor o al dit Síndich ab lurs encartaments e acte de notari.

Altrament passats los dits trenta dies, si los dessusdits o algú de aquells o qui.s pertanguen dites heretats o alguna d'elles recusaran o auran recusat fer lo que per la present crida los és manat e intimat e request lo dit Senyor o son Síndich se pendrà ditas heretats, casas e molins, e aquells stablirà e darà o vendrà a

qui benvist li serà sens pus oir ni scoltar degú dels qui dret si daran com per Constitucions de Cathalunya e Usatges de Barcelona axí ho pugue fer de totas las heretats que vaguen hun any e hun die.

E com dites heretats no solament agen hun any e hun dia que vaguen más les més d'elles depuys passada la guerra han passat dos anys e mesos de les quals los dessusdits Reverent Senyor Abbat e son venerable convent han perdudes e perden los delmes e censos e altres servituts que ditas heretats son tengudes . Per tant no sie negú negligent dels qui.s pertanyen ditas heretats, cases o molins.

E són les següents: Primo, la casa e heretat d'en Miquel Pinyana; los molins, cases e terras d'en Soler, quondam; la casa e heretat d'en Johan Farrer que ere d'en Rovira; les cases e terras de na Cenrosa; les terras e casa d'en Pere Farrer, quondam; les cases e béns de na Amilla, o d'en Ripoll; les cases de n'Anguera; la casa e terras d'en Guillem Pons; les casas e terras d'en Miquel Granera a Ramonet; les cases e heretat d'en Lar; lo mas de n'Alamany, de la Romaguera; lo mas d'en Pasqual, de la Romaguera; lo mas del Bosch; los masos de les Pobles; la casa e heretat d'en Granera a Fonscaldes; la casa e heretat d'en Cendra; la casa e heretat d'en Foguet; lo Grau en lo terme de Pinyana; lo mas d'en Jover; lo mas d'en Calaf.

Item, vos fan a saber que degú no dex les sues terras hermes, altrament lo dit Senyor o sos officials faran aquellas estimar lo blat que si porie collir essent ben conreades, e segons aquella estima los farà pagar lo delme e altres drets e penes al dit Senyor arbitràries.

Item, que qualsevulla que tengue terras a part aje a manifestar aquells tots anys en temps de messes al plegador de les rendes sots pena de cinquanta liures guanyadores les dues parts al dit Senyor e la terça al balle.

Item, manelo dit balle a tot hom generalment, axí privat com estrany, que no gos tallar albaredas que sues no sien ni gos negú tallar alzina de peu ni rebolls drets que sien bons a fusta si ja no eren en tros que altre temps se sie acostumat conrear, car en aquell vol lo dit balle per manament del dit Senyor cascú stigue en libertat de traure rebollados e altres herms per conrear que seus sien, ciò és, de qui tals arbres volrà tallar sots pena de vint-e-cinch liures.

Item, mana lo dit balle per manament del dit senyor que en spay del dit temps de .XXX. dies tot hom age mostrat cartes de les possessions e heretats e cases possehexen dins los dits termens e paguen los terços que deuen e porten les cartes a fermar, altrament passat lo dit termini no sie degú qui gos entrar en cases ni terras ni heretats de les quals no pot mostrar com les té ni dar rahó de aquellas, ho recusar pagar los terços e no tendrà fermades cartas sots pena de perdra ditas terras e cases e heretats o part de aquelles e pena de cinquanta liures.

Item, mana lo dit balle per manament del dit Senyor que tot hom e tota dona qui té heretat dins los dits termens age plantar o empletar casun any deu plançons de cascuna natura de fruytes e de cascuna natura de ceps, e més age cascú a fer de tota natura de ortalica tant que sie bastament a tot l'any a sa casa e encara per poder-ne dar o vendre, e guard-se cascú e cascuna, axí privat com estrany, de pendre fruya ni ortalica en fruyters, vinyas e ortaliques de altri ni muntar en fruyters seus o d'alri en temps de mulladura ni tallar arbres fruyters sots pena de cinquanta liures.

Als qui entraran en los orts, vinyes o fruytes de latri sens licència expressament demandada e obtenguda de aquell de qui seré e als qui tallaràn fruyters, penas de altres cinquanta liures o altres penas arbitràries del dit balle o Senyor a consell de lur assessor.

Item, mana lo dit balle per manament del Senyor a tot hom generalment qui tingue heretats, terras o possessions dins los dits termens, ara sien strans o privats, que en spay de quaranta jorns ajen adobats e escrats los camins cascú en sa encontrada segons que antigament ere acustummat fer, e tornen los camins per los lochs on solien passar e d'aquí avant una vegada cad'any ajen a netar cascuns los dits camins a fi no aje occasió degú de passar per troços ni dar dany e fer offensa a l'altresots pena de cinquanta liures.

Item, mana lo dit baller per manament del dit Senyor que degú, privat ni strany, no gos portar armes per la vila sots pena de perdre-les.

Item, que degú no gos jugar a neguna natura de joch de daus sots pena de sexanta sous.

Item, mana lo dit balle per manament del dit Senyor que degú no gos blasfemar, descreure o renegar de Nostre Senyor Déu, o de la Verge Maria, sots pena de ésser açotat per la vila ab hio grafi en la lengua.

Item, que degú no gos jurar de Nostre Senyor Deú ni de la Verge Maria ni altre sant o santa, sots pena de sexanta sous cada vegada, la terça part a qui se done al official executant, l'altra a la luminària, e la terça part a l'acusant. E qualsevol qui oyrà semblants blasfemias, descreures o renegaments o juraments e no-u acusarà o denunciarà a la cort, que tal o tals sien cayguts en les ditas penas e agen aquellas passar e lo official que en tals execucions serà remís e peresos caygue en pena de privació de son offici de senyor e de vila e caygue en pena de cinquanta liures guanyadores, les dues parts al dit Senyor, e la terça a l'acusador.

Item, per tenir e complir les ditas cosas mane lo dit balle en nom del dit Senyor que los jurats facen publicar los ordenaments de la vila e meten guàrdias per lo terme e facen per lur poder observar les antigues custumas de la dita vila e quelles facen publicar ab veu de crida dues vegades cada any, una vegada en la entrada dels jurats e altra lo primer dia de juny, sots pena de cinquanta liures.

E quart-sí qui guardar si ha que amor ni gràcia no n'aurà.

XXa. die mensis januarii anno Domini M^o CCCCLXXV^o

XXa. die mensis januarii fuit facta presens crida per manament del dit Jaume Capera, batle del dit loch del Pont d'Armentera, per lo molt Reverent Senyor Abbat e venerable convent de Santes Creus, dins la plaça del dit Pont d'Armentera en lo loch acostumat (...) misatger e jurat de nostra cort. Modo et forma ut decet e de albaran scrita".

Llibre de la Cort, núm. 35. (137601426), solt.

59. EL PONT D'ARMENTERA, 2-V-1482

"Venda que fan los jurats a Toni Mestre dels molins drapés.

Com en l'any Mil Quatre-cents-e-vint sia stada feta venda per los en aquell any jurats, e per la universitat de loch del Pont d'Armentera a n'Anthoni Mestre, tintorer, e als seus, de tot aquell alberch ab sos edificis, e ab dos molins de dreparia aquí construïts, ab rodes, maces, aygues, rescloses, transtaladors, e ab tots drets aquells pertanyents e ab les honors, possessions e cases retrocortals, orts.

E més, per los dits jurats e universitat sia stada feta venda al dit Anthoni Mestre de tot aquell alberch, o obredor del tint, sive tinyeria, ab la caldera, o peroll, tines, tirados, e ab tots altres aparaments al dit obredor tintorie pertanyents, ab dos molins de dreparia e aquí construïts, ab rodes, maces, e ab altres instruments, rescloses als dits molins pertanyents, ab la aygue, canals, transtalladors, entrades, exides pertanyens les quals la dita universitat tenia e posseïlia sots domini e alou del Monastir de Sanctes Creus, e de son Reverend Abbat, e en nom de aquell en lo dit loch del Pont d'Armentera ab les terminacions en la carta deguen feta specificats ab cens de cent solidos quescun any pagadors al dit Monastir, o a son Reverend Abbat.

Promatent la dita universitat al dit comprador fer tenir e posseïr en pau les dites coses totes e sengles per la dita universitat al dit comprador venudes; e de ésser-li tengut en ferma et legali evicciona contra totes personnes; e de qualsevol petició o demanda, sots obligació de tots e sengles béns de la dita universitat; e de oposar-se al plet e littigi qui de açò li fos fet o pervingut, ab esmena de tots dans e despeses, segons aquestes coses e altres largament en la dita carta són contengudes. A la qual n'Anthoni Johan Mestre, fill e hereu del dit Anthoni Mestre quondam, se reffer.

E com novament sia suscitada e feta demanda per frare Carnicer, com a síndich, en nom e per part del dit Monastir de Sanctes Creus, pretenent que aquells cincuenta solidos e deu solidos e un perell de perdius e dos diners de cens pagadors cascun any al dit Monastir, o al dit Reverent Abbat de quell, en la dita festa

de Nadal, ab lo qual cens lo dit Anthoni Mestre ha feta venda a n'Anthoni Soler de la casa e molins dejus se pertanyarien al dit Monastir, e al Reverent Abbat de aquell, ultra los cent solidos, ab los quals la casa e molins situats e construhiats en la part e superior foren stablits per lo dit Monastir, e Reverent Abbat d'aquell, an Guillem Scarlata. Los quals cent solidos fins assí són stats per lo dit Anthoni Mestre cascun any pagats al dit Monastir, e Reverent Abbat, e per lo dit Soler aquí los dits dos molins desus són stats venuts al dit Soler. E los quals dits cen solidos e deu solidos e dues perdius e dos diners per lo dit Monastir, e son Reverent Abbat, sia stat cascun any reebuts simplement e sens salvata o retenció alguna, tenintse per contents del dit cens.

E per çò, et alias, lo dit Anthoni Johan Mestre digue e pretenga no pot ésser demanats los dits cinquanta solidos per lo dit Monastir ultra los cent solidos e deu solidos dues perdius e dos diners, com de tots aquells molins lo dit Mestre no fahés sinò los dits cent e deu solidos e dues perdius e dos diners ab lo qual cens lo dit Anthoni Mestre ha feta venda dels dits molins desús al dit Anthoni Soler, juxta e segons forma que la dita universitat vené al dit Anthoni Mestre, les quals vendes ab la dita censade són stades fermades e loades per lo dit Monastir, e los Reverents Abbats de aquell, e com la dita universitat sia tenguda e obligada defensar lo dit Anthoni Joan Mestre de la dita qüestió e demanda a ell novament feta, per tant lo dit Anthoni Johan denunciant-vos les dites coses demanda e littigi ab los presents scrits requer a vosaltres honorables jurats del dit loch, e la universitat de aquell, que en virtud de la obligació e promesa per la universitat feta vos opposeu en la dita demanda, qüestió e littigi, e la deffenseu de aquell a vostre càrrec e despeses prenau fins a final terme e conclusió.

E de aquell lo dit Anthoni Johan Mestre fessau indempne de la dita demanda, o qüestió, segons deuen e són tenguts e obligats, fahent-vos fe a maior cautela de la obligació e promesa per la dita universitat feta. E protesta en tot cas de tots e sengles dans e messions (...) de la pesent li sia continuada carta pública per vos notari.

Ffuit presentata presens cedula honorable Jacobo Çapera, baiulo, et Bernardo Calaff, jurato anno presenti loci Pontis Armentarie, unam dicto Anthonio Johannes Mestre. II mensis madii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o LXXXII° presentibus testibus Jacobo Miró, borraterio habitatore Sancte Columbe de Queralto, Petro Guerau, peratore ville Cervarie, et Ximeno Lorens, peratore habitatore Sanctorum Crucum".

Documents sobre molins drapers, núm. 44.